

STRAŠNA TRAGEDIJA NA JEZU VAIONT V DOLINI REKE PIAVE V ITALIJI

MNOŽIČNI MORILEC — PLAZZ TOCH

Naš reporter je dan po nesreči že bil na prizorišču smrti v Longaronu, kjer je preživel dve noči in en dan. Zdaj je pristop do doline smrti prepovedan zaradi možnosti epidemij...

Posredujemo njegove vtise o tej strahotni nesreči, ki je zavila v žalost vsa sosednjo Italijo.

(OD NAŠEGA POSEBNEGA DOPISNIKA)

Sloviti Puskas je dosegel svoj tretji gol na nogometni tekmi Real : Glasgow Rangers, ki jo je prenašala Evrovizija, ko se je zgodila ena najhujših tragedij v sicer lepi in mirni dolini reke PIAVE, obdane s sponzljivimi vršaci Dolomito. Prav zato, ker sta pri sosedih gledala nogometno tekmo, sta Mario in njegov prijatelj Enio ušla strahotni smrti. Kajti če bi bila doma — njuna hiša je nekolikaj niže ob obali — bi gotovo našla smrt v tridesetih milijonih kubikih vode, ki se je zila zaradi plazu Toch. Plaz je iz akumulacijskega jezera odrinil vo-

do, ki se je zila čez Jez Vaiont in v borih nekaj minutah uničila pet vasi in odnesla s seboj na tisoče trupel. Mario in Enio sta ostala, zahvaljujoč slučaju, medtem ko sta oba izgubila šestindvajset najbližjih sorodnikov... Enio, s katerim sem se potem pogovarjal v bolnišnici v Bellunu, kjer leži opraskan in obtolčen s še tridesetimi preživelimi, mi je povedal, da se je po tistem strahotnem bobnenju in grmenju, ki ga je bilo slišati, pogнал iz hiše in v jasni, svetli noči zagledal pred seboj nekaj pošastnega, velikega, neko gmoto. Stekel je v dolino, saj je brž vedel,

za kraj gre. Toda šestdeset metrov visoki val vode, ki se je zil čez jez, ga je zagrabil in ga tresel kakih petdeset metrov nazaj ob zid neke hiše...

— Bilo je zaman... Zdaj sem ostal popolnoma sam...

»VEDEL SEM...«

Ottavio Campi, administrativni uslužbenec elektrarne Vaiont sploh ne more priti k sebi. Z ženo Fides in otrokoma, ki sta na tleh, sede, postušala plošče z gramofona, sta neprespana, blede, še polna vtisov preživete noči. Sedim z njima v kuhinji, polni pomožnih ležišč, ki sta jih nudila drugim preživelim, ki pa jih je, žal, le okoli sto. Njuna hiša je dvonadstropna, leži ravnice viš-

je ob obali doline PIAVE, v vasi, ki bo še dolgo v analih najstrašnejših elementarnih tragedij — Longarone.

Kadi cigareto za cigareto in zdaj pa zdaj natoči šilce žganja...

— Tisto sredo popoldne, zvečer se je vse zgodilo, sem prosil šefa, če bi me pustil oditi dve uri prej iz službe, ker sem imel neki opravke v Bellunu. In res sem odšel, toča z dokaj čudnimi občutki... Vsi smo namreč vedeli za muhavost plazu, vsi smo vedeli, da bo enkrat prišlo do tega, vendar nihče ni računl, da bo to tako strašno... Geometer, ki je vsak dan meril vodostaj in premikanje plazu, je pred tremi dnevi ugotovil, da se je plaz premaknil za štiri centimetre, drugi dan že za osem, tistega usodnega dne pa kar za sedemnajst centimetrov. Videl sem ga, ko je prišel z jez in stopil v pisarno. Njegov obraz je bil popolnoma spremenjen. Bled, zasikrbljen... Ni rekel niti besedice, iz zapisnika pa sem ugotovil, kaj je.

Z ženo spiva vedno pri odprtih oknih in tedaj sva že bila v postelji... Kar naenkrat je zabobnelo kot sodni dan... Skočil sem iz postelje, zgrabil ženo za roko in zatulil:

»Vaiont! Diga! (Jez)«
Skočim k okeni, v tistem hipu pa mi je že voda bušnila v obraz... Prizor — strašen! Noč je bila jasna, lepa, zazrem se navzgor — vidim luno. Pred seboj pa nekaj pošasti podobnega. Neke brezoblično gmoto. Nekaj, česar vam ne morem opisati. Nekaj strašnega!

SEDEM LJUDI JE REŠIL

Potem je Ottavio skočil iz hiše na zadnja vrata, mimo nje so že začeli plavati hlodi, desice in kosi pohištva in tu in tam je zaslišal klice na pomoč. Bil so ljudje, ljudje v valovih, prijatelji, sosede, znanci. Nekateri brez nog, ki jim jih je val, ko jih je butnil čez ve kam, odtrgal, drugi brez rok, vsi pa popolnoma goli... Rešil je sedem ljudi, ki pa so prej zapisani smrti kot življenju.

— Disastro orribile! (Strahotna nesreča.) — Je rekel Ottavio in si z drhtečo roko prižgal še eno cigareto. Soprogga Fides pa je dejala:

— Brat, ki je preživel nekaj podobnega v Malpasēju v Franciji, nam je ob nekem obisku rekel: »Fides, preselite se malce viš! Ubogajta me! In res smo se preselili semkaj, sicer se ne bi danes pogovarjali z vami. Tamle smo prej stanovali — nam je skozi okno pokazala smeri, kjer ni bilo ničesar več. Le zemlja pokrita z blatom in peskom...«

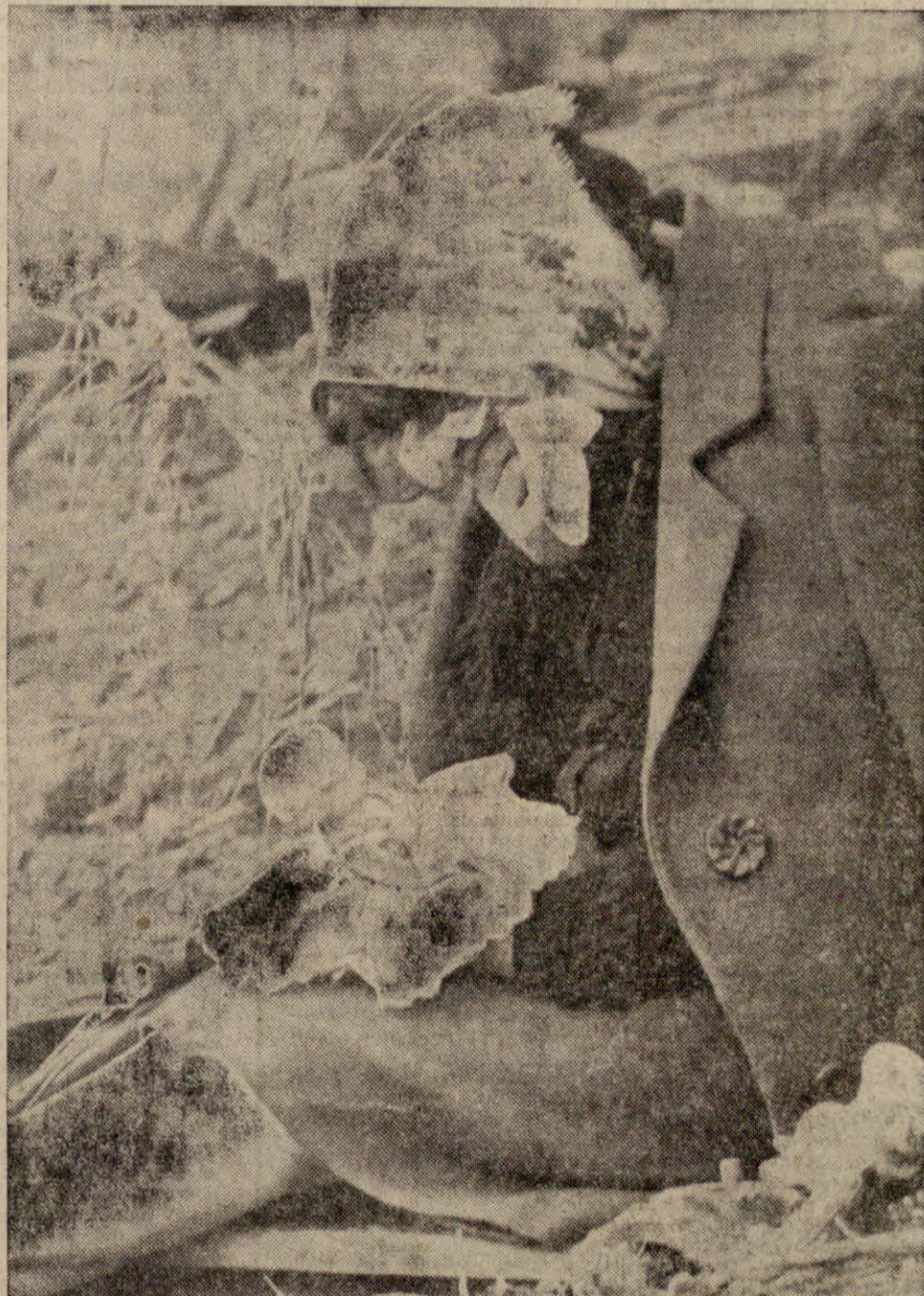
VAL SMRTI

S kolegoma z »Ljubljanskega dnevnika« Grudnom in Zaplatom smo se napolili v fičku na tristo petdeset kilometrov dolgo pot. Ob osmih zvečer smo se domeni, da poskusimo priti na kraj tragedije, nekaj pred polnočjo pa smo že brali prve oddise poročil v redakciji »Primoreškega dnevnika« v Trstu. Obmejne formalnosti so bile opravljene tako hitro, da tega ne bi mogel verjeti. Tako na naši strani kot na italijanski so pokazali veliko razumevanje in beseda »LONGARONE« je odpirala ne le vrata hiš, temveč tudi meje... Po nezmani oesti, ponoči, ko vse izgleda še nekam bolj pošastno, smo drveli Bellunu naproti. Tja smo, brez postanka, prispeeli ob petih zjutraj in prvi človek, ki smo ga srečali, je bil podprefekt Belluna Trapiacioni, ki nas je takoj sprejel.

● nadaljevanje na 4. str.

GROZLJIVI PRIZORI — Takih prizorov je bilo mnogo. Vojaki, policija in gasilci so iz peska in mivke izkopavali na stoitine in tisoče mrtvih, ki so večinoma že v posteljah doživeli smrti

»MOJA PUNČKA« — To je moja punčka, je hlapala Catterina Isabart, saj nikakor ni mogla verjeti, da njene hčerke, male Nadje ni več... Bila je na obisku, medtem pa se je vse pripetilo...

ŠE LEPO
IN TOPLO

Po prehodnih pooblaštvah v ponedeljek ponoči, torek in sredo še naprej je po kotlinah megla. Padabanje je močno v drugi polovici tedna.

V TOREK, 29. OKTOBRA 1963, IZIDE POSEBNA ŠTEVILKA TT V RAZŠIRJENEM OBSEGU IN Z IZREDNO PESTRO IN ZANIMIVO VSEBINO. MINEVA NAMREČ DESET LET, ODKAR JE IZŠLA PRVA ŠTEVILKA NAJBOLJ RAZŠIRJENEGA IN BRANEGA SLOVENSKEGA TEDNIKA ● MED OSTALIM BO V NJEJ VELIKA NAGRADNA UGANKA Z BOGATIMI NAGRADAMI, ŠE POSEBNEGA NAGRADNEGA RAZPISA PA BODO DELEŽNI VSI NAŠI NAROČNIKI ● ZAGOTOVITE SI TO ŠTEVILKO TT PRI VAŠIH STALNIH PRODAJALCIH ● IN NE POZABITE V TOREK, 29. OKTOBRA!

VSE ZA DOM, DRUŽINO
IN ZA GOSPODINJSTVO

v veleblagovnici

nama

Ljubljana

PRED POŠTO, Cankarjeva 1
TROMOSTOVJE, Wolfova 1
POHIŠTVO, Wolfova 6

SNEGULJČICA, Wolfova 1
KONFEKCIJA, Čopova 7

nama

Španski intelektualci obtožujejo . . .

Voditeljica španske komunistične partije Dolores Ibarruri, slavna »La Passionaria« je poslala španskim intelektualcem poziv, v katerem jih je opozorila na trpljenje asturskih rudarjev, »ki krvavijo in se bojujejo«, ter jih pozvala, naj vsaj moralno podprejo asturske rudarje. »Protestirajte glasno, da bo vaš protest slišal ves svet!«

Zaradi razumljivih okoliščin je težko ugotoviti, kdaj je ta poziv prodrl do španskih intelektualcev. V zahodnem naprednem tisku se je pojavil skoraj hkrati s pismom, ki sta ga 102 španska intelektualca naslovljena gospodu Manuelu Fragu Iribarnu, ministru za informacije in turizem. Pismo se glasi takole:

»V zvezi z razgovorom, ki smo ga imeli z vašo ekscelenco o določenih dejstvih, ki nas močno zaskrbjujejo zato, ker smo Španci, vas želimo ponovno opozoriti, da je po pričanju dopisnikov, ki se obračajo na nas — vsekakor zato, ker smo intelektualci, javni delavci in ugledni ljudje, ki smo večkrat manifestirali svoje humanistično stališče — ob zadnjih stvarkah v Asturiji prišlo do naslednjih zločinov:

1. Rudar Rafael Gonzales, star 36 let je umrl 3. septembra za posledicami mučenja na policijski postaji v Sama de Langreo. Odgovornost za to, kakor tudi za druge zločine, ki vam jih

bomo obrazložili, pripisujemo kapetanu Civilne garde Fernandu Caru iz Mellile in kaplarju Perezu, ki je bil povznan v narednika. Pripovedujejo, da se kapetan za zasliševanja preoblačil v športni krog.

2. Istega dne je bil na isti policijski postaji ob štirih popoldne kastriran rudar Silvano Zapico, ki so ga morali prepeljati v bolnišnico. Njegovi ženi so do kože porezali lase.
3. Rudarju Vicentu Baragana iz okraja Lada so zažgali modo.
4. Rudarja Alfonza Larea, ki je bil upokojen zaradi silikoze, je vprilo žene mučil kaplar Perez. Ker se je žena vrgla nanj, da bi preprečila mučenje, jo je Perez udaril in ostrigel, moža pa nezavestnega vrgel na cesto. Tu ga je pobral eden od njegovih tovarišev in poklical zdravnika, ki je dejal, da je rudarja Alfonza našel v takem položaju, da ni vedel, kje bi začel, toliko ran je imel po telesu.
5. Rudar Alfonso Zapico iz Lade je bil tako mučen, da je imel zlomljeno lice, usta pa

so bila ena sama rana. Prepekljali so ga morali v bolnišnico.

6. Rudar Jeronimo Fernandes Terente, rudar Jesus Ramo Tevera in deset drugih rudarjev je sedaj v zaporu Carabanchel v Madridu. Sem so jih prepeljali po predhodnem mučenju v drugih zaporih.
7. Everarda Castra, očeta dveh otrok, so morali prepeljati v umobolnico, ker se mu je zaradi mučenja omračil um. Aretirali pa so ga zato, ker je na zid zapisal »Narod se bo maščeval«.
8. Constantina Perez Martinez in Anita Brana sta bili mučeni in obema so tudi postrigli vse lase. Constantin mož pa je v zaporu od prejšnjih stvark.
9. Junna Alberdija in nekoga drugega rudarja so hoteli na policijski postaji prisiliti, da bi se medsebojno pretepla. Ker nista hotela, so ju brutalno pretolkli. Kapetan Caro, ki je nato obiskal, jima je dejal: »Kakšna neotesanca, le kaj sta napravila drug iz drugega!«
10. Neko žensko, katere ime ni znano, so brcnili v trebuh, ko je povedala, da je noseča, da je ne bi mučili. Kapetan Caro, ki jo je brcal v trebuh, je pri tem kričal: »Tako bo en komunist manjš!«

To so dejstva, ekscelence, ki bodo pomenila veliko sramoto za storilce, če bodo dokazana, sramota pa bo padla tudi na nas, če ne bomo posredovali, da bi v prihodnje preprečili take zločine.»

To pismo, ki je bilo poslano tudi vsem tujim dopisnikom in agencijam v Madridu, je podpisalo osem univerzitetnih profesorjev, med njimi tudi bivši rektor madridske univerze Lain Entralgo, bivši dekan fakultete za politične vede Valentino Andre Alvarez, številni pesniki, pisatelji, novinarji, literarni kritiki, dramaturgi, režiserji, filozofi, slikarji in založniki.

Komaj kak dan za objavo pisma je španske intelektualne kroge prizadela vest, da so aretirali pet intelektualcev, obtoženih, da so bili člani »ilegalnih organizacij«. Aretirani so bili Fernando Sanchez Drago, doktor filozofije in rektor univerze v Padovi, Julio Matesanz, ekonomist, Javiero Pradera Cortez, direktor madridske agencije za ekonomsko kulturo, Jose Sanchez Mazas, študent

književnosti in Ferrero Martinez, karikaturlist. Aretirani Pradera je nekak španskega veleposlanika v Tunisu, Mazas pa je sin Rafaela Sancheza Mazasa, enega od ustanoviteljev Falange in bivšega ministra v Francovi vladi.

Areticijo omenjenih intelektualcev povezujejo s pismom, ki je bilo poslano ministru za informacije. Med podpisniki pisma so bili ljudje različnih političnih prepričanj. Nekateri dogodki zadnjih dni so ponovno potrdili, da se opozicija proti Francovemu režimu vse bolj širi tudi v katoliških krogih, saj so se celo na zasedanju ekumenskega koncila v Vatikanu pojavili letaki, ki obtožujejo del španske visoke cerkvene hierarhije, da sodeluje s Francom in tako prevzema tudi nase krivdno za preganjanje španskega

ljudstva. Nedavno so Francove oblasti zaplenile tudi glasilo katoliške delavske mladine »Juventud Obrera«, ker je vsaj delno popisoval resnico o položaju v Asturiji. Ta list je že večkrat posredoval informacije, ki v drugem španskem tisku zaradi cenzure ne morejo zagledati belega dne. Cenzura katoliškega tiska je namreč poverjena katoliškim oblastem.

Iz Asturije pa prihajajo vesti, da so delodajalci začeli proti stavkajočim rudarjem uporabljati nove metode nasilja; mečejo jih iz njihovih hiš in stanovanj in jih hočejo tako prisiliti, da bi se vrnil na delo. Tako teče akcija delodajalcev vzporedno s policijsko. Kakor poročajo, je sedaj v zaporih okrog 500 asturskih rudarjev.

L'EXPRESS, AP, AFP

Italijanski brigadir ob porušenem spomeniku pri Meranu

Družinski prepir v NATO

Zadnje čase se je zgodilo že več stvari, ki dajejo misliti, da idilično prijateljstvo na osi Pariz-Bonn ne poteka vselej čisto gladko. Eden zadnjih takšnih dogodkov, ki obenem kaže, da to tesno »evropsko« prijateljstvo nekaterim ni najbolj všeč, so bili ameriško-nemški razgovori v zvezi z ameriškimi oporišči v Franciji.

Je vesti o predaji ameriških oporišč v Franciji Zahodni Nemčiji demantiral in dejal, da o tem sploh ni bil govor. Pač pa je potrdil, da so med mednarodnim obiskom McNamara v Bonnu dogodki spoznanja o skupnem sistemu preskrbovanja v morebitni vojni. Glede podrobnosti se — kot je dejal — niso dogovorili. Pač pa je potrdil, da obstaja možnost, da bi Nemci in Američani delili oporišča v Franciji, vendar bi se pred tem so vseh podrobnosti spoznale s Francijo.

Dejal je tudi, da nemško-ameriški aranžma izrecno predvideva sodelovanje z vsemi drugimi zainteresiranimi državami. Zahodna Nemčija si že leta prizadeva za čim tesnejšo integracijo preskrbovalnih sistemov članic NATO in pri tem želi »pristno sodelovati z vsemi državami, posebno pa s Francijo«.

Kmalu za tem se je iz zahodnonemških političnih krogov zvedelo, da so nemško-ameriški pogovori o skupnem uporabljanju oporišč v Franciji hotel prikazati predstavnik obrambnega ministrstva. Obenem se je zvedelo, da se ti razgovori vlečejo že dalj časa, menda so se začeli že lani, in sicer na ameriško pobudo.

V Parizu so na vse te govore precej ostro reagirali. Minister za zunanje zadeve Couve de Murville je na seji vlade sicer povedal le to, da Američani razlagajo evakuacijo čet iz preskrbovalnih oporišč v Franciji kot del kampanje za varčevanje, vendar je v političnih krogih v Parizu le malokdo zadovoljen s tem pojasnilom. Na splošno vlada prepričanje, da je cilj ameriške odločitve o evakuaciji in razgovorov z Zahodno Nemčijo, izvesti pritisk na predsednika de Gaulle, da bi sprejeli svojo politiko nasproti NATO in da bi se odrekli zamisli o samostojni francoski jedrski sili.

Da razlagi o svarčevanju le malokdo verjame in da gre v bistvu za precej nepriljen družinski prepir v zahodni alianzi, je najbolj očitno razvidno iz nedavnega ostrega francoskega opomina ZDA, da na osnovi sporazuma o najemu oporišč v Franciji, ameriška vlada nima pravice ta oporišča »posojati tretjim državam«.

DAILY EXPRESS (TANJUG — REUTER — TASS)

Nedavno so ZDA sklenile, da bodo iz nekega oporišča na področju Bordeauxa umaknile svoje čete. V zahodnih prestolnicah se je ob tem začelo šepetati, da Američani evakuiranega oporišča ne bodo prepustili Franciji, ampak — Zahodni Nemčiji. Baje o tem dogovoru Washingtona in Bonna francoske vlade sploh niso vprašali za mnenje, niti niso sklepa sporočili.

Glasovi, ki so začeli krožiti v javnosti, so prisilili vse tri prizadete strani, da so javno povedale svoje mnenje. V Washingtonu so se omejili le na kratko precej megleno izjavo, da je bil o nečem podobnem sicer govor, da pa gre pri tem za akcijo »iz finančnih razlogov«.

Bolj zgovorni so bili v Bonnu. Neki predstavnik zahodnonemškega obrambnega ministrstva

Ni kruha za fašiste

Prva polovica oktobra je bila za angleško nacionalsocialistično stranko izredno pomembna. Vodja stranke Colin Jordan se je namreč poročil s Francoise Dior, nekakšno slavnega modnega kreatorja. Vendar pa večina publik, ki se je zbrala pred poročnim uradom v Coventryju, ni delila čustev Jordanovih fašistov; mladoporočena je ob izhodu pozdravila toča grud, gmilj jaje in jabolk ter podobnih trestelkov. Angleži so znova jasno pokazali, da kljub dvajsetim letom, ki so minila od vojne, še niso pozabili Hitlerja in njegovega Reicha.

Med vzkliki »Vrni se v plinško celico« in »Smrt Jordanu« so pričela deževati gnja jajca, jabolka, kepe zemlje in smrdljive bombice. Dukat fašistov je na vse grlo vpil »Šleg Heile, vendar jih ob tuljenju množice sploh ni bilo slišati.

Vmešala se je tudi policija; pred poročnim uradom se je že pred poroko zbralo kakih trideset policajev, da bi delali red. Vendar jim je komaj uspelo, da so neslavna zakonca zbasali v taksi, ki ju je odpeljal na varno. Pri tem je bil en policaj ob štem, drugi pa je ujel nekaj bunk.

Nevesta Francoise Dior se je že enkrat poročila, in sicer z grofom Robertom Henrijem de Caumont La Force; to je ena najodličnejših starih francoskih družin. Ko sta se 29. septembra s Francoise Dior zaročila, so bile prve strani angleških listov polne njihovih izjav o ljubezni in nacionalsocializmu.

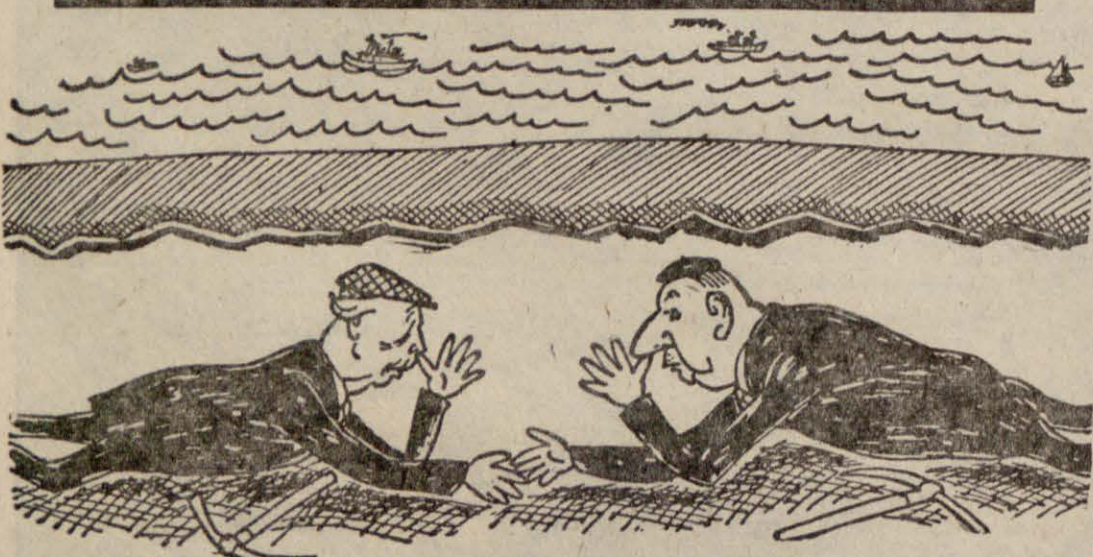
Ko je Jordan stopil čez prag poročnega urada in je zagledal zbrano množico, je najprej mislil, da gre za njegove pristaše, zato jih je pozdravil z dvignjeno roko. To je bil znak za začetek napada. Ljudje so bili namreč pošteno nakurjeni že zaradi tega, ker je bila Francoise Dior oblačena v črn usnjen Dior oblečena na prsih pa je imela sponko s kljukastim križem iz draguljev.

DAILY EXPRESS (TANJUG — REUTER — TASS)

Colin Jordan s soprogo in mladim angleškim nacistom, ki z dvignjeno roko pozdravlja pred cerkvijo

Izposojena karikatura

Podred pod Rokavskim prelivom: podzemski dogovor med Macmillanom in de Gaulleom? (»The Observer«)

E. Walker: 23 milijonov odškodnine

Ze nekaj mesecev ni bilo ničesar slišati o ultraskem generalu Edwinu Walkerju. Ta zastavna ameriškega razsma se je proslavil pred enim letom, ko je vodil obojene bele nasilneže, ki so hoteli preprečiti, da bi se črni študent vpisal na univerzo v Oxfordu v Mississippiju. Zdaj se je precej časa držal v ozadju; verjetno je upal, da se bo medtem pozabilo, kako so ga aretirali ter ga poslali na psihiatrični pregled.

Zdaj pa se hoče upokojeni general Walker maščevati. Viozil je tožbo zaradi obrekovanja in žalitve časti proti ameriški televiziji in mnogim časnikom. Kot odškodnino zahteva 23 milijonov dolarjev. Trdi, da bi bila s tem popravljena škoda, ki jo je utrpel njegov ugled zaradi pisanja v časopisih med dogodki v Oxfordu. V teh 23 milijonih so vštete tudi obresti za eno leto.

Ameriški časniki in televizija — pravi Walker — so prikazali moje obnašanje sv napačni ljudi, pretiravali in očrnila so vsako moje kretnjo ter me prikazali kot fanatičnega norca.

Pred letom dni so morale posredovati zvezne čete, da so opravile z Walkerjem ter njegovimi privrženci, ki so jih ščitile čete države Mississippi. Walker in njegova sivočrna so tri dni gopeodirali po univerzitetnem mestu, postavljali barikade ter streljali, da bi preprečili črnecem vpis na univerzo.

Pred dogodki v Oxfordu pa se je Walker proslavil še kot eden

najglasnejših članov prošule John Birch Society, ki je proglasila za komuniste malone vse Amerikane, vključno Eisenhowera, Kennedyja, Nixona in Stevensona. Vsekakor gre torej za zelo treznega in objektivnega človeka. Fanatični norec — ne, nikakor ne!

»IL GIORNO«

»KRALJ SVETA« V LONDONU

V London zaide marsikaj ne naveden obiskovalec, a takega, kot bo pristal te dni na londonskem letališču, že zlepa ni bilo. Težko pričakovani gost bo sam »kralj sveta« ali »najvišji kontrolor božje cerkve, ki ima — po lastnih statistikalih seveda — 250 milijonov vernikov.

»Najvišji kontrolor« ali kralj je tako imenovani škof Homer Tomlison, ki bo seveda prišel iz Amerike. Pred prihodom je neka tiskovna agencija objavila poseben bilten, kjer je natančno popisano prihod »kralja« na letališče. Bilten poudarja, da je imela Evropa že pred enajstimi leti čast, da jo je škof Tomlison obiskal. Bilo je to takrat, ko je »v višini atenske akropole« preokoval, da ne bo na svetu nikdar več vojn.

No, to njegovo prerokovanje je bilo bolj ali manj približno in to pot Tomlison nima v načrtu nič takega. Pač pa bo njegov prihod na letališče na moč slovesen. Takole pravi sam v biltenu: »Iz letala bom stopil običen v grob plašč. V roki bom držal brado nekega drugega preroka. Potem si bom ovil glavo z belo tančico ter si z dobrim lepilom nalepil brado. Da niti ne govorim o vsem, kar bom prerokoval prijateljski Angliji: ta dežela je na pragu zlatih dobe...«

Konservativci zlobno pripominjajo, da je Tomlison najhuj povezan z laburisti, ki zahtevajo v parlamentu drastične reforme. V splošnem pa prihod »kralja« ni dvignil veliko hrupa. Tomlisonu svetujejo, da naj se vsaj vrže z 2000 metrov, če že hoče pritegniti pozornost. Škof pa naj s padalom ali brez, to je njegova stvar.

tt • telegrami

- MOSKVA — V Sovjetski zvezi primanjkuje cigaret: »Sezonske težave« (pravo Izvestija).
- OTTAWA — Sovjetski gospodarstveniki se zanimajo za nakup tobaka v Kanadi.
- TEHERAN — Za »svetleke« trgovce z mamili (opij, morfij in heroin) je odslej predvidena smrtna kazen; prav tako za tiste, ki ga proizvajajo: dosmrtna ječa za tiste, ki jih zasačijo s 500 grami!
- BONN — V Mannheimu preizkušajo na daljavo vodene lokomotive: naročnik so zvezne nemške železnice.
- ZENEVA — V promet so dali poizkusno svetlikačo se »namko: elektronska naprava bo znamke žigovala in razmeščala pisma.
- ATENE — Jackie Kennedy, soproga ameriškega predsednika, se je vkrcala na Onassisovo jahto »Christina«: spremljata jo dve frizerki.
- NAGASAKI — V ladjedelnih Mitsubishi so splavili ladjo »Amatsukaze« (Nebeški veter): prva japonska ladja, opremljena z raketami »morje-zrak« in s protipodmorniškim orožjem.
- RABAT — Ameriška letalska baza Nouaceur v Maroku bo v kratkem postala civilno letališče: bravo!
- BEOGRAD — V Jugoslavijo je prbežalo 14 albanskih beguncev: en zdravnik in en inženir.
- TEL AVIV — Veliko slavje v kibucu »Ede Bokere«: bivši premier Ben Gurion je slavil 77. rojstni dan (prisotna vsa vlada in predsednik republike).
- ATENE — Policija je aretirala pet oseb: nameravali so zažgati »Ciprsko banko«.
- MOSKVA — Umrl je maršal Zigarev, poveljnik sovjetskih letalskih sil od 1949 do 1957; nekrolog v »Pravdi« je podpisalo pet maršalov.

NE POZABITE TUDI DANES „ZVIJEZDA“ čajna margarina z maslom

200
LET

SLOVENSkih KIRURGOV

Trije izrezki iz časopisov:

Ljubljana, 30. oktobra 1861. V ponedeljek popoldne je novo ustanovljena zdravniška družba imel svoj prvi shod. Snidilo se je 13 družbenikov... Da bi se celo mala družba nekoliko pomnožila, je gospod predsednik željo izgovoril, da bi pristopili tudi zdravniki iz dežele. Ker pa je za to prememba pravil potreba višjega dovoljenja, naj bi prihodnji občini zbor to reč v svoj sklep vzel...

Ljubljana, 8. septembra 1963. V Izredno slovesnem okolju v veliki razstavnici dvorani Narodne galerije so se danes zvečer zbrali hrvatski in slovenski zdravniki-internisti. Slovesneje kot običajno so proslavili začetek X. jubilejnega skupnega sestanka internističnih sekcij našega in hrvatskega zdravniškega dru-

štva, ker sovpada ta dogodek s proslavami stoletnice slovenskega zdravniškega društva...

Bled, 11. oktobra 1963. V Fesivalni dvorani so se zbrali na IX. intersekcijski sestanku zdravniki iz kirurške sekcije Zbora lječnika Hrvatske in iz kirurške in ortopedsko-travmatološke sekcije Slovenskega zdravniškega društva. Še posebej slavnostno, saj gre za sestanke ob stoletnici ustanovitve »Društva zdravnikov na Kranjskem«...

Slovensko zdravniško društvo je stoletnik! Pred sto leti je bila prva seja novo ustanovljenega društva, ki je nasledilo dve leti starejše »Zdravniško bratno društvo v Ljubljani«, o katerem poročajo citirane »Novice«.

Naj sežemo še za nekaj stoletij nazaj. H kirurgom na Slovenskem:

V dvestoletni razvojni dobi, trajajoči od konca 17. do konca 19. stoletja, od Academie operosorum do nastopa pionirjev-aseptikov, je prehodila slovenska kirurgija dolgo pot od mistične mračnosti efluvijev do jasno dogmatične mikroskopskih klic, od kirurškega rokodelstva do znanstveno proučene operacijske tehnike, do končne zmage, do vstopa v eno najzavnejših panog medicinske znanosti... (Primarij dr. R. Blumauer v predavanju »200 let kirurgije in 100 let Zdravniškega društva« na sestanku kirurgov na Bledu.)

V okviru primarijega predavanja in po razgovoru, ko smo mu hoteli izvesti zgodovinske kirurške anekdote, pripoveduje tudi pričujoča laična zgodovina:

Luvigana (Ljubljana). Mogočni grad na hribu in trdnjaviški zid. Štirinajsto stoletje. Skupaj s trgovci in cestami od morja na sever — na Korosko in Madžarsko — so prišle tudi bolezni. Križarji so prinesli gobavost. Zdravniki so se ne poznajo, z bolniki se ukvarjajo v samostanu nemških redovnikov. Bolnišnica za gobavce je samo izločnica. Meščanski spital — hiralmica.

1555. leta ustanovijo cesarsko dvorno bolnišnico. Bolniku, ki trpi v bolečinah, se zdi še danes operacija najbolj radikalno zdravlilo. Kje naj ga poišče v srednjeveškem mestu? Pri ranarjih in padarjih. Pri tistih v samostanu ali onih v kirurški oficini, ki je obenem tudi brivski salon.

Dvajseta leta šestnajstega stoletja pripeljejo v Ljubljano prvega zdravnika, ki je bil izsolan na univerzi. Toda diplomirani zdravnik si tako, kot po svetu, tudi v mestu ob Ljubljani ne maže rok s kirurškimi ali porodniškimi operacijami. Le-te so domena ranarjev.

Konec sedemnajstega stoletja prinese zarjo znanosti tudi v mračne samostanske bolnišnice, v ranarske brivske salone. Prelomnica: 1690. leta je na Kranjskem ustanovljena Academie operosorum. Med sedemindvajsetimi akademiki je pet doktorjev medicine. Odlični član akademije je Slovec dr. Marcus Gerbecus — dr. Marko Grbec iz Sutiše — katerega znanstvena dela so vplivala tudi na nemške zdravniške šole.

Anatomsko gledališče — evropska privlačnost
Dvajset let pred ustanovitvijo Akademije je prišel v Ljubljano idrijski rudniški kirurg Baltazar Haecquet, zdravnik evropskega slovesa. V stari hiši na Gornjem trgu je uredil anatomsko gledališče in prirodoslovni muzej. Anatomske preparate so tako zanimivi, da vedo zanje po vsej Evropi, v Ljubljani si jih ogledajo celo ruski car Pavel, papež Pij in avstrijski cesar Jožef II!

Haecquet si prizadeva, da bi dobil na Kranjskem dobre zdravnike. Zato ustanovi stolico za ranarstvo in porodništvo v Ljubljani.

Seveda so začetki vzgoje zdravnikov zelo težavni. Ni predavalnic, ne bolnišnic, kjer bi lahko učili bodoče zdravnike. Se za sobo je dren. Filozofu Jakobu Bricliju, ki predava v posebni sobi cesarske dvorne bolnišnice, odzamejo predavalnico. Pritoži se na dunajski dvor in cesarica Marija Terezija posreduje in odredi, da morajo v Ljubljani Bricliju odkazati poseben prostor za predavanje.

Prvi učitelj in šolarji — zdravniki — so osnova vsemu bodočemu razvoju: »če smo označili Academie operosorum kot temelj v izgradnji medicine in kirurgije v Sloveniji, moramo šteti osnovevanje medicinskega študija v Ljubljani leta 1782 za nadaljnje uspešno dozorevanje zameška kirurgije do svoje popolne zrelosti, ko je postala enakopravna panoga medicinske znanosti in izobrazbe v naši ožji domovini...« (dr. Blumauer)

Ranarji, brivci, padarji
Iz ljubljanskega liceja — kot iz licejev drugod na svetu — seveda ne prihajajo doktorji medicine, ampak ranarji (chirurgi), brivci (barbitosores) in kopalni mojstri (balneatores, nemško Bader — wparar).

Saj je celo na priznanih univerzah kirurgija samo obrt. Profesorje v ljubljanskega liceja vseeno lahko imamo za znanstvenike, saj gre za šolo velikega slovesa. Njeni profesorji velikokrat postanejo profesorji na evropskih univerzah.

Tako znameniti ljubljanski zdravnik dr. Vinko Kern, ki je kasneje profesor za kirurgijo na dunajski univerzi.

Na koncu 18. stoletja, ko Kern deluje v Ljubljani, zdravniki še ne vedo za infekcijo — Semmelweisova revolucionarna odkritja privede šele čez petdeset let — toda že takratno Kernovo odprto zdravljenje ran je prav svetovno revolucionarno.

Kernova zasluga je, da na Kranjskem uvede cepljenje proti štrni kozam. Trdo se mora boriti z nasprotniki vakcinacije, ki se upirajo novosti. Celotno življenjsko tragično znamenitega zdravnika, ko mu na črnih kozah umre sin, izrabijo za argument, češ Kernov sin je umrl zato, ker je bil cepljen.

Ilirija da medicinsko fakulteto
Francoski prinesejo Ljubljani visoko šolo s sedmimi fakultetami. Solani naj bi tudi zdravnike, višje kirurge in lekarnarje. Toda še preden v Ljubljani promovirajo prvi doktorji medicine, pride avstrijska reakcija in konec fakultete. Tako tudi s tehnično šolo, ki so jo pripravljali v Ljubljani, ni nič.

V tem času se zdi, da je delovanje medicinskega študija v Ljubljani resno ogroženo. Prior usmiljenih bratov, ki vodijo civilno bolnišnico, postane dr. Gradisek. Z vsa avtoriteto, ki si jo je bil pridobil kot organizator, se vname za homeopatijo — pravo nasprotje načelom kirurške šole. Z veliko borbenostjo nastopi proti homeopatizem pomočnik direktorja civilne bolnišnice dr. Lipič.

Lipič je široko razgledan zdravnik. Pripoveduje, da je iz Severne Evrope prinesel v Ljubljano stetoskop — danes se nam zde vsiljivega mladca simbol za zdravnikovo orodje — še preden se je le-ta uveljavil v drugih evropskih bolnišnicah. Šele ko postane Lipič profesor na univerzi v Padovi, prinese tja stetoskop, in šele od tam na Dunaj.

Ob meščansko-revolucijsko postavimo še revolucijo v svetovni kirurgiji in medicini! V štiridesetih letih 19. stoletja uspe prva otrova narkoza, odkrijejo vzroke sepse, postavijo pravila asepse in antiseptice.

Potres do temeljev pretrese ljubljansko kirurgijo. Deželna civilna bolnišnica se z Ajdovščinje preseli v novo sodobno stavbo na Zaloški cesti.

Toda še, na sredi 19. stoletja vlada v ljubljanski civilni bolnišnici konservativnost. Sočnik dr. Vošnjak opisuje zdravljenje: »Hodil smo z eno in isto gobo v rokah od ranjenca do ranjenca...«

Šele ko pred koncem stoletja prevzame vodstvo kirurškega oddelka dr. Slajmer, je konec zastarelih nazorov. Novi zdravnik zahteva rastrožje asepse in antiseptice.

Potres do temeljev pretrese ljubljansko kirurgijo. Deželna civilna bolnišnica se z Ajdovščinje preseli v novo sodobno stavbo na Zaloški cesti.

Znameniti kirurg v Novem mestu
Medtem ko dr. Slajmer deluje v ugodnejših pogojih v Ljubljani, prevzame vodstvo tedaj ustanovljene bolnišnice pri usmiljenih

bratih v Novem mestu dr. DeFranceschi, Edini zdravnik je. Za pomočnika so mu redovniki. Toda izredno uspešno gradi zdravstveno službo na področju, ki je prej malodane ni imelo. Za 1922. leta opremi svojo bolnišnico z najmodernejšim sterilizatorjem, desetega leta ima modernejši rentgenski aparat, kot pa klinika v Grazu.

Veliki kirurg se loti celo operacij možganov. Diagnostična gnojna votlina v možganih (absces), jim natančno določi mesto in z uspehom operira.

Za njim je ostal sloves novomeške bolnišnice.

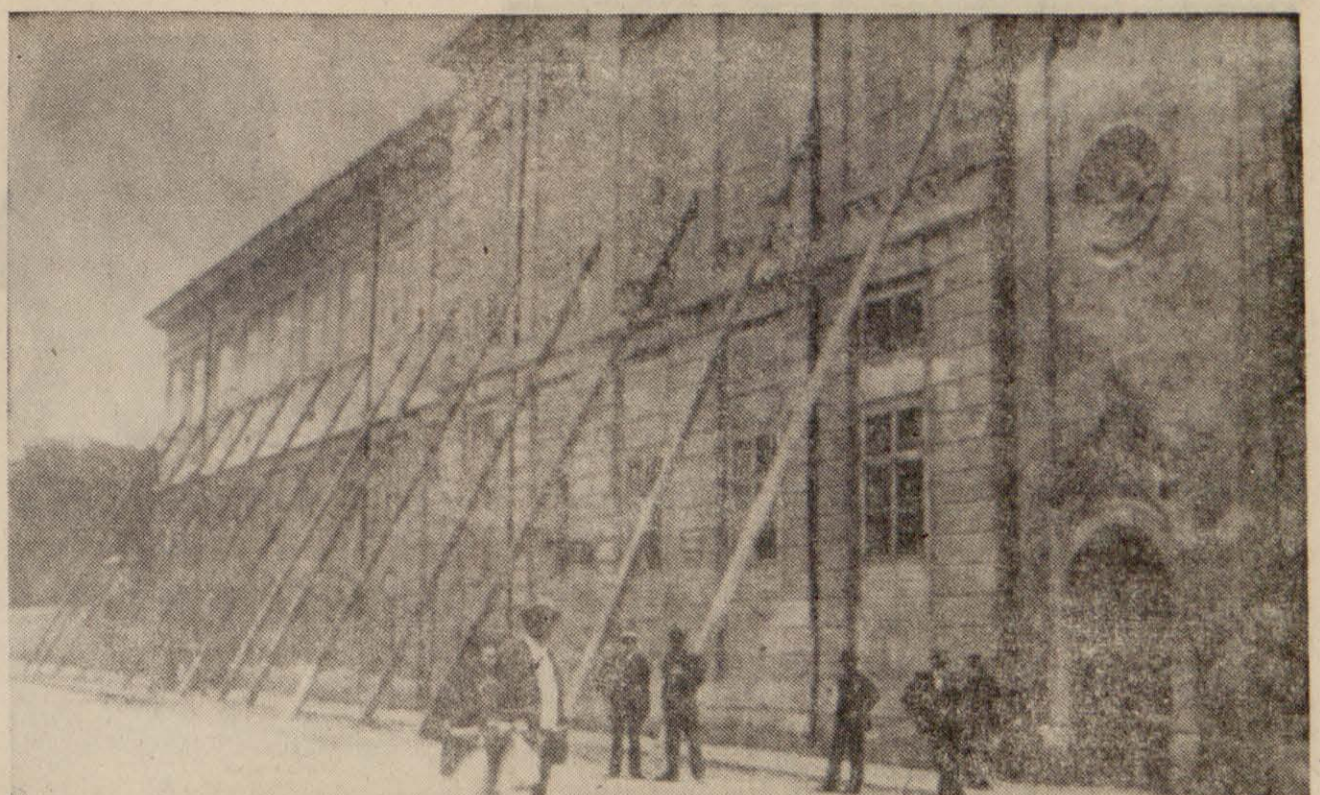
Tretje stoletje
Potem ko je 1911. leta odstopil dr. Slajmer, sta vodstvo kirurških oddelkov v Ljubljani prevzela dr. Derganc in dr. Stojc. Kasneje je enotni oddelki vodil dr. Derganc, ki je v Ljubljano prinesel na strogih znanstvenih načelih zasnovano kirurgijo.

Znanost vodi tretje stoletje slovenske kirurgije, ki ga doživljamo na lastni kliniki in z lastno fakulteto.

»Vseh teh uspehov pa Slovenci verjetno ne bi nikdar dosegli brez našega zdravniškega društva...« Zato danes nobena panoga medicine pri nas, zlasti kirurgija, ne more obravnavati svojega razvoja, ne da bi upoštevala obstoj in stoletno delovanje Slovenskega zdravniškega društva... (dr. Blumauer)

Le-to je nevezalo stike s Hrvati, Srbi, Čehi. Bogata zgodovina in današnji veliki napredek!

ANTE MAHKOTA

Ljubljanski potres (1895. leta) je stresel tudi zastarelo civilno bolnišnico na Ajdovščini. Bolnišnica je dobila sodobno stavbo na Zaloški cesti, kirurgija poseben paviljon

ogledalo

Znana pevka Billie Holiday se še ni otresla alkoholizma, ime Sare Churchill pa se pogosto pojavlja v sodnih razpravah zaradi dejanj, storjenih v pijanosti.

(Nedeljski dnevnik, 6. oktobra — »Zenske, ki pijejo«)
Tudi za naprej ni mnogo upanja, da se bo Billie Holiday otresla alkoholizma, ker je 17. julija 1959. leta umrla.

(Delo, 28. septembra — »Nekaj uslužbencev podjetja IFLAS vpisalo po 100.000 dinarjev«)

V Kobariду se začudeno sprašujejo, kako je mogla njihova tovarna igel (TIK — tovarna igel Kobariđ) kar čez noč preusmeriti proizvodnjo in preiti s kovinske v tekstilno stroko.

Včeraj okrog pol dne umrl v mestu Milly La Foret francoski književnik in član francoske akademije Jean Cocteau v 64. letu starosti.

(Delo, 12. oktobra — »Novice« na 5. strani)
Za Jana Cocteauja najdemo letnične rojstva 1889, 1891 in 1892. Mlajši kot 71 let torej ob smrti ni bil.

Tehnika v boju proti mislim — Iznajdljivi Japonci so pred kratkim patentirali še en izum. »Mijau« naprava naj bi postala strah in trepet vseh miš.

(Nedeljski dnevnik, 6. oktobra na 2. strani)
Nekaj razlike je pa le med mislimi in mišmi.

NAŠIM SMUČARJEM OBETAJO SE LEPSI DNEVI

Vsi poznamo Zelenico kot simbol poznomladanskega smučanja, saj se na njenih travnikih sneg zadržja do junijskih dni. Z žičnico, ki so jo zastavili v letošnjem poletju, bo ta silkovit visokogorski kot pričel spremenjati svojo podobo. Zaradi širokega zaledja in idealnih smučarskih terenov bo postal eden najpomembnejših zimskih športnih centrov v Sloveniji.

Vzpenjača je speljana v dveh delih in skupni dolžini 1840 m. Računajo, da bo prihodnje jesen, ko bo zapadel prvi sneg, že obratovala nova žičnica na Zelenico, ki bo pri nas, kot zagotavljajo v »Metalni« Maribor, tehnično najbolj izpopolnjen turistični objekt te vrste.

deja o vzpenjači na Zelenico se je med starejšimi tržiški smučarskimi tekmovalci že dolgo porajala. Zaprtili smo enega izmed njih, tovariša Zdravka Križaja, predsednika smučarskega kluba Tržič, naj nam kaj pove o bodoči Zelenici. Najprej smo ga vprašali, kako je sploh prišlo do realizacije njihovih želja.

— Pred petimi leti smo dali predlog tržiški občini, je pričel pripovedovati. Po dolgem iskanju smo našli investitorja, in sicer turistično potovalno agencijo »Kompas«, ki bo hkrati preuredila varnostne in druge obmejne poslovalnice. Vsi novi objekti na Ljubelju kot na Zelenici bodo grajeni v alpskem stilu.

Potem nas je tovariš Križaj povabil na Zelenico, da nam pokaže začetek gradnje. Dolina, po kateri smo se peljali proti Ljubelju, je vsa v akciji: buldozerji, valjarji, kamioni in delavci, ki gradijo novo mednarodno cesto Naklo-Ljubelj. Del ceste je že dograjen, toda do dokončne zgraditve manjka še kar precej.

— Vidite, pravi tovariš Križaj, tale cesta bo preusmerila turistični tok. Zelenica ne bo več osamljena. V dobri uri se boste lahko pripeljali iz Ljubljane do Ljubelja in v 17 minutah z žičnico na smučišča Zelenice.

Takole smo začeli pogovor med potjo, ki nas je vodila skozi prijeten pejzaž z gozdovi, pašniki in sem ter tja raztresenimi domovi. Tovariš Križaj nam je pripovedoval o načrtih, ki bodo dali Tržiču in njegovim okolici eno najbolj urejenih turističnih nagrajenj v Sloveniji. V Podlublju nameravajo Tržičani med drugim napraviti tudi umetno jezero, na katerem bodo pozimi igrali hokej, poleti pa čolnariti. V samem Tržiču pa bodo gradili Born preuredili v hotel itd.

V prijetnem pogovoru smo hitro prispeli do carinarnice, popravševalni granicarje, če nam dovolijo nadaljevati pot proti Zelenici (kasneje tega seveda ne bo treba) in se napotiti v breg ob trasi nove žičnice, ki so jo določili lansko jesen tržiški smučarji sami. Delavci slovenskega gradbenega podjetja »Novogradnja« so vihleli krampe ob bodoči spodnji postaji žičnice, ki bo tik pred predorom pod Ljubeljem z nadmorsko višino 1081 metrov.

— Kaj ojašmalca ne bo v napoto?
— Nič ne. Pa vendar jo bodo prestavili še zaradi estetskega videza.

— Boste delali tudi pozimi, tovariš Majer?

— Upam, da nam bodo vremenske razmere dovolile. Nameravamo pa zadržati okna, napeljevati instalacijo za vodo, za centralno kurjavo itd. Dom bo imel 58 ležišč, v gostinskih prostorih pa bo 85 sedežev. Popolnoma končan pa bo hkrati z vzpenjačo, to se pravi do prihodnje jeseni.

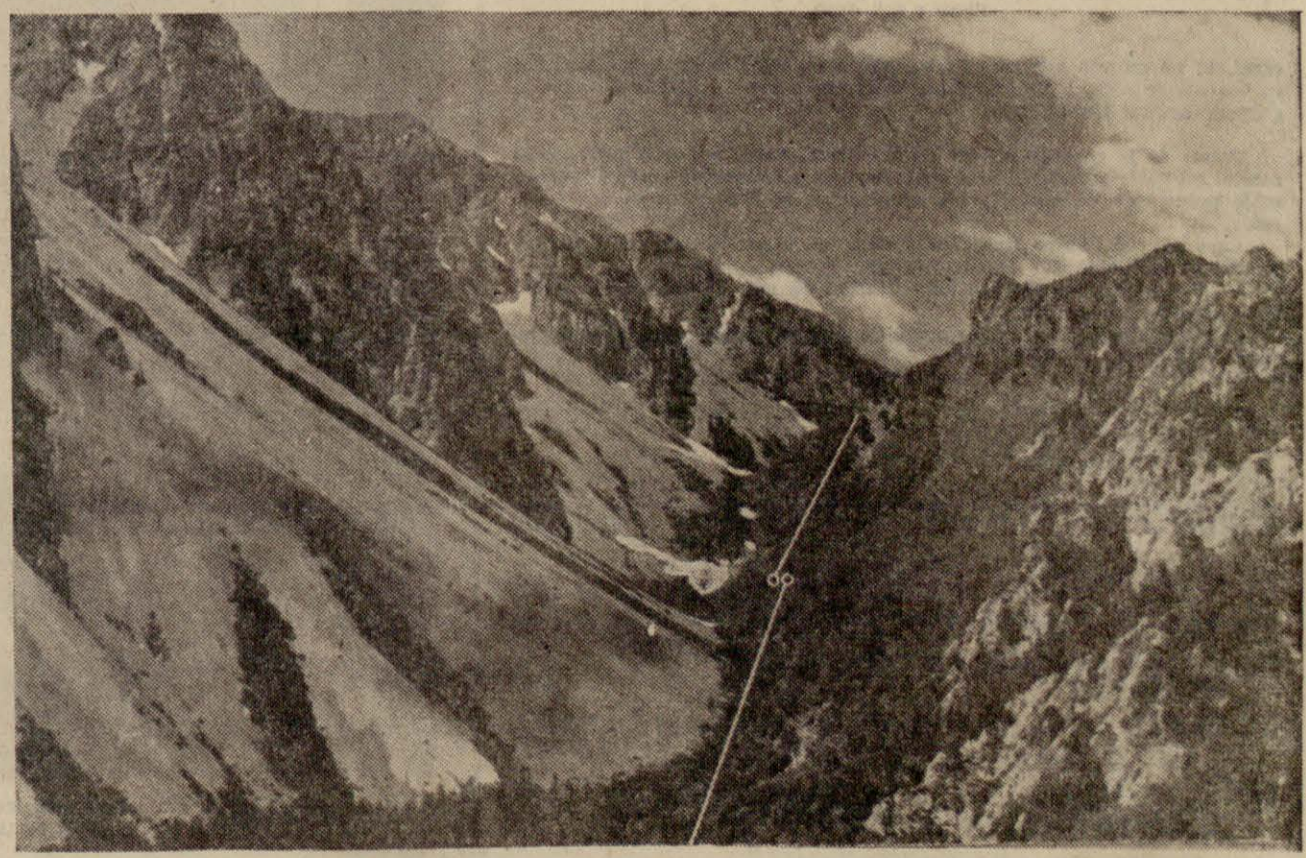
Dom na Zelenici inoestra občina Tržič, gradi pa podjetje »Novogradnja«. Graditelji imajo težave pri transportu. Tržiški planinci jim pomagajo tudi s prostovoljnimi delom. Glavno transportno sredstvo pa so konji, ki so doslej snosili na Zelenico že 80 ton materiala.

Tržičani so ponosni na Zelenico, ki se ji, kot smo videli, obeta lepa prihodnost. Smučarska sezona bo trajala pol leta, smučarski tereni pa so tako raznovidni, da bodo ustregli vsakovrstnim smučarjem. Ima idealno, eno najdaljših prog za smuk v Jugoslaviji, dolgo 3800 metrov.

Široko zaledje bo omogočilo velik razmah turistične dejavnosti na tem območju. Prilakujejo veliko turistov iz Avstrije, zlasti iz Celovca, ki je oddaljen 30 km od Ljubelja, medtem ko imajo Celovčani do najbližje avstrijske vzpenjače 38 km. Ročna dolina pa nima žičnice. Računajo pa tudi na turiste iz ljubljanskega območja. V naravo so še vlečnice. Tržičani so precej samosvestni in pravijo, da bo Zelenica še s diletantski prihodnosti zasenčila Kranjsko goro.

A. PODBEVSEK

Takole se bo žičnica v dveh etapah vzpela na smučišča Zelenice

K NAŠIM ČEZ OCEAN

Kot da si sam kje ob oceanu. In začudiš se, ko po daljši hoji le srečaš kak parček v nežnem pogovoru ali morda celo v objemu. Da ima v teh velemestih vrtoglavo visokih nebotičnikov in množice nizkih hiš pa avtomobilov in avtomatov se kdo smisel za sprehod, za tih pogovor ob rahlo pljuskajočem jezeru, v katerega nekje strašno daleč na drugi strani tone ogromna rdeča krogla? Toda restavracija so polne, polni so klubi in polne tudi trgovine. Nič pa ne napravi pes niti koraka več. Z avtom se peljejo na delo, v trgovino in tudi na sprehod...

Na avtostradi, ki je dvostezna, kakor so skoraj vse v Ameriki, in po kateri lahko v eno smer vozita dva, na mnogih odsekih pa tudi trije avtomobili, je zelo velik promet. Na zahod in v zahoda. Hitrost je določena, maksimalna, pa tudi minimalna. Prva večina 79 milj, druga 40. Podvozi, nadvozi! Tudi petsto in še več milj lahko prevoziš, ne da bi srečal semafor. Vendar se moraš često ustavljati. Predvsem na novih avtostradah. Ponekod celo na zelo kratke razdalje. Plačati moraš namreč takso. Trideset centov za potniški avto, ponekod tudi več. Čez cesto je zidana zapora z več prehodi za to in ono smer. Ponekod je pobiranje avtomatično: vržeš droblj v pločevinast nabiralnik in rdeča luč, ki ti je na prehodu zapirala pot, ugasne in prižge se zelena.

»Kaj bi bilo, če bi se človek napravil neumnega in bi peljal dalje?« sem pred dnevi vprašal Maksa Marolta, ko sva se peljala iz Chicaga v Milwaukee in sva se morala ustaviti na vsakih deset milj.

»Oglasil bi se zvonček in takoj bi kdo sedel v avto in zdrvel za teboj.«

»Kdo pobira te takse?«

»Družba, ki je zgradila cesto.«

ANTON INGOLIČ

»Kako dolgo?«
»Dokler cesta ne bo plačana.«
»Ni to ovira za promet?«
»In še kakšna! Federalna vlada in vlade po-

Indijanski šotor z Indijancem pred nekim hotelom v Rocky Mountain.

sameznih držav že dolgo razpravljajo, kako bi rešili ta problem. Za zdaj še niso našli zadovoljive rešitve: namreč denarja za odkup ceste, mi pojasni prijazen rojak.

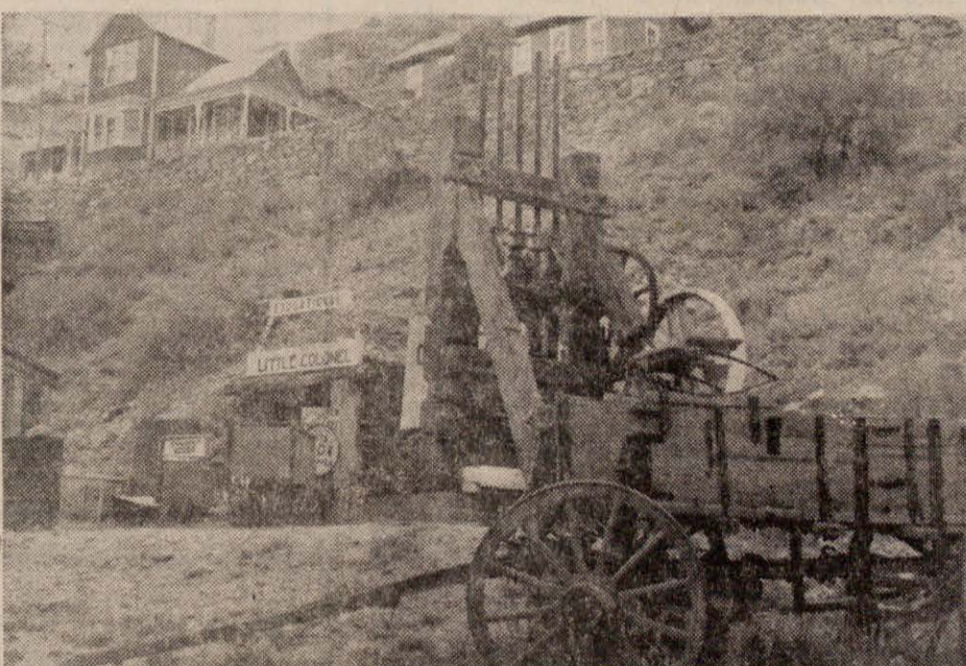
Ponekod je ob drpalkah za bencin, ki so zelo na gosto posejane ne samo po mestih, marveč tudi po deželi, čez cesto zgrajen nadvoz z zastekleno restavracijo, trgovino in motelom za mehanično delavnico in navadno še

Z Mikom Popovičem, ki je do nedavnega vodil nedeljsko slovensko radijsko oddajo in ki se je pred kratkim s soprogo vrnil ves navdušen nad našimi uspehi zadnjih let, se odpravim proti Skalnatemu pogorju. Sprva je goličave, porasčene z grmičevjem in nizkimi borovci, potem pa čedalje več zelenja, večji bolj košati borovci in tudi kakšna smreka. Iz rdečkaste zemlje pa raste rdeče skale najbolj nenavadnih oblik. Na mestu, kjer je zbrana v polkrogu skupina velikih rdečih skal, so uredili letno gledališče za 20.000 ljudi. Z zadnjih kamnitih sedežev, ki so tudi rdečkasti, je čudovit pogled: naokoli visoke, strme in divje razklenjene rdeče pečine, vmes temnozeleni borovci, a tam dalje spodaj ožgana prerija z Denverjem. Odpravlja se še vse, na grob znanega junaka Divjega zahoda Buffala Billa. Seveda je tam blizu muzej z restavracijo oziroma pravilneje restavracija pa trgovina spominov in drugih drobniarj z muzejem, kejr so razstavljene slike in uniforme tega moža. Ta restavracija — kot številne druge ob širokih asfaltiranih cestah, ki vodijo križem krašem po tem hudo razklenjenem pogorju — privablja številne turiste z različni indijanskimi predmeti. Nekeje je pred restavracijo postavljen indijanski šotor, drugod imajo lahko silkaš, spet drugod se lahko silkaš na nagačenem bizonu, nekje pa sem videl kot muzejsko redkost, to se pravi kot glavno atrakcijo, okamenela prilikavega Indijanca. Če nič drugega, pa je kje v bližini restavracije zaplavana velika indijanska puščica ali je ob drog prislonjeno kolo nekdanjih pionirskih voz. Spretni gostilničarji in trgovci te na vsakem koraku žele opozoriti, da si na Divljem zahodu.

Največja zanimivost tod okoli je gotovo Central City, nekdanje središče zlatih rudnikov, zdaj manjše turistično mesto. Tu vidiš opuščene zlate rudnike, deloma spremenjene v muzeje, vidiš številna poslopja iz tistih zlatih časov, ko je tu mrgolelo ljudi iz vse Amerike. Toda prevelike reklamne deske, prestavljeni avtomobili in preradovani turisti s fotografiranimi aparati in filmskimi kamerami jemljejo čar temu zares zanimivemu mestecu sredi rdečkastih gor. Pouchnejša je vožnja še globlje v gore, saj vidiš na tej in oni strani rdečice, ob kateri je speljana asfaltirana cesta, razpadajoče lesene hiše in hišice nekdanjih zlatokopov, kipe razkopane rdečega kamenja, opuščene naprave za mletje in izpiranje tega kamenja, zapaziš pa tudi tu in tam kakšnega sameksega in že priletnega možakarja, ki se še vedno ukvarja s tem, nekoč tako donosnim opravilom. A menda zasluži več od turistov, ki jim za dolar ali dva kaže, kako se išče zlato; le redko se mu seveda posreči, da jim tudi pokaže, kako ga je moči najti.

Kolikor globlje prodira Popovičev avto v gore, toliko lepši borovi gozdovi obraščajo položna in strma pobočja. A tudi smrekovi. Nenaodoma se odpre pred nama dolina in prilepja se do jezera, v katerem se zrcalijo bližnji vrhovi. Potem se dolina spet zoži, pobočja so bolj in bolj strma, tudi bolj gola in bolj rdeča, in že se peljeva na dnu globokega kanjona. Samo cesta in rečica ob njej, na vsaki strani pa grozotno nasekane in nazobčane rdeče stene, a zgoraj sinje nebo z belimi oblaki. Ni čudno, da so to deželo zaradi barvite pokrajine nazvali Kolorado.

Zelo zanimivo je tudi pionirsko naselje Buckskin Joe v bližini. Pravo pionirsko mestce s trgovinami, restavracijami, bari, delavnicami, zlatim in srebrnim rudnikom, pošto, gasilskim domom in — seveda — policijskim poslopijem s šerifom in ječo. V trgovinah in drugih poslopijih je nekdanja oprava, tu in tam so tudi človeške figure. Po prašni cesti pa vozi starodavna kočija. Torej muzej, a tudi gostinski obrati in trgovine s spominiki in drugim. Da bi obiskovalci dobili še pristenjši vtis, kako so pred sto leti živeli pionirji v teh krajih, vsak čas uprižore aparati napad na poštno kočijo ali na mirno sprehajajoče se potnike v nošnji izpred sto let. To je pokanjanja in kricanja, nazadnje pa plaskanja in odobravanja! Seveda ploskajo tudi biviš mrtveci. Torej muzej, trgovina in cirkus!

Vhod v opuščeni rudnik zlata v Central Cityju

motele, izlete in razgledne točke. Množe se bencinske črpalke pa industrijska podjetja. In ob osmih se pripeljemo v Denver. Skoraj polovica potnikov nas je prevozila vso pot, tudi črnski dojenček, ki nas je od časa do časa kratkočasil s svojim melodičnim jokom namesto radia, ki ga ti avtomobil nimajo.

Denver je tipičen primer, kako naglo so rasla mesta tu na Zahodu. Komaj pred dobrih sto leti, ko so v okolici bližnjega gorskega orjaka Pikes Peak našli zlato, so se tu naselili prvi belci. Odtlej so se začele valiti sem množice ljudi, ki so hotele obogateti čez noč. Z njimi so seveda prihajali tudi tisti, ki bi radi živeli od njihovega zlata. Dobrih deset let pozneje živi tu v Denverju pet tisoč ljudi, danes pa čez petsto tisoč! Seveda ne več od zlata, ki je v glavnem izčrpano, marveč od rudarstva, industrije, trgovine in turizma. Kot večina ameriških mest ima tudi koloradska prestolnica, ki leži točno miljo nad morjem, svoj Broadway in je razdeljena na Sever in Jug pa na Vzhod in Zahod. Ulice teko paralelno in pravokotno sekajo avenije oziroma bujarje. Vendar se v našem razlikuje od mest, ki sem jih videl doslej: to je čisto mesto in nebotičniki v središču so zgrajeni zelo okusno. Zvečer pa prihija osvežujoč veter z bližnjih gor. Zaradi turizma in morda tudi Mehikancev, ki živahneje, kot ten procent prebivalstva, je živahnejše, kot ten procent ameriška mesta, razen New Yorka, ki pa ni zgolj ameriško, marveč tudi svetovno mesto.

Okolica pa je čudovita!

Cudovit je tako imenovani Vrt bogov blizu mesta Colorado Springs. Tu so med temnozelenimi borovci raztresene večje in manjše rdeče skale najbolj fantastičnih oblik. Na nekatero se po stopinjah, ki so jih vklesali prvi turisti, vzpenjajo mladi ljudje, kar vzbuja nenavadno odobravanje in občudovanje, a tudi grozo tistih Amerikancev in Amerikank, ki peš ne napravijo več kot nekaj korakov iz hiše do garaže pa iz avtomobila na svoje delovno mesto ali v trgovino. Pred neko restavracijo, ki je kot povsod tudi trgovina in muzej, zaplešeta vsako uro dva hudo našemljena Indijanka ob resni in molčeči stari, izsušeni Indijanci, najbrž njuni babici. Filmanje, silkanje, odobravanje in tudi obdarovanje.

NADALJEVANJE PRIHODNJC

TROPSKE NOČI AZIJE

Predstavljajte si staro, kmečko Anglijo na ekvatorju — to je Malaja. Namesto lovskih psov se sprehajajo ob robu gozdov srnjaki, namesto ponijev se pasejo sloni, nasadi hmelja so se umaknili grmičev paprova, sadovnjake rumenih kanadk so zamenjali zeleni listi banan.

Obala je nizka, porasčena z grmovjem, ki raste neposredno iz vode, obrobljena pa je s palmami, ki se zvijajo kakor trava v preriji. Čolni leže prevrnjeni na obrežju, kakor školjke so, ki ne morejo več dihati. Še vesla so jim pobrali.

Malaja je pravzaprav še vedno taka, kot jo opisuje Maugham v svojih romanih. Zenske nosijo kite, v lasih imajo rdeče rože, na nogah fine sandale, na rokah in za vratom najmanj eno verzičico. Obležene so v živopisne sarije. Koliko bi se lahko naučili florentinski mojstri prav v Aziji!

Vse je narobe: dež prihaja z juga, ne z zahoda, najtoplejši mesec je maj, ne julij, dan je vedno enak, večina prebivalcev so Kitajci, ne Malajci — telefonski imenik je v bistvu adresar kitajskih imen — napisli (kitajski) so od zgoraj navzdol, ne od leve na desno, kralj džungle je tiger, ne lev.

Nekaj šarma, značilnega za vse dežele juga, nekaj tipične orientalske brezskrbnosti ima Malaja. Od Evrope — Portugalcev, Holancev, Angležev — je sprejela le suho skorjo, le zumanjo lupino, le to, kar je bilo nujno potrebno, če ni hotela zaostati za drugimi. Singapur s svojimi lampiončki nad trgovinami, rikšami, plavajočimi džunkami, rdečimi lučmi, hoteli s kantonskim in pekingskim menujem pa ima na sebi že nekaj kitajskega.

Malaja — to je bilo srečanje z novim svetom, z novimi ljudmi, moj prvi stik z eksotičnim Orientom in njegovo budistično filozofijo. V tem svetu nastopajo že mandarini, tajna društva, a z nedolžnimi imeni, bogati kitajski trgovci, nalepotičene ženske, frizuro pa imajo »alla cinese«, otroci spuščajo zmaje v zrak, zmaji lete, če se odtrgajo, kot ptice selivke, igrajo se z rdečimi baloni, nihče ne govori tega, kar misli, nihče ne misli tega, kar govori.

Tu se začena velika pajčevina, sredi te mreže iz čiste rumene svile je ogromen pajek: Kitajska. Kdo lahko trdi, da je razumel velikega gospodarja? Kdo? Japonci? Morda, prav gotovo pa vedo več o Kitajcih kot Rusi. Kitajci in Japonci se lahko razumejo tudi brez tolmača.

Prekrižaril sem Malajo počez in podolž. Tropsko sonce je bilo skozi mrežo plavajočih oblakov. Podnevi so brodili kmetiči s svojimi bivoli po umazani vodi, sadili so riževе sadike — vsa Južna Azija živi od riža — ponoči se je kadilo iz skorajnih hišic, Taka idila je morala vladati tudi pri nas pred osemdesetimi leti. Kmet se tu ne ozira s skrbo v nebo, ne sprašuje se, ali mu bo slana uničila letino.

Videl pa sem tudi gumijevc plantaze, cele avenije mladih gumijevih dreves, zasajena so bila v pravih drevednih — kot oljčni gail v Istri. Na livadah s fino angleško travo so stari aristokrati igrali golf, druga generacija — mladi pa so se raje vozili s svojimi športnimi avtomobili po ozkih podzemskih cestah.

Farme so ograjene z živimi ograjami. Tudi naše njive na Krasu so ograjene. Vendar nič ne pomaga, lepega dne ograje ni več, sloni so jo poteptali — džungla je bila in bo naša, protestirajo še kar naprej. Nekateri pa so se le sprizajzili s svojo usodo.

Domačini se jih več ne boje, pred tigri pa imajo tak strah. Nekateri pa se jim le upajo postaviti po robu z nožem v ustih. Tudi v Sibiriji gredo na žival z nožem v roki. Malajski kmetje pa se odpravijo v gozd le s psom, najprej se bo kralj džungle pač lotil psa — si mislijo.

Na Malaji se svet odpre na vse strani. Z enim očesom gleda proti Londonu, z drugim se ozira proti Tokiju, njena pristanišča pa so tudi obvezna postaja za ladje, ki prihajajo iz Avstralije in plovejo v Zahodno Evropo. Singapur je največje kitajsko mesto izven njenih meja (če izvememo seveda Hongkong), med pristanišči sveta je na petem mestu.

To je dežela velikih kontrastov: v Svici žive Nemci, Francozi, Italijani in Retoromani, v Libanonu so Arabci, Armenci, Kurdi, na Malaji pa Kitajci, Malajci in Indijci; v Libanonu so muslimani, katoliki in pravoslavni, na Malaji pa se mešata portugalski barok in arabski slog. V tej tropski klimi ju res najmanj pričakuješ. Portugalski so šli pred štiristo leti po svetu s križem in mečem, križ je še ostal, meč pa je že zdavnaj zarjavel. Tudi britanski lev ni več nevaren nikomur, ostal je brez zob.

Arabi so že davno pred Mohamedom prepluli ves Indijski ocean, s svojimi karavelami so prišli do Cathaya, današnje Kitajske, in otokov Zipangu, dežele Japonske. Malajci pa niso kolonizirali le Indonezijo in Filipine, še pred našim štetjem so naselili tudi vse otoke med Formozo, Madagaskarjem, Novo Zelandijo in Havaji, indonezijski zgodovinarji pa zatrjujejo, da imajo nekaj malajske krvi tudi Japonci.

Velika laguna vsako uro spreminja svojo barvo. Zdjaj se smeje kot mlada luna, v naslednjem trenutku pa se že zresni in postane stfinga. Ko so oblaki nenaodoma zakrili sonce, je postalo mračno kot na kakem škotskem jezeru, nato se je svetloba spet razlila na vse strani in spet sem bil na ekvatorju.

Piroge z razpetimi jadrji so neslišno drsele po vodi, imele so visoko zašiljen kljun, od daleč so bile kot kakšne začarane morske kače. Bela platna džunk so plapolala v rahlem vetriču. Splavi z na pol golimi Malajci so se približevali obali, iz nizkega morja so strli cel cel kol. Najbrž služijo ribičem za to, da razpno okrog njih svoje ribiške mreže.

Zdjaj je pljunil val penaste vode do mojih nog, laguna je spreporila, nato pa se je spet zamislila. Nova ladja se je zadržala na odprtém morju. Laguna še vedno razmišlja. Ne vem, zakaj sem se prav sedaj spomnil na film »Outcast from the Islands«, narejen po istoimenskem romanu Josepha Conrada. Videl sem ga že davno, še pred vojno, vendar me usoda njegovega »junaka« stalno vznemirja.

V njem nastopa Holanec, ki se je v mladih letih naselil v nekem malajskem mestecu. Začel je srečno, nato se je vdal uživanju, začel je popivati, končal je kot izobčenec. Malajska zemlja ga ni sprejela za svojega, tudi sam se ni znal niti mogel živeti v novo okolje.

B o Vzhod res vedno ostal Vzhod? kakor je stalno zatrljeval Conrad. Ali smo morda danes, v dobi sožitja med narodi, poudarjanja skupnih programskih točk, kaj bliže drug drugemu, smo v Evropi že razumeli globino azijske psihe?

Pa življenje prvih kolonistov? Vsekakor je moralo biti kaj bedno, kronika evropskih naselbin je polna tragičnih usod. Na krvavem platnu Azije vidimo klavne junake, polne nadeute domisljivosti, avanturiste, stivali so vse na eno karto, prekrižarili so pol sveta, nazadnje so končali v umazanih barakah ali celo v umobolnici, pa usodne ženske, v torbici imajo bodalo, v prstanu strup, v Južnem Kitajskem morju strašijo morskii razbojnikii, vmes, kot refleks davnih stoletij, se pojavijo na zrcalu tudi pobozni kitajski romarji. Mračni svet Daljnega vzhoda se začena že v Singapuru.

»Chicago Azije?« Ne, močno pretiravamo. Raffle's Hotel, znan po volnuskih storijah, je izgubil vso mistiko, postal je solidno ime. Nasprotno, v Singapuru je nekaj malomeščanske grandece, nekaj tiste topline, ki jo poznajo samo tropske dežele, vendar mu kljub vsemu nisem mogel sneti maske. Morda je bila prav v tem njegova največja priročnost.

L epe so tropske noči Azije, voziš se po Bengalskem zalivu, vse zvezde potujejo s teboj. Tropska noč Azije je vizija, zeleni plašč Indije se blešči v tisočih barvah, evropska se navadno konča v baru, afriška v pustini, ob čaju, pomešanem z zasmojenim kozjim mlekom.

Noč v Afriki je polna negotovosti, zvečer se karavane odpravljajo na pot, opolnoči počivajo, kuhajo čaj, pripovedujejo sto let stare storije, vso noč odmevajo bobni, nekateri živali zarjovejo kot pobesnele, ko zasledijo svojo žrtev...

Spominjam se, kako je prilezla luna izza gora, nato pa zastajala, kakor bi jo oplazil žarek iz kozmosa. Vozil sem se ob slanih jezerih Danaklske pustine, kristali soli so se svetili v mesečini. Do Adis Abebe smo imeli še več sto kilometrov. Nenaodoma se je začelo bliskati, pogledal sem naokrog, nobenih oblakov! Začutil sem duh po topli zemlji, tako čuden veter se je prikradel. Nekaj demonskega je bilo v zraku.

V Afriki se enkrat postaneš otrok, strah te je. Podnevi delaš načrte, rad bi doživel pravo afriško fantazijo, sedel bi na leopardovi koži in zrl v veliki čarovniški ogenj. Ponoči, ponoči pa šteješ minute, posebno, če si sam v šotoru.

V Aziji si vedno želiš, da bi imel veliko denarja in bi lahko veliko potoval, v Afriki ti kaj takega ne pride niti na misel.

Afrika — to so kopja, tetovirani obrazi, roji velikih ptic, cele črede flamingov, vasi, iz katerih so pobegnili vsi, jezera, v katerih si ne upaš zaplavati, Afrika — to je povratek v davno preteklost.

Azija pa je zgodovina, tu doživljaš vse faze našega večstoletnega razvoja. Če obiščeš Delhi, se ti vedno vsiljuje vprašanje, kaj bo z Indijo, se bo rešila svoje revščine. Bo res zmagal vzhodni veter? kakor napoveduje Peking.

Minila je tropska noč Azije, Malaja se je prebudila v jutranjem soncu. Med otoki pred Singapurom so zasidrane ladje, med temi krozi džunka — na njih pa so Kitajci z velikimi ribiškimi mrežami.

MIRAN OGRIN

Uida favorit

f ANTASTIČNEGA VONJA
a TRAKTIVNE EMBALAŽE
v ISOKE KVALITETE
O PLEMENITENIH SUROVIN
r AFINIRANE OBLIKE
i ZREDNO BLAGO
t OALETNO MILO

Uida favorit

VELIKI NAGRADNI NATEČAJ
NADALJUJEMO 1. XI. 1963

POŠLJITE OVOJNICE TOALETNEGA MILA

Uida favorit

SAMO Z VAŠIM NASLOVOM
 NA:

SAPONIA OSIJEK

O KITAJSKEM FILMU

Bolj malo vemo o kitajskem filmu, čeprav je pot, ki jo je prehodil od 1905, ko so z najprimitivnejšimi sredstvi posneli prvi film, pa do danes, izredno zanimiva pa tudi bogata: 20.000 kino dvoran, šest milijard gledalcev na leto, 33 filmskih studiov in filmska izmenjava z 42 državami.

Kaj je značilno za sodobni kitajski film: revolucionarni boj. (Samo filmske opere niso v službi propagande v ožjem ali širšem smislu besede). Cilj sodobne kitajske kinematografije: doseči svetovno raven; vzgajati množice, ki do včeraj sploh niso vedele za kulturno življenje.

Kitajski film je rasel in se razvijal pod vplivom dveh osnovnih momentov: patriotičnega vala, ki ga je sprožil širši po Kitajski japonski vdor v Mandžurijo in, pozneje, leta 1937 v druge dele Kitajske, ter vala socialnega in političnega prebujanja, ki je zajelo Kitajsko ob spopadu med ultrareakcionarnim kumintanškim režimom in med novimi idejami, ki so se konkretizirale v »kitajski sovjetski republikani Janan.

Cu Cej Pei, filmski kritik pa dramaturg in scenarist Hsia Jen (danes pomočnik ministra za kulturo in glavni animator kitajske kinematografije), režiser Tsai Cu-čen in Jen Mu-če ter drugi so 1938 v Jenanu ustvarili zametek sodobne filmske industrije in začrtali kitajski filmski ustvarjalnost nacionalno pot, ki je 300 filmov, ustvarjenih od 1915 do 1931, ni moglo dati; smemali so namreč kriminalne in ljubezenske filme, ki s

v šanghajskih kinematografih pa je bil na sporedu nepretrgano 84 dni. Teško si je predstavljati, kakšne težave je moral prebiti kitajski film v vojnih letih od 1935 do 1945, ko je vsebina nujno morala prevladati nad obliko. Film »Krokar in vrabec«, ki so ga smemali v šanghaju, so prekinili na polovici; njegovi avtorji se niso hoteli ukloniti cenzuri Cankajškovega režima; morali so skriviti scenarij in že posnete filmske kolobarje, pozneje pa so morali pobegniti, da bi se izognili ječi in morda celo smrti. Film so končali šele potem, ko je Cankajšek pobegnil na Tajvan (Formozo).

Življenje filmskih delavcev v teh časih je bilo izredno težavno. Kljubovali so pritisku Cankajškovega režima, kljubovali so pritisku Japoncev, ki so hoteli oživit velike filmske ateljeje v Čangčuenju (v zasedeni Mandžuriji, ki je bila takrat proglašena za »ne-

odvisno cesarstvo Mandžukuo) in vključiti kitajski film v svojo propagando. Veliko filmskih delavcev je pobegnilo najprej v Cunking, takratno prestolnico kumunitanške Kitajske, pozneje pa v Hongkong, mnogi pa v »rdečo republiko« Janan, kjer je Mao Ce Tung leta 1942 določil smer vsega umetniškega stvarjanja pa tudi filmskega: socialistični realizem. Nov vzpon je doživel kitajski film leta 1947 s »Solzami iz Jangcekiang«. Režiser Tsai Cu-čen je kljub režimu je imel veliko drugih skrbi) napravil film v dveh delih, ki v dramatičnem realizmu brez kompromisov in koncesij opisuje vso tragiko ljudstva, ki je pravkar izšlo iz sedemletne vojne z Japonci. Tudi za »Solze iz Jangceja« so stali ljudje v vrstah pred blagajni kinematografskih dvoran.

LR Kitajska je podedovala kaj skromno dediščino: tri

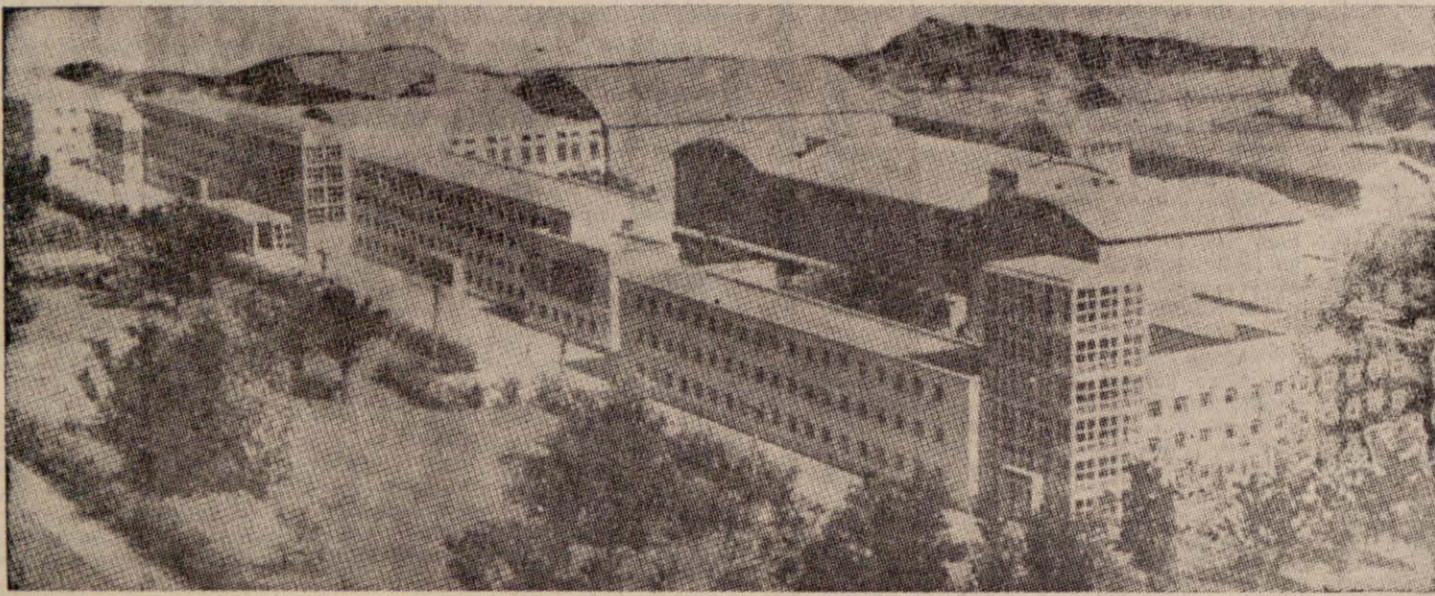
državne ateljeje in pet privatnih. To je bilo vse na ogromnem prostoru kontinentalne Kitajske. To je bila osnovna, s katere je začela rasu najnovejša kitajska filmska ustvarjalnost. Prevladovali so kadri, večji dokumentarnega filma in pa filmskih žurnalov. Ta dva elementa dajeta pečat vsej dejavnosti. 1952 so ustanovili poseben center za dokumentarne filme; njegove ekipe niso preplavile samo Kitajsko podolž in počez, marveč tudi dežele izven državnih meja.

Serijsko dolgotrajnih filmov iz tega obdobja je začel pretresljivi film »Sinovi in hčere Kitajske«, ki mu je 1949 sledil v ateljejih Čangčueni posneti film »Most«, himna delu ljudskih množic, ki kljubujejo vsem težavam.

Danes ima kitajska filmska industrija okoli 60.000 profesionalnih delavcev, ki se formirajo v treh filmskih solah: v Pekingu, Šanghaju in Čangčuenju. Dvajset filmskih revij propagira filmsko umetnost, posebna založniška hiša pa skrbi za objavljanje najboljših filmov v slikovitih nadaljevanjih; poklic filmskega scenarista je tako upoštevan kot delo vsakega drugega umetniškega ustvarjalca.

Sodobnemu kitajskemu filmu bi lahko očitali shematičnost, navitost in propagandnost, če ne bi upoštevali, da je namenjen najširši množici nepismenih kmetov, ki so šele pred nekaj leti prišli v prvi stik s civilizacijo.

(PO »ARTS«, PARIZ)

Pekinski filmski ateljeji, dograjani leta 1962, eni izmed 33 kitajskih filmskih studiov

Kitajske stvarnosti niso imeli nobenih zvez, pa komedije ameriškega stila in evropske melodrame.

Debatna o tem, kakšen bodi kitajski film, se je začela že leta 1933, ko so tisoči in tisoči čakali pred blagajni dvoran, v katerih so predvajali »Divji hudourniki« režiserja Ceng Pu-kaolja in scenarista Hsia Jena. Razgibanost, ki jo je sprožil ta film, je toliko pomembnejša, ker se razpravljanje ni omejilo samo na vprašanje, kakšen bodi kitajski film, marveč tudi na vlogo filma, na vlogo filmske kritike in njegove poslanstva. Razpravljali so tudi o estetiki in o metodah, o koncepcijah in tehnikah Eisensteina, čigar »Križarko Potemkina« so na Kitajskem poznali že od 1926.

V tridesetih letih, na prehodu od nemega k zvočnemu filmu, sta obstajali dve šoli: impresionistična, za katero se ne ve, pod kakšnimi vplivi je nastala, če je sploh bila plod tujih vplivov, in realistična šola, ki je dala kitajski filmski ustvarjalnosti film »Ribičeva pesem« režiserja Tsai Cu-čenga. Na filmskem festivalu v Moskvi leta 1935 je dobil ta film visoko priznanje in nagrado.

paberki

Stanley Baker pripoveduje tole — po njegovem resnično — zgodbo s snemanja filma »Eva«: »Z Jeanne Moreau se samo enkrat nisva strinjala. To je bilo ob prizoru, ko sem moral sledi srajco. Jeanne je bila strašno ljubosumna, da je bil ta strip-tease zame, ne pa zanjo.«

Anita Ekberg je sklenila, da bo odslej nastopala samo skupaj z možem Rickom van Nutterjem. Ta je seveda za to, obenem pa piše spomine: pravijo, da je pri svojih 24 letih že marsikaj doživel. Kaj, če bi rajše zamenjala vlogi, pa bi Anita pisala spomine in on igral?

Londonski kino, ki je predvajal vrsto filmov z Gretjo Garbo, je baje potolkel letošnji rekord v obisku. Zdjaj pa so Londončanke začele noreti po kozmetičnih salonih, kjer jim morajo »preurejati« obraze à la Greta Garbo.

V Parizu se je pred kratkim začel prvi festival kozmonavtkega in vesoljskega filma.

MILAN SRDOČ

O FILMU IN GLEDALIŠČU

»Poklic svobodnega filmskega umetnika je pri nas zelo nevhvaležen in negotov poklic, ker je produkcija filmov precej majhna. Po drugi strani pa so filmski igralci pri nas bolj ali manj stvar mode. Medtem ko imajo povsod po svetu skupino igralcev, na katerih bazira filmska proizvodnja, pri nas človeka izkoristijo dve do tri leta — to je v nekaj filmih, potem pa životari. In to ne glede na njegove igralske kvalitete.«

S temi besedami je položaj svobodnih igralcev označil Milan Srdoč, eden naših najpopularnejših igralcev, nepozabni bojsarski manager »doktor« v Pogajščevem filmu »V soboto zvečer«.

»Se posebej to velja na naše igralske« je nadaljeval Milan Srdoč. »Mnogokrat se zgodi, da odkrijejo res pravo, talentirano igralca z najboljšimi fizičnimi in terazijskimi močnostmi — pa kljub temu iščejo za vsak film nove obraze.«

Najin interju je bil ob dolga nenavadni uri, ob sedmih zjutraj na terasi hotela »Leotar« v Trebinju. Milan Srdoč je v Trebinju gostoval s skupino pevcev zabavnih in narodnih melodij iz Beograda. S svojimi humorističnimi nastopi — naj omenim danes že zelo znano vlogo »Spjancas« — in spretno konjersko je povezoval posamezne točke v prijeten program tako imenovane »veštradnege« tipa. Za pol ure po najinem pogovoru pa je skupina odpotovala dalje.

Milana Srdoča štejejo med najbolj zaposlene »svobodne«. Od leta 1955, ko se je prvič pojavil pred kamero v »Sumljivi osebi«, do danes je sodeloval v dvaindvajsetih filmih. Njegova zadnja — zelo zapazena — je bila vloga v Bauerjevem filmu »Lica in besed«. V svoji karieri je napravil tudi dva »izleta« v slovenski film — igral je v »Akcije in Našem avtu«. Zal s obiski pri nas ni imel kda ve kaj srečne roke!

In ravnaj dejsvo, da igralca, ki pri filmu mnogo dela in ki je dosegel lepe umetniške uspehe, govori o krizi polnoči »svobodni« filmski igralca, nam daje povod za zaskrbljenost. Pred leti smo z velikim pompom pozdravili prve naše »svobodne« in govorili, da smo postali »filmsko razvita« država. Danes pa moramo po-

blem teh igralcev reševati kritični s številnimi drugimi problemi našega filma!

»Trenutno vlada v naši filmski proizvodnji zatiše — zato tudi jaz nimam konkretnih načrtov.

Milan Srdoč

Verjetno bomo morali počakati zimo ali celo pomlad, ko bomo vsi napeli vse sile, da nekaj napravimo do Pule,« je Srdoč zaključil »filmski« dela najnovega pogovora.

Ko se je leta 1958 odločil postati svobodni filmski igralec, je nehaj igral v gledališču. Hudo mu pravi, da zdaj celo v gledališki hiši ne gre več. Pa tudi bolj natančno je povedal:

»V gledališču se pojavljajo nove smeri in s koncepcijami letih se ne strinjam. Tu mislim predvsem na tako imenovani »anti-leader«. Mladji režiserji ne samo da se niso dovolj naučili obrti, ampak so med njimi celo laici, ki so čisto slučajno prišli v gledališko družbo in zdaj poskušajo s tako imenovanimi »modernimi« izraznimi sredstvi prikriti svoje neznanje. To sem občutil tudi na lastni koži! Večkrat nisva nič režiser niti jaz vedela, kaj hočeta. To se je seveda pokazalo tudi na kvaliteti predstave in jasno je, da mora v takem položaju ostati zmagovalce oke.«

Milan Srdoč pravi, da mora gledališče živeti za publiko, ne pa publiko vsiljevati nekaj, če-šar ona ne more prenašati. Nje-

govo mnenje da najbolje potrjuje prazna gledališča. Za konec pogovora pa je povedal še nekaj besed o estradnih nastopih: »Na estradi se počutim kot riba v vodi! Mislim, da brez estrade ne bi mogel biti. Najbolj privlačna stvar je neposredni kontakt s publiko in njena reakcija, ki mi takoj poveže, ali sem na pravi poti a?«

MARTIN ZNIDERSIČ

filmi, ki jih gledamo

SESTANEK (LE RENDEZ-VOUS)

Francoski film v režiji Jeana Dellanoya; v glavni vlogi Annie Girardot, Odile Versois, Jean Claude Pascal; glasbe Paul Misraki; proizvodnja Silver film-Paris; distribucija: Makedonija film, Skopje.

Francoski režiser Jean Dellanoya spada med starejše francoske filmske ustvarjalce; čeprav ga niso sprejeli v sam vrh izbranih, ki so ustvarili filmska dela, ki so postala klasika: Pastorala simfonija, Igra je končana. Nikdar za se ni kravalno napraviti tudi film samo zaradi zabave. To dela zdaj vedno pogosteje, ne da bi pri tem zavrgel kvaliteto predstavnika francoskega psihološkega realizma v filmu. Nekoč nas je najuspešneje seznanil z Devico Orleansko, pred nedavnim nam je predstavil Princeza iz Cleva, a ni pozabili spoda Margreta predstaviti tako, da je postal znan tudi na filmskem platnu.

Film Sestanek je kriminalka, toda ne takšne vrste, kot so iste nemške filmske kriminalke prirejene za našega gledalca po literarnih vzorih Edgarda Wallacea, niti ne takšne vrste kot iste, ki so začimene s formalnimi domisleki ameriške filmske dramaturgije — oddelek kriminalka. To je francoski film s posebnim poklonom: Dellanoyeva kriminalka.

Film v celoti odkljuje eleganca v vsakem pogledu; v stilu, ritmu in konverzaciji. Če gre ob koncu, v razsvetljeni konici, nekoliko predalet v presenečenjih in preobratih, se zna galantno opravičiti. Dogajanje se odvija v spremstvu konverzacije, ki je kontrolirana vedno tudi s šepcem razuma. Dialog ni samo dobro napisan, temveč tudi interpretiran tako, da ostane v realizaciji to, kar mu je bil namen že v pisani predlogi; zaostri v globino kriminalistični primer, za družbeno poglavitni in ne dopusti, da bi formalne situacije prevladale nad spopadi, ki so bili rojeni iz notranje nuje med glavnimi protagonisti in njihovimi medsebojnimi interesnimi področji, v katero so se zapletli po lastni krivdi.

Za kaj pravzaprav gre v Sestanku? Umor, priprava nana in posledice. Ne, ne, ne mislim vam razkriti, kdo je koga umoril in zakaj. To mora ostati vedno skrivnost, pa čeprav je vsačih še prijetneje zasledovati sled dveh dramaturških ukan in umetnosti, ki so nas spravile na napačno sled, da tega nismo opazili vse do razrešitvene konice. »Treba je malo pogoljufati,« se nam ustvarjalci sami opravičijo tik pred koncem, potem pa naš pogled spet usmerijo na najprejšnji del tega francoskega filma; na Annie Girardot. Čeprav je ves ansambel ulgan, je ona vedno eno oktavo višje. Sestanku je dala neko neoprijemljivo vzdušje resničnosti in človeške neposrednosti.

Film Sestanek, narejen po literarnem delu, je postal v filmski realizaciji Jeana Dellanoya vreden, da ga imenujemo v svojem žanru zelo dober film.

VOJKO DULETIČ

MAMICA Z LEPO PRIHODNOSTJO

Scenarist »Velike iluzije« in »Germinala« Charles Spaak se je nazadnje le vdal v usodo in sproti svojim prijateljem: »Postal sem ded.« Mamica pa je postala njegova hči, Catherine Spaak, ki se je poročila proti očetovi volji (»Cakaj do petindvajsetega leta«), še prej pa je postala zvezdica z lepo prihodnostjo, kot ji je napovedala Sofia Loren. Catherine Spaak je pri osemnajstih letih posnela že dvadajst filmov, od tega tri v Franciji in devet v Italiji. Trenutno je zvezda »Dolgčas« (literarna predloga »Dolgčas« Alberta Moravie, režiser Damiano Damiani). V prostem času Catherine sklada napeve, njen mož, dokaj znani igralec Fabrizio Capucci, pa (prav tako v prostem času) piše primerna besedila. Tudi na tem področju Catherine posel ne gre slabo od rok: po prijateljnosti je v Italiji skoraj na vrhu lestvice.

SOFIA JE ŠE VEDNO ZVESTA

Neapeljska »Mednarodna srečanja« so bila na visoki povabljeni so klepetali in popivali v »Excelstorju«, zvezde dneva Sofie Loren pa ni bilo nikjer. Pac, Sofia Loren, kateri je bil posvečen prvi dan tega filmskega festivala brez posebnih ambicij, je ostala zvesta svojemu Neaplju. Pod njenim oknom se je zbrala prava parada neapeljskih godbenikov. Prišli so z najboljšim namenom, saj so nameravali zaigrati in zapeti njej posvečeno pesem »Najlepša žena«. Pridrveli so tudi Neapeljčani iz bližnjih ulic, toda naravi pri tem nekaj ni bilo všeč in ušli se je dež. Fantje so zaigrali in zapeli v hotelški veži, množica pa se je stiskala pod napušči. Toda nihče ni bil prav za nič prikrasjen, saj se je Sofia po »koncertu« prikazala na oknu, gledalci in poslušalci so ploskali in vzklikali svoj ljubljenci, v »Excelstorju« so še naprej popivali v smokingih...

Še na temo: PRI »TRIGLAV-FILMU« NIČ NOVEGA?

RIBIŠTVO PRI »TRIGLAV FILMU«

Naj mi slovenska kultura oprusti, da se držnem jas, uboga administratorska para, usposobljena le za manj vredno računovodsko delo, odgovarjati njenemu izbrancu to. Ivanu Ribiču.

Ker me ni poljubila nobena muza, je najbolje, da ostanem v svojem svetu števil in z njimi odgovorim.

Primerjava dohodkov svobodnih filmskih delavcev — avtorjev v letih 1960—1961 v dobi, ki je podjetju nastala izguba, z dohodki uslužbencev podjetja.

Leto	Honorarji avtorjev (ki imajo možnost zasluzka še pri drugih podjetjih)		Zasluzek uslužbencev podjetja (redna služba)			
	Število avtorjev	Neto znesek	Povprečno letno	Število uslužbencev	Neto znesek	Povprečno letno
1960	22	20.659.387	939.060	29	8.811.042	303.829*
1961	23	22.017.634	957.288	35	15.210.487	434.585**

* od teh 10 s fakultetno izobrazbo ** od teh 9 s fakultetno izobrazbo

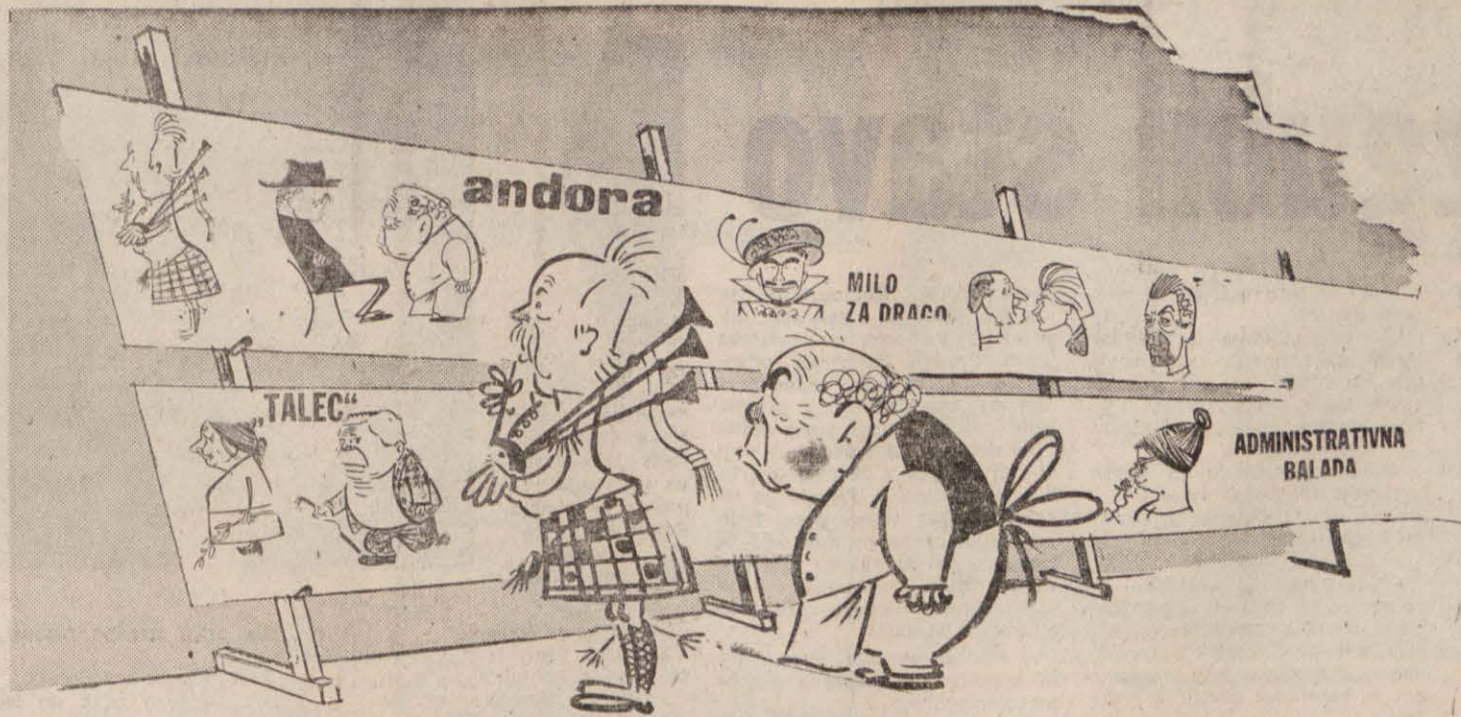
Res je, da smo zapisovanje številki ni povečalo odstotka umetnosti naših filmov, resnica pa je tudi, da so vsi, ki so ustvarili te umetnine, dobili vsa priznanja v časteh in v denarju, po premerah pa zaprli vrata in odšli naprej služiti »umetnosti«, medtem ko smo mi pisali dinarje, ki so ostali nepokriti od njihovih filmov, in ko ni šlo več dalje, primaknili še svoje borne plače, da vsaj delno pokrijemo nastali primanjkljaj. Primeri o teletu, ki buta v prazno vime, držl večkrat v življenju. O kje so

mlrus, je bil dohodek tov. Ribiča pri nas 1.597.364 dinarjev — moji letni dohodki pa 133.200 din. t. j. mesečno povprečje 133.111 din proti mesečnemu povprečju generalnega direktorja 28.500 din in mojim 11.100 dinarjem. V vseh ostalih letih — ko se sicer ni smenal noben film po Ribičevem scenariju, pa se navedeno razmerje dohodkov ni bistveno spremenilo.

STANA STRITOF, knjigovodja, član DS in UO Triglav filma

KARIKATURE KARIKATURISTOV ŽIVLJENJA

Raznolikost naših obrazov, teh zrcal duše, bi s šepcem lahko priložili igri narave. Slikar poskušajo igrati kaj zvesto, čeprav se z zmanjšavami ali povečavami čisto nehoti tudi poligra z nami. Karikaturist zaigra zavestno in namerno, ko nam trga masko in grobe za tistim našim izrazom, ki je najbolj jgriv — smešen ali tragičen, a najdešče svoje. Če pa ta svojevrstni igralce-režiser s sredstvi svoje igre igri upodablja še prave, poklicne igralce, namreč gledališče — potem nastane nekaj takega, kar si lahko te dni ogledate na razstavi karikatur v foyerju ljubljanske Drame, v manjšem izrezu pa tudi na sosednji ilustraciji avtorja razstave in našega dolgoletnega sodelavca ing. arh. Boruta Pečarja.

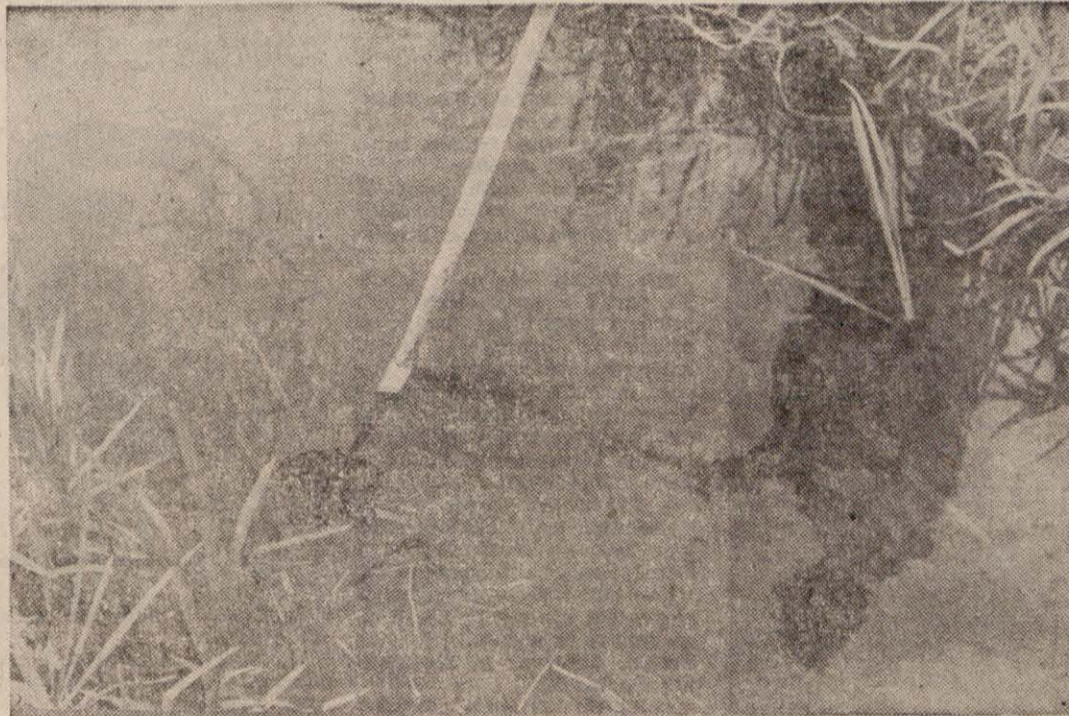
TRI NOVA KOLIŠČA NA ARHEOLOŠKEM ZEMLJEVIDU LJUBLJANSKEGA BARJA

Koliščarsko mesto ali zaporedna naselja?

»Mostišče ali kolišče je bila ploščad iz brun na navpičnih, v jezersko dno zabitih kolih. Na tej ploščadi so bile prav tako iz brun kolibe, tri, štiri, morda pet ali šest, redkeje več, v katerih je prebivala družina ali cel rod. Lovili so ribe, divjad in gojili žito in lan...«

Tako nekako so se začele skoraj vse pripovedke o davnih prebivalcih Ljubljanskega barja, pa tudi skoraj vsa zgodovinska čtiva za nižje in srednje šole. In tako smo si vsak po svoje sestavili v duhu podobno teh davnih naselij, podobno, ki je skoraj pri vseh enaka: iz surove povezanosti brun sestavljena ploščad na kolih, velika morda desetkrat deset metrov ali kaj malega večja, na njej nizke, neudobne kolibe iz brun in slame, brez oken in dimnikov. V teh kolibah so kuhali, drobili zrnje ter šivali kože in mreže. Naselbine so bile redke in na obisk so se prepeljali s čolni, izdelanimi iz lesenega debela, tako imenovanimi debelki.

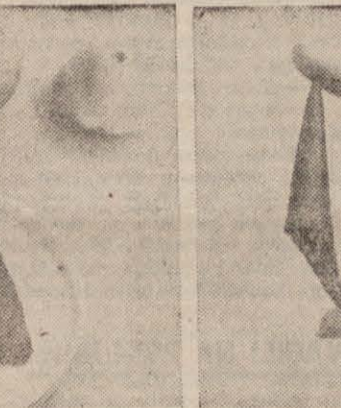
Vse take in podobne rekonstrukcije so omogočile dosedanja raziskovanja na barju pa tudi slučajne najdbe današnjih barjanskih prebivalcev. Toda vsako raziskovanje prinese nove najdbe in z njimi nova spoznanja; prva lina v preteklost se razširi v okene, nato v okno in prej ali slej si lahko že kar

Zgoraj: Včasih pogledajo z dna prekopov ali iz struge Iščice stari kolli. Vsi so že pred tri ali štiri tisoč leti nosili koliščarske ploščadi.

Spodaj levo: Ostanke lončevine z okraski, vretenca za stave in koščene osti pomagajo pri doletanju starosti izkopanih kolov.

Spodaj desno: Tale osti ni pretila na koncu puščice, pač pa so jo uporabljali pri pletenju ribiških mrež pred približno 3500 leti!

pogumno dovolimo obnovno zgodovine, bodisi življenja nasploh ali pa samo posameznih pojavov. Nekako tako je tudi s koliščarji na Ljubljanskem barju. Lani in letos so arheologi raziskali precejšnje predele pri Igu, ob Resnikovem kanalu, ob Iščici na obeh straneh ceste Ljubljana-Ig. Za to so imeli tudi svoje posebne razloge. Ni so iskali kar na slepo, ampak so samo sledili znamenjem, slučajnim najdbam, ki so jih, sestavljene v verjetnostno skico, popeljale na pravo sled.

Letos septembra so zasadili lopate na dokaj obširnem terenu med Iščico, Partovskim grabnom in Ižansko cesto. Seveda so iskali kolišča, a še prav posebno eno samo, za katero so že vedeli, da je nekod tam bilo. Odkopal pa je namreč arheolog Dežman, in to že leta 1876. Arheologi so vedeli, da je kopal na obeh straneh Ižanske ceste (saj so njegovi podatki ohranjeni), in sicer na vsaki strani ceste po en izkop, velik 26x100 metrov. Vendar, najvažnejšega niso vedeli: kraja, točnega nahajališča niso poznali, ker so se zanesljivi podatki o tem izgubili.

Pred tremi leti so ob regulaciji Iščice izkopali mnogo kolov, ostankov kosti in črepih davne lončene posode, koliščarskih vrčev in skled. Vsega tega je bilo toliko, da so arheologi ugibal o velikem kolišču na tem mestu.

In tako so se letos lotili izkopavanja z namenom poiskati prvo, tako imenovano Dežmanovo kolišče, in še to drugo, po morebitno zvezo med njima so hoteli poiskati. In seveda ugotoviti, koliščna so bila ta kolišča. Pred vodjem letošnjih raziskovalnih del, asistentom na oddelku za arheologijo Tatjano Bregant je bila dovolj zahtevna in tvegana naloga: s pomočjo sond zadeti na kolišča in vsaj približno ugotoviti njihovo razsežnost!

Preprijeli so s sončnimi jarnimi 2x2 metra veliko površino med Iščico in Ižansko cesto pri osmih kilometru. Čeprav so izkopali sonde dokaj na redko, včasih niti ne na vsakih 50 metrov, je uspeh izreden. Kaj kmalu so namreč zadeli

na kole, tudi izredno debele, celo do 34 centimetrov, medtem ko so domnevali po dosedanjih najdbah, da so težala koliščarske ploščadi na največ 20 centimetrov debelih kolih. Obdelana s kamnitimi sekirami seveda pri tej debelini še celo ni prila v poštev. Toda kolji so vendar tudi ginsti. Uganke so razvozlati, brž ko so natančneje pregledali konice: kažejo na močno in natančno delo bobrovih zob!

V mnogih sondah so se lahko prepričali, da gre res za koliščarske kole nekdanjih kolišč tudi s pomočjo številnih črepih, ostankov nekdanje grobe in stine posode jezerskih prebivalcev, okrašene z značilnimi vzorci, vpraskanimi rombičnimi žiki ali pa glajene. Izvor so potrjila tudi glinasta vretenca za stave, živalske kosti, obdelana koščena šila in pa zanimiva ost iz glajene kosti, volta in z dvema poprečnima luknjicama. Najprej so mislili, da gre za konico puščice, po natančnejšem ogledu pa je prevladalo mnenje, da gre le za pripomoček pri pletenju mrež. Prvič v dobi zgodovinskih raziskovanj Ljubljanskega barja so tudi izkopali koliščarski hišni lep, to je glinasti premaz steč kolibe: na eni strani se po več kot tih tisočletjih in pol še vedno vidi vtihi plsterjal. Prav tako so našli tudi glinast pod: na spodnji strani vidimo še vtise bruce, na zgornji pa je zbit in zglajen do sijaja.

Toda najpomembnejši rezultati niso drobne najdbe, ampak odkritje treh poselitvenih območij. Prvo je bilo ob Iščici, samo v smeri proti zahodu so ga odkrili v dolžini okrog 180 metrov! Po kratkem presledku so našli v isti smeri ob Partovskem grabnu na ostanke drugega kolišča in po ponovnem presledku na sledove velikega kolišča na obeh straneh Ižanske ceste — Dežmanovo kolišče je bilo ponovno odkrito!

Toda presenečen najbrž še ni konec. V strugi Iščice so namreč tisočletja stari kolji, ki sta jih ohranila nespremenljiva vlaga in barjanska hlevka, pogledali na dan. To daje slutiti, da se večje ostanke tega ogromnega kolišča še na ono stran Iščice, proti vzhodu! Če tako gre za največje doslej zna-

no kolišče na barju, ki bi se v takem primeru skazalo za večje. Idilične romantične predstave o majhnih koliščih z nekaj kolibami in patriarhalnim, mirnim in nekam surovim udobnim življenjem v njih se bodo morale umakniti predstavi o koliščarskem trgu, če že ne mestu na eni ploščadi! Tu bi bilo prostora za ves rod, z nekaj desetnimi družin, če...

Če najbrž vse to ni čisto tako. Pri taki starosti kolov 50 ali 100 let ne pomeni nič in kaj lahko, da vsi ti kolji ne pripadajo istemu kolišču? Pač pa je verjetnejša domneva, da so postavljali nova kolišča ob starih, brž ko so ta začela propadati, bodisi zaradi gljive, črviosti, dela bobrovih zob ali pa so se udrala. Kar je bila pri takratni preprosti tehniki gradnje življenjska doba takega kolišča gotovo kratka, se nam je, ra-

zumljivo, kaj kmalu nabralo mnogo sledov.

Vendar so ostanke lončevine s svojimi za posamezna obdobja značilnimi oblikami in vzorci zanesljiv vodnik in ti nam omogočajo čas nastanka tega ali teh kolišč in poseljevalce dobo kvečjemu 200 let, to je približno med letom 2000 in 1800 pred našim štetjem. V tako kratkem obdobju pa maloštevilna družina ali rod ne bi mogla zgraditi toliko zaporednih kolišč. Torej je moralo živeti na tem območju precej ljudi, pa tudi neposredna bližina dveh drugih kolišč dajeta slutiti, da se bo naša predstava naseljenosti Ljubljanskega barja v mlajši kameni dobi kmalu bistveno spremenila. Po zaslugi arheologov že zdaj lahko domnevamo, da je bilo barje v koliščarskih časih mnogo bolj gosto poseljeno.

J. MESESNEL

Knjige in ljudje PISMA ROSE LUXEMBURG

Samo enega — če sploh česa — se bojimo ob knjigi »Iz boja in življenja Rose Luxemburg«, ki je izšla v prevodu in izboru Erne Muserjeve pri Cankarjevi založbi v Ljubljani: da namreč ne bo prišla v roke svojim bralcem. Da je mnogo, ki bi jim te modre, drzne, čudovito sočne in globoko človeške misli, ta tanka, bistra opažanja, ta vroča, razvirljena, pristno ženska čustva, govorna naravnost v dušo in srce, ne bodo spoznali, ker jim bo trezni in nekoliko aktivistični naslov knjige vnaprej zametil; in da se drugi, ki bodo knjigo že odprli in prelistali, ne bodo odločili za branje, ker jih bo zmotil hladni, uradni začetek in prestrašilo obilje pripomb. Vsem tem naj povemo, da bodo zamudili nekaj lepega. Zakaj če bi nevidna roka izbrisala iz našega spomina vse, kar vemo o zgodovini delavskega boja v dvajsetem stoletju, če bi v svetovni katastrofi propadle vse Rosine politične in ekonomske studije, vse njeno pomembno delo pri razvijanju marksistične teoretične misli, in bi ostala samo njena pisma, bi imeli v njih še vedno dokument enkratne človeške osebnosti in predvsem nepozabno podobo ženske dvajsetega stoletja, res da ženske izrednega formata, toda ženske z osebnostjo, interesi, odzivnostjo in čustvovanjem, v katerem — kot ne zvepa kdaj — razpoznavamo obraz prodnice svojega rodu.

Večino teh pism — in najdragocenejša med njimi — je napisala Rosa v ječi. Najdragocenejša zato, ker je bila v zaporu nekoliko odmaknjena od dnevnega političnega boja, pa se je odpravljala telegrafskemu slogu, skopim navodilom, replikam in staccatu in namigom na tedaj splošno znane, danes samo s komentarji razumljive, faze dogajanja. Vse to moči naš ušeski in pismni, ki pomenijo uvod v tako rekoč vsako splošno knjigo. Zakaj knjiga, ki pač mora upoštevati nekakšen sistem, se drži razvrstitve po naslovljenih — in tako posreduje lepo podobo Rosinega odnosa do vsakega izmed njih, zmede pa kronološko zaporedje, saj znova in znova spročeno Rosa na istih postajah njene poti. No, nič ne de: skozi vsa pisma govori ista ženska. Ista širokopotozna, velikodušna, smejalna, duhovita, lucidna, in svoji presoji neprizanesljivo ostra in hkrati toplja, vse človeško razumevala osebnost, velika ljubiteljica vsega živega na zemlji: rastlin, hroščev, ptic, štirinožcev vseh barv in velikosti in predvsem resnična prijateljica ljudi. Čeprav se spet in spet zasveti skozi vrstice njen kot jeklo ostri teoretični razum, njena globoka, temperamentalna narava, je presežni vtis teh pism Rosina globoka življenjska radost, toplina njenega prijateljskega, živost njene umetniške domisljive in presunljive, vost njena dvakrat, trikrat zastrite ljubezni. Skoraj v vsem, kar reče in stori, je velika. Kako čudovito zna tolažiti prijateljico, ki obupuje spricho bratske morije prve svetovne vojne — morije, ki se ji je Rosa do zadnjega, tvegajoč glavo divje upirala:

»... Tebe je zdaj najbrž volja za glasbo in za vse drugo za precej časa mislila, tvoja glava je polna skrbi zaradi svetovne zgodovine, ki se tako naporno obrača... In vsi, ki mi pišejo, tarnajo in stokajo natančno tako. Meni pa se ne zdi nič bolj smešno kakor to. Ali res ne razumeš, da bi splošno gre množice ljudi, da bi človek tarnal nad njim? Lahko se zaustim, če mi mačka Mimi zboli ali če je v seboj kaj narobe. Toda če gre ves svet na dvoje, tedaj skušam samo do u m e t i, kaj in zakaj se je zgodilo, in, ko sem opravila svojo dolžnost, sem spet mirna in dobre volje. Ultra posse nemo obligatur...«

Ali drugje, ko opozarja prijateljico na živo silo, in resnično notranjo moč množice:

»... Vse tvoje dokazovanje proti mojemu geslu: In stojiš — ne morem drugače! meri na tole: vse lepo in prav, toda ljudje se peestrahopelno in preslabi za tako junaštvo, ergo bi bilo treba taktično njihove slabosti prilagoditi načelu: iti va piano, va sano. Kakšne ožne zgodovinske poglede, ovdica moja! Nič ni spremenljivejše kakor človeška duševnost. Zlasti duša množice skriva, kakor večno morje, v sebi vse možnosti... Množica je vselej to, kar mora gledati na razmere časa biti in je vedno na tem, da postane nekaj popolnoma drugega, kakor se zdi. Lep kapitan, ki bi uravnaval svojo smer samo po tem, kakšna je trenutno vodna gladina, in bi ne znal iz znamenj na nebu in v globini napovedati viharjev, ki prihajajo!...«

Samo včasih, ko razpravlja o glasbi, o slikarstvu, o knjigah, o tisočih ljubih stvareh, pove tudi kaj naravnost o sebi:

»... Sicer bi bilo vse mnogo lažje prenašati, če bi le ne pozabljala na poglavitno zapoved, ki sem si jo dala za življenje: predvsem mora biti človek dober! Cisto preprosto biti dober, o rešuje in povezuje vse in je boljše kot vsa modrost in svetočloveštvo. Ampak kdo naj me tega spominja, če ni moje mame Mimi tukaj? Ta me je znala doma s svojim miščim, dolгим pogledom tolikokrat spraviti na pravo pot, da sem jo morala (vam navkljub) vedno znova pohvaljati in ji govoriti: Imas prav, poglavitno je biti dober...«

Te besede so iz pisma mlademuo zdravniku Hansu Diefenbachu, iz enega pisma, tako polnih modrosti, nežnosti in topline, kot jo zmore za pajčolanom prijateljstva samo velika, močna ljubezen. Hans Diefenbach je leta 1917 padel na fronti. In Rosa napisala vsa potrebna sožalna pisma njegovi družini, zraven pa v svojem zaporu ana dušeka prebere Simplicita Simplicitissima.

»... Samo da bi se omamila in raztresla, ker me je doletelo nekaj zelo hudega... Vem, da gre življenje dalje, da mora človek ostati še naprej urden in pogumen in celo veder, vse vem — bom že sama z vsem opravila, samo govoriti ne morem o tem...«

Tako vstaja iz Rosinih besed, njenega zanosa, njenih radosti, njenih bolečin, pred namu podoba celoga človeka in — ne da bi se v to smer kdaj trudila — velike pisateljice.

Prevod Erne Muserjeve je preliš slovno lepo izvirnika in polnozvočno slovensko besedo. Videti je, da je bilo srečanje z Rosinimi pismi tudi za prevajalko samo globoko doživljanje.

RAPA SUKLEJE

Z VSEH VETROV • Z VSEH VETROV • Z VSEH VETROV • Z VSEH VETROV

Na svetu je trenutno 3.600 televizijskih oddajnih postaj in 130 milijonov sprejemnikov. Največ televizorjev imajo v ZDA (58 milijonov), na Japonskem (13 milijonov), v Angliji (12 milijonov), Zahodni Nemčiji (8 milijonov) in Sovjetski zvezi (7 milijonov). Televizijsko omrežje imajo v 88 državah, do konca leta 1965 pa jih bo imelo še 17 držav.

Arthur Rubinstein je v Hamburgu kupil štiri klavirje za kakšnih 15 milijonov dolarjev.

Ob 65-letnici rojstva Georgea Gershwinia so v newyorškem Brooklynu odkrili spominsko ploščo na skladateljevi rojstni hiši.

Te dni je v Stockholm izšla knjiga »Kazipoliti«, ki jo je v rokopisu zapustil generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld. Rokopis so našli v njegovem stanovanju v New Yorku, obsega pa komentarje, aforizme in pesmi, nastale od leta 1925 do 1961. Zadnje strani knjige so bile napisane mesec dni pred Hammarskjöldovo smrtjo. Knjiga obsega 180 strani.

Slavni moskovski godalni kvartet »Beethoven« je pred kratkim slavil 40-letnico. Doslej je imel ta komorni ansambel nad 3.000 koncertov, na katerih so igrali vedno isti izvajalci: Dimitrij Ciganov, Vasilij in Sergej Sirinski.

V londonskem gledališču »Sadler's Wells« je bila pred dnevi premiera opere Prokofjeva »Zaljubljen v tri oranže«: prva izvedba v Angliji. Delo je nastalo leta 1919, krstna izvedba pa je bila dve leti v Chicagu.

Guslar Mirko Lesko iz Biatrice pri Citluku že dolga leta piše deseterce, ki jih prepajo tudi drugi guslarji. Njegovo zadnje delo je 25 tipkanjskih strani obsega joča pesnitev o slopskem potresu.

Po prvih polpozidbah je eden najožjih favoritov za letošnja literarno nagrado »Prix Goncourt« pisatelj Jean Dutourd, avtor romana »Strahotna ljubeznina, André Maurois je roman primerjal s Flaubertov »Vzgojo srca«. V nekaj tednih so prodali okoli 30.000 izvodov.

Ob 60-letnici rojstva skladateljice Arama Hačaturjana so v Moski priredili več koncertov. Tako je profesor Lev Oborin zaigral najnovejšo skladateljevo delo, sonato za klavir, ki je baje tehnično zelo zahtevna. Orkester moskovske filharmonije pa je izvedel »Trebo simfonijo«, ki je niso igrali še od leta 1947.

NOVOSTI ZALOŽB

- Ivan Cankar: CRTICE. Knjižnica Kondor — Izbrana dela iz domače in svetovne književnosti. (Založba Mladinska knjiga, Ljubljana.)
- Ivan Potrč: NA KMETIH. Roman. Zepna knjiga Školjka. (Založba Mladinska knjiga, Ljubljana.)
- Zima Vrščaj: TASCICA. Pravljice za otroke. Knjižnica Cebelica. (Založba Mladinska knjiga, Ljubljana.)
- Viljem Merhar: PROIZVODNJA. Knjižnica »Delavska univerza«. (Cankarjeva založba, Ljubljana.)
- A. A. Pat: BEDAKI UMIRAJO V PETEK. Kriminalni roman. Zbirka Komet. (Mladinska knjiga, Ljubljana.)

Bobby bi izgubil stavo

PARTIJA STIRINAJSTEGA KOLA II. ZENSKEGA SAHOVSKE OLIMPIADE V SPLITU GAPIRINDAŠVILI—LAZAREVIC JE BILA OSREDNJI DOGODEK DVOBOJA JUGOSLAVIJA: ZSSR, KI JE ODLOČAL O NASLOVU EKIPNEGA SVETOVNEGA ZENSKEGA SAHOVSKEGA PRVAKA. VELIKA DVORANA SEŠTANAJSTAD-STROPNEGA ELITNEGA SPLITSKEGA HOTELA »MARJAN« JE BILA TAKO NABITO POLNA, DA SO PARTIJI STIRIH NAJ-BOLJŠIH SAHISTIK SVETA PRENASALI KAR NA SEŠTIH DE-MONSTRACIJSKIH DESKAH. JUGOSLAVIJA BI POSTALA ZEN-SKA SAHOVSKA VELESILA ST. 1. CE BI ZMAGALA Z 2.0. NICOLAU, ASENOVA, WREKKEK, HEEMSKERK IN GRESSER — SLAVNA IMENA ZENSKEGA SAHA — SO REMIZIRALE PO SLABI URI IGRE, DA BI ZASEDLE MESTA MED GLEDALCI NAZANIMIVJESEGA ZENSKEGA SAHOVSKEGA DVOBOJA ZADNJE DESETLETJE, MED VEC KOT 1000 GLEDALCI NI NIČE NITI SLUTILI, DA BO JUGOSLAVIJA TAKO BLIZU VELIKEGA TRIUMFA.

Prve poteze so predstavile vse. Svetovna prvakinja Nona Gapi-rindašvili ni bila še nikoli tako nadigrana. Lazarevičeva je imela že v 12. potezi kmeta več. Sov-jetski kompleks — kar je naj-ljubejša pokazala splitska parti-ja Gapi-rindašvili: Lazarevič — pa je še nadalje jugoslovanski sa-hovski problem št. 1. Lazarevi-čeva je prehitro doživljala vse-le trenutke triuma, kajti po zmagi 2:1 na Reki bi lahko dvo-

zadovoljna in presrečna obemem. Crnolasa študentka iz Tbilis-ja je tako z 11,5 točke iz 12 par-tij potrdila renome najboljših po-vojnih sahistic. Odgovori na za-štili Noni Gapi-rindašvili takoj po največji zmagi v njeni pestri sahovski karijeri, pa so potrdili, da enaindvajsetletna študentka angleškega jezika še ni dosegla slave in moči najboljših sahistic vseh časov Vere Menčik Steven-

— Ali je Ivan tudi danes mo-nejši sahist?
— Ne vem. Zadnja leta stalno igram na turnirjih, tako da že dve leti nisem igrala z Ivanom resne partije, brzoturnirske pa niso merilo vrednosti sahista.
— Največji uspeh?
— Zmaga v dvoboju za naslov svetovne sahovske prvakine z Bikovo — 7:2 s petimi zmagami in štirim remiji.
— Najbolji uspeh?
— Trije porazi na Reki: 2-1 za Lazarevičevino in 1-1 z inž. Ne-deljkičevico. Verjemite mi, da sem v splitski partiji z Lazarevi-čevico doživljala težje trenutke kot v katerikoli partiji z Biko-vo!

— Ali imate trenerja?
— Mojster Sirov iz Tbilisija me je začel učiti šahovsko teorijo, ko sem bila stara 15 let.
— Vaša igra v Splitu?
— Psihično prenaporno. Kon-stantinopoljski — trener in kape-tan reprezentance — pravi pred vsakim dvobojem: Gapi-rindašvili mora zmagati. Sahistke nismo stroji! Jugoslavija je oseem kol zapored zmagala z 2:0. Kdo bi pričakoval tako izenačeno borbo, toda morda sem prav zato igra-la celo bolje.
— Kako ocenjujete uspeh Ju-goslavije?
— SZ in Jugoslavija sta na dveh deskah povsem izenačeni, med-tem ko je na štirih deskah pred-nost na naši strani. Zvorkina in Kušmir sta na primer mnogo močnejši od Jovanovičeve in Pi-berlove.

Svetovna prvakinja Nona Gapi-rindašvili (SZ) je odgovorila na vprašanja našega posebnega dopisnika na II. šahovski olimpiadi v Splitu.

drugače pričé izredno razburil-jve partije.
— Vaši plani za bodočnost?
— Vem, da bom prva do leta 1965. Pozneje bomo videli...
Leta 1965 bo Nona Gapi-rindašvili v Tbilisiju igrala drugi dvo-boj za naslov svetovne sahovske prvakine. Splitska olimpiada je z največjim dosežanim uspe-hom Jugoslavije obudila upanje, da bo nasprotnica Gapi-rindašvili takrat inž. Vera Nedeljkič ali Milunka Lazarevič.

A. PASTERNAK

V igralni dvorani — med srditim spopadi na 64 črnobelih poljih

mill, ali je Gapi-rindašvili zares najboljša sahistica sveta? Osem-najst potez odlične igre ni zado-stovalo za senzacionalen podvig. V 19. potezi je Lazarevičeva na-pravila strateško napaklo: s podvojitvijo trdnjav na odprti g — hitri bi prišla do nezadrž-nega napada, napadalni plan z dvema trdnjavama na osmi liniji pa je Gapi-rindašvili v nekaj potezah preprečila. Nerazumljiva žrtev skakača Lazarevičeva je bi-la konec naših splitskih sanj o zlati kolajni, ki so bile po dveh urah igre že realnost.
Svetovna prvakinja Nona Ga-pirindašvili je bila po partiji ne-

sonove, ki je v letih 1927 do 1939 kar sedemkrat osvojila naslov svetovne prvakine in z uspe-hom nastopala na moških ve-lemojstskih turnirjih.
— Kdaj ste se naučili igrati sa-h?
— S petimi leti. Oče je bil sa-hovski učitelj mojih petih brat-rov, ki so me naučili prve pote-že, da bi lahko igrala na dru-žinskih turnirjih. Najstarejši brat Ivan je igral še dvakrat na pr-venstvu Gruzije. Zmagala sem že na prvenstvu Tbilisija, Gru-zije, Sovjetske zveze in sveta, toda nikoli na turnirju družine Gapi-rindašvili.

»To je mnogo daljša zgodba. Na šahovski olimpiadi v Koblentz Peschi so Geller, Tal in Koblentz dražili v neki družbi Fischerja, da bi Botvink pristal na dvo-boj za naslov svetovnega sahovskega prvaka, ki bi ameriški velemoj-ster v dvoboju najprej pre-magal Gapi-rindašvili. Fischer je hi-tro izrazil priponost za svojstvo-ne izjavo: Gapi-rindašvili bi pre-magal v dvoboju 10 partij s ska-

— Vaš ranglista najboljših sa-histk sveta?
— Gapi-rindašvili (po uradni razvrstitvi FIDE), 2. do 8. inž. Nedeljkič, Lazarevič, Bikova, Zatulovskaja, Zvorkina, Volpert in Kušmir, 9. do 10. Nicolau in Konarkovska.
— Fischer je pred meseci iz-javil, da bi dobil s Vami dvo-boj 10 partij s konjem »flore«. Kakšnem je Vaš odgovor?
— Galantni Keres. To je najbol-jši sahist vseh časov. Ali verjame-te, da je Keres najbolj popu-laren sahist v Sovjetski zvezi? Milijoni sahistov so želeli, da bi Botvink odstopil v zadnjem ci-klusu borbe za naslov svetovne-ga sahovskega prvaka, ker bi bil dvo-boj Petrosjan: Keres zares velik sahovski dogodek.
— Po vesteh naših časopisov boste nastopili na velemojst-rskem moškem turnirju v Beogra-du?
— Ne. Mislim sem, da bi igrala. Po partiji z Lazarevičevino sem psihično preužrta. Moj prvi mednarodni nastop v moški konkurenci bo v »premiere g-rope« mednarodnega turnirja v Beverwiju ali Hastingsu. Na moškem prvenstvu Gruzije sem osvojila šesto mesto, toda to ni moja zadnja beseda.
— Vaš hobby?
— Namizni tenis. Ali ste videli igro kitajskih reprezentantov v Pragi? Nogomet. Dinamo (Tbili-si) — moj klub — je najboljša nogometna enajstorišča SZ. Knji-ga, Dumas (v mladosti), Tolstoj, Puškin, Steinbeck in Shakespe-are v originalu.
— Ali ste res igrali nogomet?
— Zahodni časopis so zapisali, da večkrat odhajam na ulico in igram z brati nogomet. To je navadna novinarska senzacional-istična raca. Resno pa obisku-jem nogometne tekme. Ali je Jugoslavija res v nedeljo pre-magala Madžarsko z 2:0? SZ je kljub temu boljša od Jugosla-vije! Na Reki sem lani gledala tekmo Crvena zvezda: Rijeka. Slab nogomet.
— Koliko časa posvetite sahu?
— Tri do pet ur dnevno. Po tež-jih turnirjih pa počivam tudi tedne in tedne.

**najboljšemu - plaketo
branka ziherla**

S TUJEGA NAJVEČ TOČK

Evropsko košarkarsko prvenstvo, predolimpijska generalna v Toklu, namiznošahski turnir v Atenah in druga prvenstvena domača tekmovanja so bila minuli teden sredi pozornosti.

1. Danae (Olimpija) — košarka in Cezar (TVN Narodni dom) — vaje na orodju, po 20. 3. Veeko (Olimpija) — namizni tenis, 13. 4. Vlod (Kladivar) — atletika, 10. 5. Logar (Olimpija) — košarka, 6-7. Santave (Eraniki) — kolestarsvo in Bolekar (Odrad) — kolestarsvo, po 4. 8. Pirveva (Olimpija) — namizni tenis, 3. 9-10. Kosmina (Koper) — jadranje in Strgulje (Koper) — jadranje, po 2. 11-12. Roner (Branak) — kolestarsvo in Bassin (Olimpija) — košarka, po 1 točko.

**kratko
toda novo**

Za sodnika z napetostjo pričakovaneza nogometnega dvo-boja med Anglijo in ostalim svetom, ki bo nekakšen uvod v bližajoče se svetovno prvenstvo obnemem s proslavo atletične igre na otoku na 23. oktobra v wembleyem stadionu v Londonu, so izbrali škotskega nevralka Bobbyja Da-vidsona. Kočne konove pa ve-derjalci imel okrog sebe 22 igralcev, ki naj bi bili res prava smetana vsega, kar se aktivno vdaja okrog-lemu usnju. In zastonj tudi ne bo delal, kar je za njihov nekdanji amaterski smučarski svetovni prv-ak in olimpijski zmagovalec kot profesionalni ni več start...

Znanj madžarski atlet Sandor Rozsnyoi (nekdanji svetovni rekor-der na 3000 m z zaprekami), ki je zadnji čas treniral avstrijske atletske elite, je sprejel ponudbo atletske zveze iz Avstralije in se v enakem svajstvu za naprej za-pozabil na peči celini. — Avstralski-čno hitilo, da bi se tudi v tej športni zvezi čim vidneje prikli-čili drugim atletskim veselam. V nekaterih so tako že pred njimi ali pa vsaj nedaleč pod svetovnim vrhom...
Na Dunaju bodo imeli ljubilji atletike v kratkem posebej pri-važno prireditve. In sicer tako imenovano svetovno prvenstvo le-tošnjih najboljših metalcev kladi-va. Na mitingu se bodo sestali zdajšnji najbolj znani možje s tem rekvizitom, in sicer še svetovni svetovni rekorder Connolly (ZDA — 68,35 m), evropski rekorder Ma-džar Zivostov (69,06 m), četiri s svetovne zaprednice Matoušek (SSSR — 68,87 m) in sledilci Av-sterije Thun, ki je nedavno do-segel nov avstrijski državni rek-ord in pustil vse dozdajšnje znamke izza sebe — z 69,77 m.

IZBRANI JUGOSLOVANSKI SMUČARSKI TEKAČI SO VADILI NA POKLJUKI

KDO POJDE ČEZ KARAVANKE?

Olimpijsko leto 1964 se hitro približuje; čez dobre tri mesece — ob koncu januarja in v začetku februarja — bodo desetletični in desetletični obiskovalcev slovitega tirolskega glavnega mesta Innsbrucka pričé srditim spopadom na snegu in ledu — na IX. zimskih igrah v znamenju petih olimpijskih krogov.

Po vsem svetu se najboljši zimske športniki že mesece in mesece, da, celo že leta pripravljajo za nastop na teh igrah. Pri-prave so zajele tudi jugoslovans-ke reprezentante, med katerimi so posebno marljivi prav smučar-ski tekači, ki so minulo nedel-jo na Pokljuki zaključili enega izmed številnih skupnih sušnih treningov. Tekalci so se letos zbrali že štirikrat, in sicer na Bledu, do prvih večjih tekmo-vanj pa se bodo še prav toliko-krat, najbrž spet kar na Poklju-ki. Seveda pa se niso pripravljali samo v skupnih treningih, marveč so precej intenzivno trenirali tudi po matičnih klubih. Nekateri so prišli na skupne pri-prave s presenetljivo dobro te-lesno kondicijo. Najbolj krepko so zavijali rokave prav najre-nejši kandidati za olimpijske re-prezentanco, ki jih še pred na-stopom v Innsbrucku čaka mi-

tujih tekmovalcev. Potlej se bo posvetil vzpoji mladega tekmo-valnega kadra.
Prav tako je tudi njegov brat Cveto Pavčič nepogrešljivi član bodoče olimpijske odprave. Vse leto je nabiral kondicijo tudi z rokometno igro. Več uspehov pa je dosegel dosej s smučarstvom (drugi na tekmovalstvu za pokal Kurikla, tretji na svetovnem študentskem prvenstvu 1961). Večkratni prvak je smučar iz-rednih fizičnih kvalitiet, ki mu posebno težijo valoviti proge, ravnilna in blagi vzponi, slabši je v strmi smuč in v smučinah po gozdu. Čež letošnje poletje se je pripravil precej, če bo vztrajal tako naprej, lahko pričakujemo, da se bo dobro ustrelil tudi v Innsbrucku. To velja predvsem za tek na 15 km.
Tretji član olimpijske odprave bo prejone James Peterel iz Janorji pri Poljanah, ki utegne letos prvič zastopati Jugoslavijo na tako pomembnem tekmoval-stvu. Fant se zelo vztrajno pri-pravljaja, s podvojenim namo pa se je lotil treninga prav v zad-njem času. Nadarjeni tekač je še nekaj let stalni član štafete ljubljanske »Enotnosti«, ki je

Opremljate svoje stanovanje ali poslovne prostore?

Zavrite naslednje telefonske številke:

LJUBLJANA	20-152, 31-008, 20-021	CELJE	22-53
MARIBOR	36-11	RIJEKA	23-878
ZAGREB	33-483	BEOGRAD	623-067

nato pa obiščite še naše razstavne in prodajne prostore v naslednjih krajih:

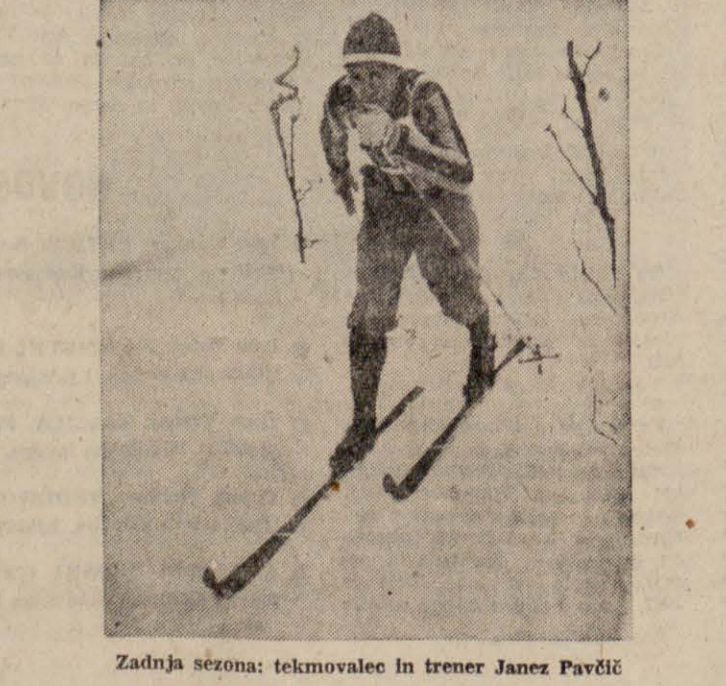
LJUBLJANA — Kidričeva 1	MARIBOR — Partizanska 42
LJUBLJANA — Titova 50, Gospodarsko razstavišče	ZAGREB — Trg Jože Vlahoviča 4
CELJE — Zidankova 15	BEOGRAD — Vuka Karadžića 8

Tam si boste lahko ogledali pestro izbiro kvalitetnega pohištva slovenske pohištvene industrije, razen tega pa si boste lahko na istem mestu izbrali ustrezajoče preproge, zavese in svetilke.

Naši arhitekti vam bodo pomagali pri izbiri in opremiti s strokovnimi nasveti.

Hkrati obveščamo vse naše kupce in poslovne prijatelje, da se je naša Direkcija za notranji trg preselila na Miklošičevo 4, pritličje levo, telefon 20-21, telex 03-138.

SK — Pohištvo »SLOVENIJALE» — KOOPERATIVA
Podjetje za izvoz, uvoz in notranji trg lesa in lesnih izdelkov
LJUBLJANA — Beethovnova 11

Zadnja sezona: tekmovalac in trener JANEZ PAVČIČ

CEPRAV SEM DOBRO VEDELI, ZA KATERE SPORTE JE V CSSR NAJVEČJE ZANIMANJE, SEM OB MOJEM PRVEM NEPOSREDNEM STIKU Z MORAVSKIM SPORTNIKI NA »NJIHOVEM TERENU« VPRASAL NEKEGA DO-BREGA POZNAVALCA TAMKAŠNIH RAZMER.

— KATERE ŠPORTNE IGRE IMAJO PRI VAS NAJVEČ AKTIVNIH IN PASIVNIH PRIZRANCEV?
— NA ODLOČEN ODGOVOR MI NI BILO TREBA ČAKATI DOLGO; ZNANEC JE HITRO POTOLAZIL MOJO »RADO-VEDNOST«:
»NOGOMET JE VSEKAKOR STEVILKA 1, NA DRUGEM MESTU PA JE PRAV GOTOVO HOKEJ NA LEDU.«

Morda boste mislili, da je moj prijatelj govoril pod vplivom nestrpnega pričakovanja bližnje živahne tekmovalne sezone na ledu. Toda vsekar je drži, da je zimski hokej v vsej CSSR je od nekdanj prvaki ljudski sport, ki se mu po večjevo tisoči in tisoči mladih ljudi vse tam od vročega avgusta do pozne pomladi. Raznih področnih in kvalitetnih lig je več ko 200, posebej pa tekmujejo tudi mladinci (med 16. in 18. letom), kar je češkoslovaška posebnost. Seveda pa ima ta moška dinamika igra še več »pasivnih« prizravn-ec, ki tedaj za tednom polnijo prostrane tribune na 24 umetnih ter številnih naravnih dvališčih po vsej državi.

Da, je v avgustu — Dober mesec pred najboljšim Ju-goslovanskim hokejistom — so najboljši češkoslovaški igralci prvič v letošnji predolimpijski sezoni stopili na umetni led (v Opavi). Ze poprej pa je prvi zvezni trener JIFI Anton iz Brna dvakrat povabil na dvotedenski skupni sušni trening v Trebon vse kandidate za državno reprezentanco (30). Na teh preglednih pripravah so izbrani morali pokazati sadove dolgoletnega kondicijskega dela. »Lenuh« so v skupnem treningu lahko nadoknadili zamujeno, saj je aranžer Anton (v letih od 1956 do 1960 je treniral reprezentanco NDR, ki je v svetovnem prvstvu v Švicel predstavljiva zasedla od-lično 5. mesto) pripravil posebno zabeležen trening. S hitrimi sprinti, štafeto 10x100 m, teki na 400 m, meti kroglice, vajami s teškimi medicinskimi, dvigalskimi ročkami, veslanjem in plavanjem ter drugimi napornimi telesnimi vajami so repre-zentanti sredi vročega poletja nabirali preprotno kondicijo. Na vsakokratnih »zaključnih izpitih« se je najbolje izkazal član »Nedemanský« član »Slovans« iz Brna-tislave, ki naj bi skupaj s še nekaterimi mladimi kandidati — letos pomladí češkoslovaško državno vrsto.

Pogledno, na katere igrice računa letos »süstradni« trener JIFI Anton.

• VRATARJI: Mikoláš (22 let), Nadražal (25), Dzurilla (21), Wohl (21).
• BRANILCI: Sventek (33), Tikal (30), Patsch (22), Gre-gor (28), Smid (25), Čaplá (25), Meisner (23), Andrič (22), Pospíšil (19), Suchý (19).
• NAPADALCI: Bubnik (32), Vaněk (32), Vlach (28), Dolana (26), Golonka (25), Černý (24), Valtř (24), Jifič (24), Klapač (22), Prýl (21), Hrbáť (21), Čvach (20), Volek (20), Nedemanský (19), Jifi Holik (19).

S POTI PO ČEŠKOSLOVAŠKI

V INNSBRUCK-ČEZ KANADO

Morda bo koga presenetilo, da na seznamu in tleh zna-šnih internacionalcev: Kaspera, Bukaca in Staršega. Menda se pre malo resno pripravljali čez poletje, zato so jih iz-ločili začasno iz reprezentance, vendar tehnična komisija še računa s njimi, če bodo oblikovali svojo formo. Da, tako trdi je ondi borba za stotofce.

Zvezni trener JIFI Anton (od leta 1960 spet trener češkoslovaške reprezentance) o opaskem izboru: »Prejšnja leta na skupne priprave nisem vabil mladince in več vratarjev. — Znos prvič. Za mlade je to leta priponost, da izenačijo svoje znanje z dolgoletnimi izkušnjami pre-ajlernih reprezentantov. Za starejše pa je ta naš ukrep resno tvari. Da njihove odznanje trdne položaje ogrožajo mladi talenti.«

V Opavi so izbrani trenirali dvakrat na dan: zjutraj 30 minut, zvečer pa 2 uri. Trener Anton je vadii posebej z obrambo in štirimi napadi. Največ so ga ječili poškodni in napadni napadi. »Ime se hotel vcepiti več zbilnosti, predvsem pri prehodu v bliskovite nasprotno napade. Hitri branilci naj bi obvladali še popolneje tudi sredino ledne ploščice. Vso skrb je vadiitej posvetil tudi napadalcem, ki naj bi bili mnogo bolj aktivni, potem ko bi izgubili puki. Naglenu umiku v ničinkovito obrambo in še večji učinkovitosti pred nasprotnikovimi vrati so na opaskem treningu posvetili največ pozornosti.

Prve dni oktobra se je v CSSR začela tudi prvenstvena sezona v ligaschem tekmovalstvu. V novem prvenstem plesu, ki bo trajal pol leta, sodelujejo tale moštva: 1. Jihlava, 2. Pardubice, 3. Litvínov, 4. Bratislava, 5. Vitkovice, 6. So-kolovo, 7. Gottwaldov, 8. ZKL Brno, 9. Chomutov, 10. Lito-měřice, 11. Plzeň in 12. Kladno. Favoriti so seveda spet v Kanadov ZKL Brno, ki je pred nedavnimi uspešno gostovala v ZRN), svečno drugie Slovan iz Bratis-la-ve, Sokolovo (Praga) in Jihlava. Češkoslovaški prvak ZKL Brno je startal v borbo za točke precej handicapani: šele decembra bo lahko igral pred domačimi občinstvom, kajl njegov stadion prav v teh dneh preurejajo, da bo lahko sprejel v prihodne več ko 15.000 gledalcev.

Letošnje prvenstvo bo prejone zadnje po dosežanim sistemu (po 22 kolin izidejo šest najboljših ekip, ki nato v 10 dodatnih kolin odločajo o novem šampionu). V sezoni 1964-65 bo v zvezni ligi tekmovalo samo še 10 moštiev, ki se bodo merili v 36 zavrljajih: vsaka ekipa bo igrala z na-sprotniki dvakrat doma in dvakrat na tujem. V CSSR bodo torej uvedli sistem, po katerem igrajo tudi v domovini te igre — v Kanadi ter ZDA.

Sicer pa pogledno, kakšen je podoben letošnji »vozni« red češkoslovaških hokejistov. Do 16. decembra bodo igrali za prvenstvene točke, nato pa pojdejo na turnejo po Kanadi. Prve dni januarja bodo nadaljevali s prvenstvom vse do osrednjega dogodka letošnje zime — olimpijskega turnirja v Innsbrucku. Po olimpijskih igrah pa bo spet na vrsti ligaško tekmovalstvo.

Pravzaprav je zanimivo, da v tem naletni ni nobenega srečanja s svetovnimi prvaki — SZ.

»Prav je tako,« komentirajo ta sklep prijatelji hokeja v CSSR. »Naši so pred lanskim svetovnim prvenstvom na Švedskem dvakrat igrali z reprezentanco SZ (4:3, 3:3), na odlični telmi v Stockholmu pa so nato izbrali 1:3. Kaj-pak — sovjetski igralci, trenerji in njihovo strokovno vod-stvo so se s srečanju s našimi naučili marsikaj. Z našim lastnim orožjem so nato streljali proti nam! Pa so naši zaigrali naslov svetovnega prvaka. To je bila grenka pilula za nas vse.«

Delež CSSR za razvoj hokeja v Evropi je tudi sicer izredno velik: saj so češkoslovaški trenerji priznani strokovnjaki, ki trenirajo skoraj po vse stari celini. V Italiji, Švci, Poljski, Nemčiji, Avstriji, švedski in drugie trenirajo najboljša moštva, mnogi med njimi pa tudi državne repre-zentance. Trener Zbynek Kuna, ki trenira letos Jugoslovane, ni edini v tej dolgi vrsti.

In kaj menijo prijatelji hokeja o olimpijskem turnirju v Innsbrucku 1964? Mnogi so trdno prepričani, da bodo najboljši češkoslovaški hokejisti Golonka (SL), Bubnik (ZKL), Vlach (VZKG), Tikal (Litoměřice), Vanek (ZKL), Prýl (Pardubice), Černý (ZKL) in drugi iz reprezentance vrste to pot prav zanesljivo segli po najlepšem lovoru — zlati olimpijski kolajni.

PANAMSKI PREKOP V 5 SEKUNDAH!

Pošastna je podoba atomske bombe, to je atomske energije kot uničevalke. Pri sedanji moči, ki jo merimo z megatonami in gigatonami, si ni težko predočiti, kakšno bi bilo razdejanje in opustošenje, ki bi ga povzročila. Desettisoči in stotisoči mrtvih, umirajočih v hudih mukah in bodočih pohablencev. To so kaj mračni, žalostni obeti za prihodnost, če ne bi bilo moskovskega sporazuma, svetlega žarka upanja v temi nerazsodnosti in morju sebičnih koristi.

Prav ta isti atom in ista atomska energija lahko naredita življenje zmožnejše in lažje. Obrzdan atom rabi v reaktorjih za posredno pridobivanje električne energije kot tudi, za pogon ledolomilca »Lening« in ameriške »Savannah«. Razen tega rabijo atome v zdravstvu in botaniki. Kaj marljivo pa se ukvarjajo z mislijo, da bi atomsko energijo uporabili tudi v gradbeništvu, in sicer, točneje, pri gradnji novega Panamskega prekopa.

Ta zamisel se je prvič porodila ob dejstvu, da so Panamskemu prekopu dnevi šteti. Gostota prometa je že danes taka, da pet jezov s premidnimi vrati komaj zmore 30 ladij na dan. Do leta 1980 bodo razširili najožja mesta prekopa z 90 metrov na 150 metrov in zgradili novo umetno jezero Trinidad, ki bo omogočalo hitrejšo polnjenje med jezovi in s tem dviganje ladij, saj moramo imeti vedno na umu, da je višinska razlika med morsko gladino Atlantskega in Pacifiškega oceana 25,5 m. Tudi z vsemi temi izboljšavami bo prenovljen Panamski prekop zmogel dnevno največ dvakrat toliko ladij kot zdaj, to je 60. Zato je edina rešitev, izkopati nov prekop, ki bo zadostil potrebam ladijskega prometa ob koncu dvajsetega in v začetku 21. stoletja.

Doslej, po obsežnih posvetovanjih in proučevanjih, so se strokovnjaki zedinili za dve trasi novega prekopa, ki sta obe južno od sedanjega, vendar dajejo prednost tisti, ki je bližja Kolumbiji, ker je zemljišče za gradnjo ugodnejše. Ne glede na to malo prednost bi gradnja takih velikanskih izmer zahtevala izredno mehanizacijo, kaj je treba premetati milijone in milijone kubikov zemlje in kamenja. Mar ni potem razumljivo, da se je nekemu utrnila misel, da bi se to dalo enostavnije doseči z uporabo nenavadno močnega vira energije, kot je, recimo, atomska energija. Takšen prekop, zgrajen z atomsko energijo, niti ne bi bil tako drag in bi bili stroški zanj, po izdelanih proračunih, od dve do tri milijarde dolarjev. Preden je ta misel dozorela, pa je bilo nujno prepričati se o njeni izvedljivosti.

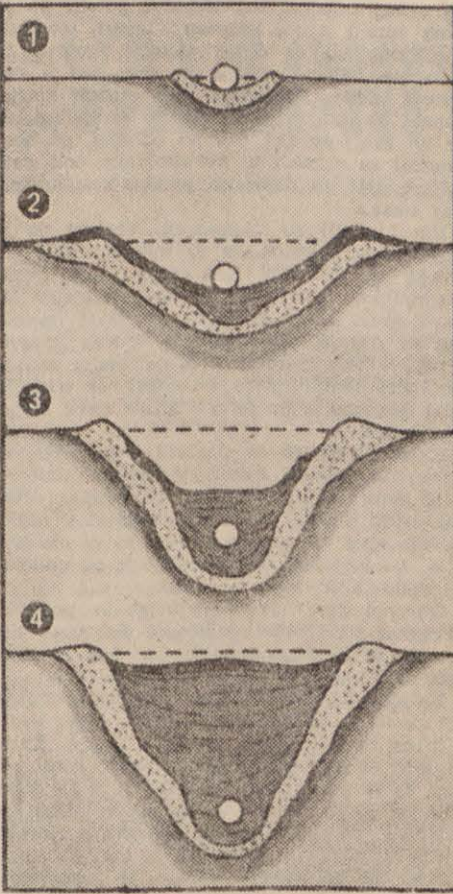
Prvi poskus v vrsti teh preverjanj so naredili Američani 15. februarja 1962, ko so v globini 285 m v granitni podlagi razstrelili

vprek z odpadnimi deli blokov soli in razdrobljenimi kristali. Temperatura je bila se vedno 55 stopinj Celzija. Zato je tudi razumljivo, da se je strokovnjakom sicer že 12 dni po eksploziji posrečilo brez kakih posebnih težav izvrtati 326 m globok naplčni jašek — torej do vrha pri eksploziji nastale kupole — vendar se je ob ponovnem shtu z razbeljenimi tli, pri 355 m, sveder enostavno stalil.

Poskus podzemelske »globoinske« eksplozije je kmalu sledila površinska, ko so razstrelili atomski naboj 190 m pod zemljo. Sam naboj je bil dvajsetkrat močnejši od prvotnega a atomski zgodovinarji so zabeležili ta poskus pod imenom »Sedane«. Na povsem ravnem zemljišču preizkuševališča je takoj po eksploziji začela nastajati izboklina. Po treh sekundah se je izboklina prelevila v hrib s premerom 240 m in višino 87 m. Kamera so zabeležile, kako so v hribu nastale razpoke in kako se je končno razletel kot ob udarcu topovske granate v zemljo. Natančne meritve so pokazale, da je eksplozija izkopala lijak s premerom 384 m in globino 96 m, kar bi vsekar zadostovalo za manjše pristanišče.

Obe eksploziji, globoinska in površinska, sta dali zelo dragocene podatke. Pri globoinski podzemelski eksploziji se dá nastalo votlino lahko s pridom izkoristiti za skladišče zemeljskega plina, nafte ali za odmetavanje radioaktivnih odpadkov. Z dovanjanjem vode v razbeljeno votlino, kjer krožijo vroči plini, bi vodo uparili in bi jo lahko uporabili za pogon turbin in s tem ceneno proizvodnjo električne energije. Znanstveniki razen tega upajo, da jim bodo podzemelske globoinske eksplozije preskrbele tudi večje količine urvin 99 in 100 — einsteinija in fermlja.

S površinskimi eksplozijami nameravajo graditi pristanišča in prekope. Kljub dosedanjim poskusom na tem področju je še vedno precej problemov, ki jih bo treba razvozlati, preden bo atomsko energijo moč z enakim pridom uporabiti pri gradbenih delih, kot je to danes primer z dinamitom. Takrat, ko bomo prepričljivo odgovorili na vsa morebitna vprašanja, pa tudi ne bo več nobenih ovir, da z jedrskimi eksplozijami ne bi opravičali velikih zemeljskih del.

Slika kaže odvisnost velikosti in oblike eksplozijskega krakra pri eksploziji bombe na površini zemlje ali vsaj v njeni bližini in ne pregloboko. Na ta način je mogoče s primerno izbrano globino eksplozije doseči zeleni prerez kanala

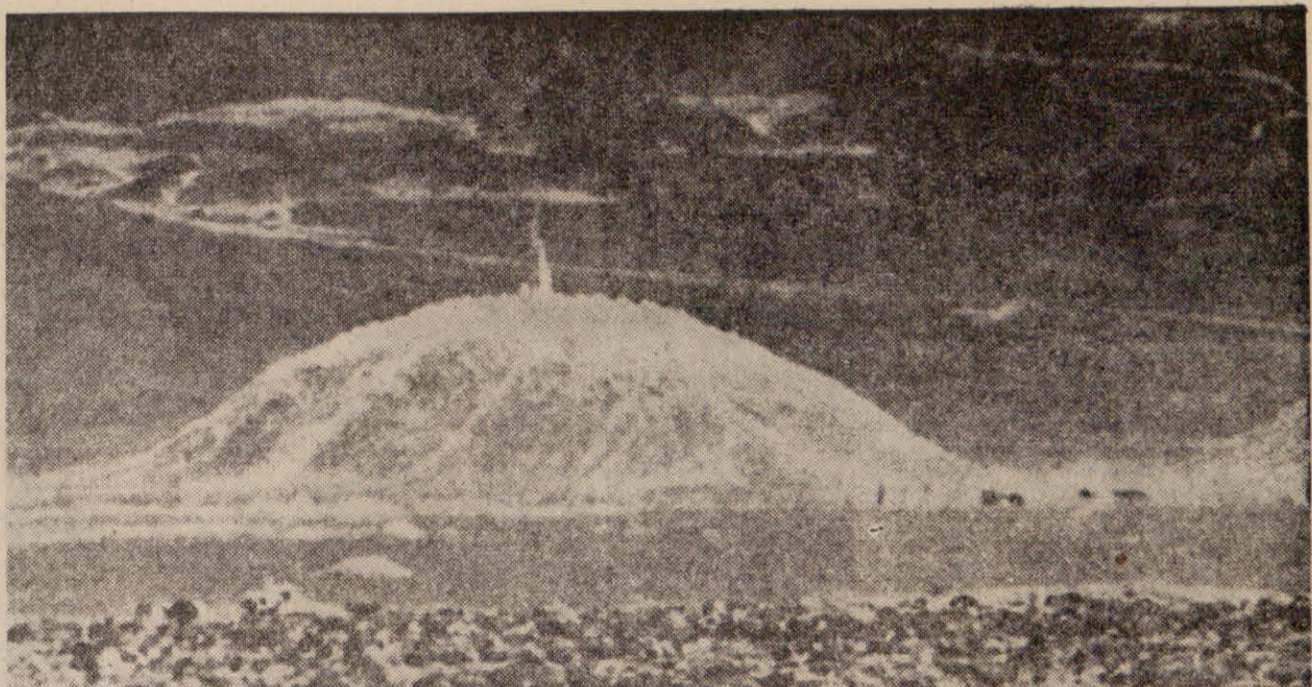
STEKLO, TRŠE OD GRANITA

Fiziki in kemiki bodo vsak čas razvijali stari pregovor o hitro razbitem steklu in o sreči izdelalci bodo vrste stekla, ki bodo bolj trdne kot skoraj vse druge snovi. Raziskovalcem v US-Corning Glass Works se je posrečilo izdelati preizkusne steklene kozarce, ki so jih lahko spustili iz desetega nadstropja na pločevnasto ploščo, ne da bi se razbili. Po vsem tem ne more biti daleč čas, ko bo izumljeno povsem nerazbitno steklo. Podobne rezultate si prizadevajo doseči tudi tovarne stekla v Zahodni Nemčiji.

Eno od možnosti za izdelavo takih trdnih kozarcev so odkrili že bavarski steklarji v 17. stoletju, ki so razbeljene kapljice stekla obhajevali v mrzli vodi in tako izdelovali »kapljice princa Ruperta«. Te kapljice so imele na okroglem telesu majhen »rep«. Telo teh kapljic je dalo obdelovalci s kladivom, ne da bi se razbilo. Če pa se je »rep« odlomil le najmanjši drobec, se je cel kos razletel na drobne kosce.

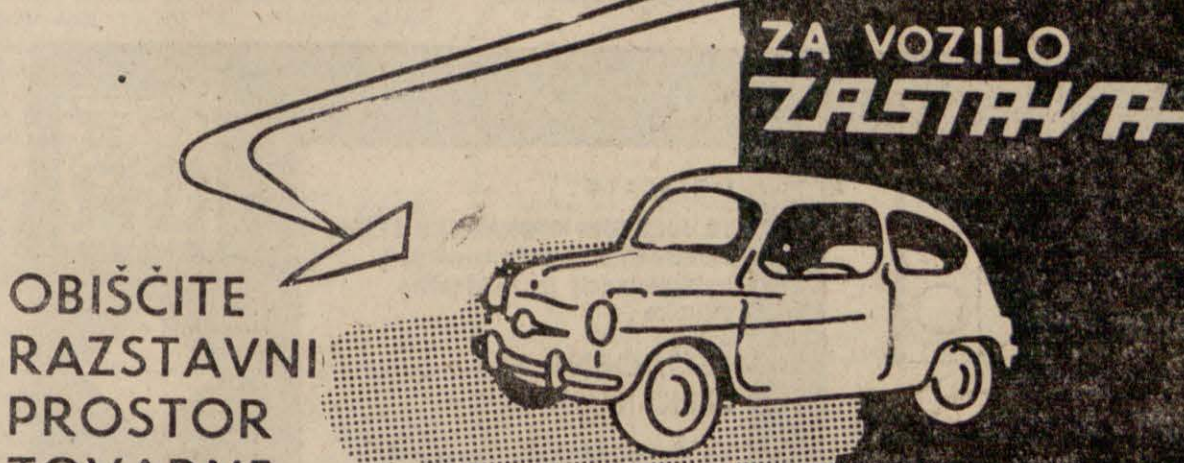
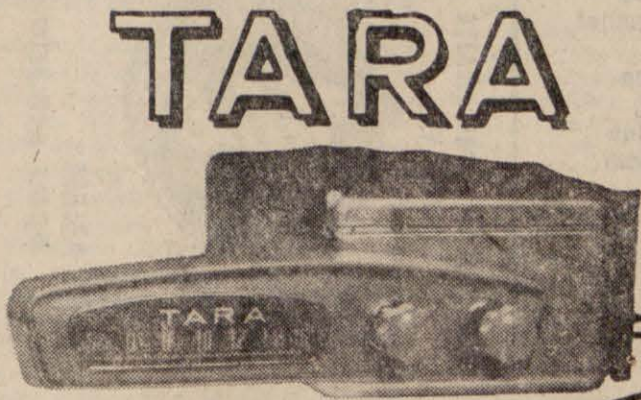
Sele veliko pozneje so odkrili, kaj je temu vzrok. Za trdnost steklenih izdelkov je značilna njihova površina: tam so vedno majhne praske, vdolbine in raze, ki jih dostikrat ni mogoče opaziti niti pod mikroskopom. Na teh mestih se koncentriira moč, ko pride stekleni predmet pod napetost, od tod se potem razširja zlom.

Teoretično bi lahko dosegli, da bi bilo steklo manj razbitno, na ta način, da bi stekleno površino izdelovalci popolnoma gladko in tako odstranili »Griffithove vdolbine«. Vendar pa praktično take gladkosti ni mogoče doseči, saj skoraj nevidnih prask ni mogoče zgladiti ne s poliranjem ne s kemično obdelavo.

Tri sekunde po eksploziji bombe Sedan se je dvignila 87 metrov visoka in 240 metrov široka gora

AVTOMOBILSKI SPREJEMNIK TARA

IZDELEK TOVARNE ČAJAVEC BANJALUKA

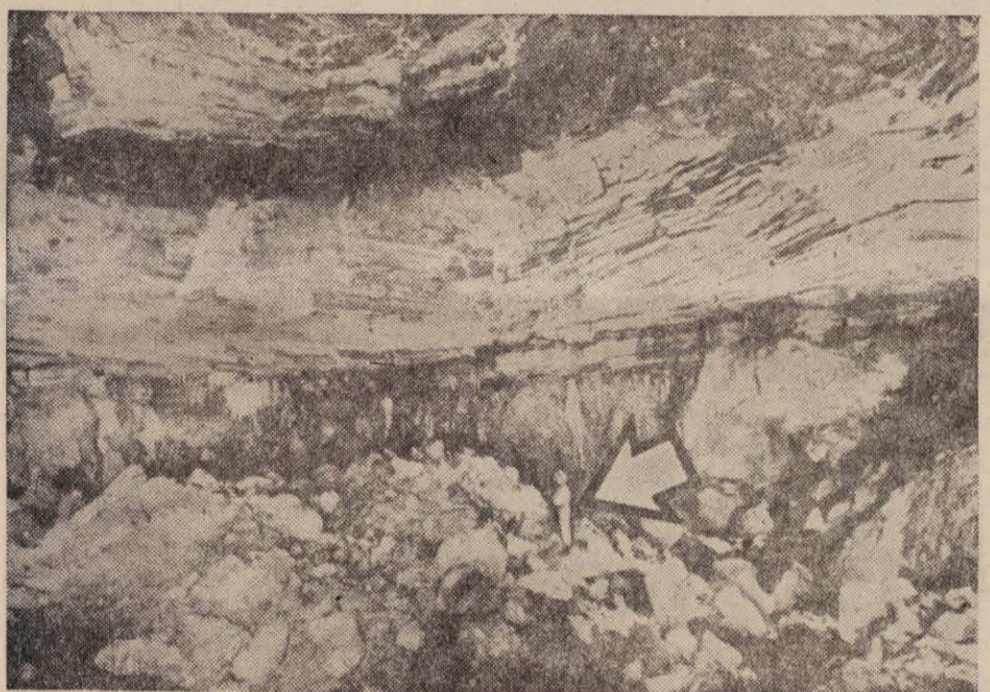
ZA VOZILO ZASTAVA

OBIŠČITE RAZSTAVNI PROSTOR TOVARNE

NA SEJMU „SODOBNA“

12 - 20. 10. 63 - LJUBLJANA

ELEKTRONIKA

Pred eksplozijo in po njej. Preden so položili bombo v eksplozijski prostor pod zemljo, je bila ta podzemelska soba komajda višja od človeka. Po eksploziji pa je nastala ogromna podzemelska dvorana. Puščica na večji sliki kaže človeka

iz znanosti in tehnike nam poročajo

Doktor Joseph Lee Hollander iz Philadelphije se s poskusi na dveh pacientih dokazal vpliv vremenskih sprememb na ljudi, ki jih muči artritis. Za eksperimente so uporabili celico iz armiranega betona, v kateri so s klimatskimi napravami za reguliranje temperatur, zračnega pritiska, stopnje vlage in ionizacije lahko ustvarili poljubno atmosfero. Doktor Hollander je izjavil, da se je stanje pacientov s počasem pritiskom in istočasnim povečanjem vlage v tem umetno ustvarjenem ozračju občutno poslabšalo oz. zboljšalo, ko so v celico dovajali suh zrak in zvečati zračni tlak. Vsi ti poskusi naj bi olajšali delo strokovnjakom, ko bodo v bližnji bodočnosti gradili kliniko izključno za paciente, ki so oboleni za protinom.

Tehniki pri »Xtron's Bell Aerosystems Company« so izdelali protip posebne krošnje, s katero so z lahkoto prenašali bremena do 45 kg tudi na večje razdalje. Pri izdelavi so posebno pazili, da bi bila teža bremena vedno v kar najbolj ugodnem razmerju s težiščem človeškega telesa in da bi se prenašala na noge, tako da bi bili nosači kljub precejšnji teži še vedno dokaj gibčni in ne bi izgubljali ravnotežja, obenem pa imeli popolnoma proste roke. Ograjde krošnje je iz lahkega in trdnega materiala ter se dobro prilaga zgornjemu delu telesa, prešita blazinica v krošnjah pa varuje hrbet pred morebitnim prehudim pritiskom na hrbtenico. Zadnji, hrbtini del pridržimo s posebnim pasom, ki ga zapenjamo spredaj, zgornji pa z dvema naramnikoma, da se krošnja dobro prilaga k telesu in da je teža enakomerno porazdeljena. Nova naprava je razen tega opremljena tudi z vrsto priročnih kljukic, s katerimi trdno pričvrstimo tovore najrazličnejših oblik. Med poskusi so nosači prehodili precejšnje razdalje, navidezno brez posebnega napora, z bremenom do 136 kg in celo 270 kg.

SE OBLAČIMO PRAVILNO?

Zdravniki, ki se ukvarjajo z vprašanjem oblačenja, seveda nočejo hoditi v zelje krojačem in šiviljam. Dobro vedo, da vsaka ženska gleda, kaj ji naredi prikupnejšo, kaj je moderno, kaj ji najboljše pristaja. Vendar pa velja vedeti, da so v modi tudi »zdravniška pravila«. Kdor jih pozna, je na boljšem, ker lahko doseže, da se v svoji obleki počuti udobneje.

Senior med nemškimi strokovnjaki za tropsko higieno, 85-letni Ernst Rodenwaldt, pravi, da bi bila najboljše uniforma za ljudi v vročih krajih — spalna srajca. Vojaki, ki so se borili v Afriki, se spominjajo, kako so se podnevi kuhali od vročine, ponoči pa tresli od mraza. Obklebni so bili v tesno oprjete hlače v visokih golenicah. Ta oprema je bila za to podnebje najmanj primerna, ker se je vročina nabrala v razširjenem delu hlač od bokov do kolien. Zrak med diagom in telesom ni odvajal vročine. Ponosni okras vsakega vojaka v vročih krajih naj bi bila tropska telada, vendar pa so kmalu spoznali, da je veliko boljše lahka vojaška kapa. Na širokokrajni klobut iz prene svetovne vojne pa ni nihče pomislil in ravnati ta se zdi Rodenwaldtu najprimernejši.

V sodobnem zdravstvu poznajo zadnje čase novo vejo: to je oblačilna medicina, ki je javnost ne pozna, ni pa zato nič manj pomembna. Ukvarja se z vprašanjem zveze med človeškim telesom in njegovo obleko. Kar je včasih sodilo v ustno izročilo narodov, ki so živeli v neugodnih podnebnih razmerah, je danes postalo znanost z natančnimi merjenji in raziskavami.

Vsako, ki mora živeti v velikem mestu z razgretimi zidovi v največji vročini najprej prekinitja vreme, če se počuti zdelanega in je žejen. Odeže si krovato, odpre vrhni gumbr pri srajci, odloži sulknjic in stoka. Da bi pa še naslednjega dne smučeni v lažjo obleko, mu po navadi ne pride na misel. Komajda ga zanima, ali preveč obleke prehuho obremenjuje njegovo telo. Misli si pač, da bo to organizem že znal prenesti.

Premalo ljudi ima močna oblačila, ki bi bila obenem tudi udobna. Imajo sicer jutranjo in potem domačo haljo in ju celo nosijo. Vse to pa primaš pravo udobnost šele tedaj, če lastnik misli na to, da odstrani vse tisto, kar ga veže (tesno oprjeto perilo, elastike ipd.). Celo marsikatera pižama ali spalna srajca je krojena tako, da človeka pri spremembi lege med spanjem (kar se v eni noči zgodi povprečno 30-krat) tako ali drugače veže ali hčiči.

Cemu naj bo pravzaprav namenjena naša obleka? Mora nas izolirati proti izgubi toplote, preprečiti mora, da bi sprejemali preveč toplote;

s potenjem izločeno vlogo mora vpiljati in odvajati, preden se je nakopiči toliko, da bi nam zaradi tega bilo prevroče;

mora preprečevati telesno površino, pri krepkem fizičnem delu se tvori v človeškem telesu petkrat več toplote kot normalno. Treba je poskrbeti, da ostane telesna temperatura 37°C, ker je najprimernejša za vse telesne funkcije.

Kadar naše telo oddaja preveč toplote, nas zebe. Telo poskuša to nadomestiti s tem, da napenja mišice, in človek se tresne od mraza. Proizvodnja toplote, ki nastane pri takem zmrzovanju, zahteva zvišano število srčnih utripov in hitreje dihanje, kar je vse skupa tako težko, kot bi naporno delati.

Kjer si odrasli lahko dovoljujejo lahke obleke, morajo upoštevati, da potrebujejo otroci v istem prostoru znatno toplejšo obleko, ker se gibljejo bolj pri tleh, kjer je hladneje. Pri odraslem je telo razvito v izjemnem sorazmerju, da v primeri s svojimi ob-

segom izgublja najmanj telesne energije, pri otroku pa tako razmerje še ni doseženo in ga je zato treba zaščiti s toplejšimi oblačili. Zaščita lastne telesne temperature je odvisna tudi od vrste našega gibanja. Vozniki motornih koles, mopedov itd. morajo imeti tudi polti topla oblačila in včasih celo usnjena, vendar pa v istih tesno oprjelih oblačilih hodijo pes po opravljenju. Tako se nabira pod obleko odvečna toplota, ki se je telo ne more znebiti. Telo se potni, pota ni ne odtočja in ta se kmalu spremeni v mrlo vlogo.

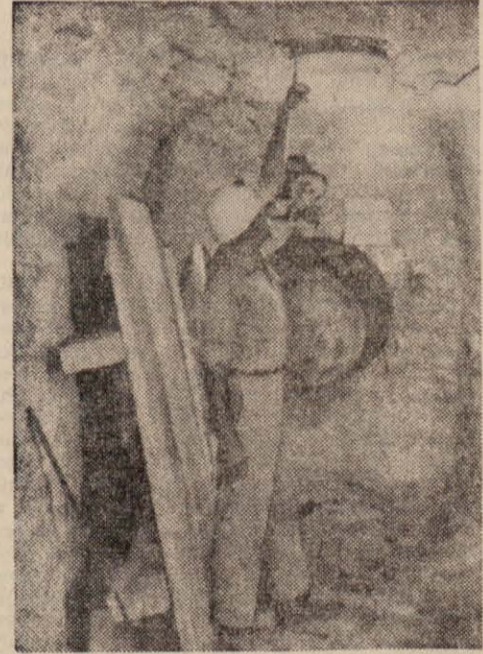
Ne smemo pozabiti, da tudi kadar telo miruje, nenehno oddaja vlogo v obliki potnih kapljic. Dva in pol milijona drobcenih znojnic odda vsak dan do pol litra potu. Za vpijanje tega potu so najboljše volnene tkanine. Če obleka premalo odaja telesno vlogo, lahko pride do kožnih draženj in celo vnetij. Zlasti je to pogosto na nogah, ljudje mislijo, da gre za kožno bolezen, dejansko pa je to samo posledica kožnega vnetja zaradi pomanjkljivega odvajanja potu. Z vsakdanjim umivanjem nog in enakomernim menjavanjem nogavic se da ta nadlega zanesljivo odpraviti.

Se danes izdelujejo obleke za delo doma in v službi po predpisih mode in po trajnosti, pri tem pa pozabljajo, da nosijo ljudje tako obleko tako rekoč ves dan in da bi morala zato omogočiti dobro prezračevanje telesa in ga ne bi smela otraviti pri gibanju.

Važna je tudi skrb za ohranitev telesne temperature pomoči, ko je mogoče veliko manj skrbeti za pametno regulacijo. Človek, ki se pod pretoplo odejo spoti, potem pa se obrne in dovoli, da mu hladnejši zrak odre na prepoteni del kože, je s tem izpostavljen nevarnosti, da se bo prehladil. Primerno toplo lahko nudijo le take odeje, ki dobro prepustijo vlogo, ker je pod njimi telo toplo, obenem pa tudi suho. V ta namen so najboljše volnene odeje.

Res natančno šteje! Degeneracija živčnih vlaken je samo eden izmed simptomov, ki znanstveniku povedo, da telo slabi zaradi starosti ali bolezni. S štejem teh vlaken v živcu (povprečno jih je 2850) lahko določimo stopnjo oslabilnosti človeškega telesa tudi takrat, ko se ni zunanji znakov, ki bi pričali o bolezni.

atomski naboj s močjo 5 kiloton. Naslednji poskus, nekaj mesecev za tem, so naredili v globinah nevadske puščave, v opuščeni rudniški soli. Od 336 m globokega rova so v vodoravni črti, vzporedno s površino zemlje zgradili z betonom opažen rov, ki se končuje v obliki polkroga. Na skrajnem koncu polkroga je bil prostor z atomskim nabojem z močjo 5 kiloton. Nepojmljiva moč je ob eksploziji spreminila sol in kvašo, jo nato utekočila in nazadnje uparila. Pri tem se je ustvarila temperatura nekaj milijonov stopinj Celzija, a igle setzografov so dobesedno ponorele in so komaj beležile močnejše nihaje.

Morali so miniti štiri mesece, preden je postalo varno, približati se mestu pod zemljo, ki je prestalo vse to, kar se dogaja v nastajajočih zvezdah. Za dostop v prostor, v katerem je eksploziral naboj, so morali tehniki izvrtati še vzporeden vodoraven rov, ker je prvotnega raztaljena sol in moč eksplozije povsem zamašila. Nudila se jim je kaj presenetljiva slika. Eksplozija je 2,5 m visok, 2 m širok in 4 m dolg eksplozijski prostor izoblikovala v kupolo s premerom 54 m in višino 40 m. Ta so bila poska ve-

emona MESNA INDUSTRIJA ZALOG LJUBLJANA

Hitro pripravljeno kosilo:

VAM SVETUJE

Goveje srce z gobami (konzerve), krompirjev pire, puding s sadjem

SRCE Z GOBAMI: POTREBUJEMO KONZERVO GOVEJE SRCE V OMAKI, POL LITRA SVZEIH GOB, MAST, CEBULO, MALO MOKE, ZELEN PETERSILJ IN SOL.

OCISCENE GOBE DUSIMO V MASTI S CEBULO, DA SE SOK POSUSI, POTRESEMO S POL

ZLICE MOKE, PREMESAMO, ZALIJEMO Z ZAJEMALKO VODE IN SOLIMO. KO ZAVRE, DODAMO ZE OGRETO VSEBINO KONZERVE. KO SKUPAJ VRE SE PET MINUT, POTRESEMO SE S SESEKLANIM ZELENIM PETERSILJEM IN DODAMO H KROMPIRJEVEMU PIREJU NA MIZO.

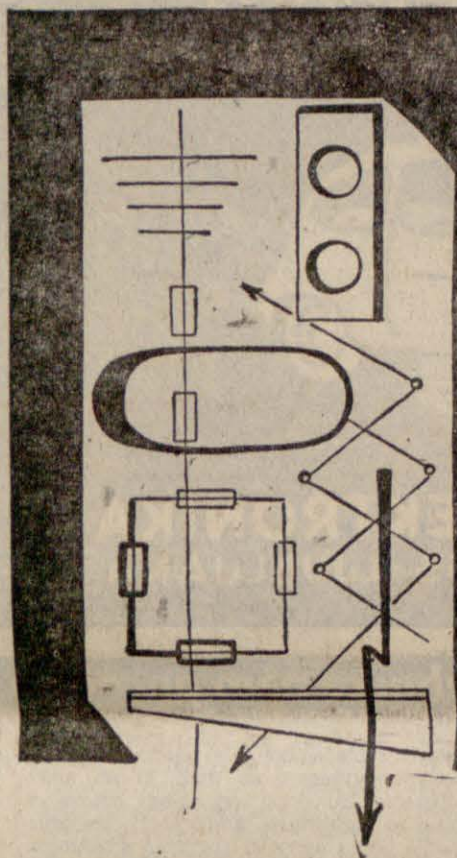
TRIMES trpežna in topia nogavica za prehod med zimo in pomladjo! »Skrajni čas je, da kupim nogavice TRIMES iz Polzele. Bila sem zadovoljna lani — vem, da bom tudi letos!« Tako pravijo naše potrošnice. Pridružite se jim!

Vedno in povsod: TRIMES

PREKUSITE — PREPRICAJTE SE TUDI VI

magistrski inženirji naše OBUTEV

OBISCITE

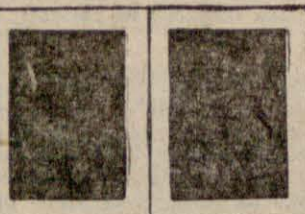
10. JUBILEJNI MEDNARODNI SEJEM elektronike, telekomunikacij, avtomatizacij in nuklearne tehnike

„SODOBNA ELEKTRONIKA“

na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 12. do 20. oktobra 1963.

SEJEM BO ODPRT VSAK DAN OD 9. DO 19. URE.

IZKORISTITE 30% POPUST NA ZELEZNICI.

ALI STE ŽE KUPILI NAJNOVEJŠI ZVEZEK TOVARIŠEVEGA „NN“?

V njem je izšla napeta zgodba Billa S. Ballingerja, avtorja ki je lani izšla v zbirki »Tovarišev NN«.

FORMULA ZA UMOR

Preberite »Najdaljšo sekund«, pa boste vedeli, kdo je bil Vic Pacific in zakaj je moral dvakrat umreti.

naš znak

ČISTO STANOVANJE JE TUDI UDOBNO STANOVANJE, TO PA VAM OMOGOČA PRANJE DOMA Z »ALBUS« DOMAČIM DETERGENTOM Z ZAŠČITNIM ZNAKOM »A«

„ALBUS“ Vam nudi lepe nagrade! Imena dobitnikov objavljamo v našem tedniku

KAKO JE PADEL FAŠIZEM

Preteklo je nekaj minut. Kvestor je še vedno nekaj razlagal kapetanoma, potem pa je eden izmed njih, kapetan Vigneri, stopil k karabinjerjem in dejal: »Fantje, gotovo še ne veste, kakšna naloga vas čaka. To je vila Savoia, dom njegovega veličanstva kralja. Kmalu se bo pripeljal Benito Mussolini, ki ga bo kralj sprejel. Ko bo odhajal, ga bom aretiral in z rešilnim avtomobilom pod stražo odpeljal na določeno mesto. Tak je kraljev ukaz.«

Karabinjerji so okamneli, Vigneri pa je živoga ali mrtvega? Kot veste, vedno nekaj avtomobilov spremstva spremlja ducejev avto. Ustavili se bodo zunaj. Če bodo opazili, kaj se dogaja, bodo nemara skušali intervenirati. V tem primeru brez oklevanja začetne streljati! Rešilni avto bo čakal za vilo. In zdaj moramo samo čakati! Mirne živce in potrpljenje!

Karabinjerji so se poskrili v grmovje, za drevje in za vilo, kamor je zapeljal tudi rešilni avto. Zdelo se jim je, da sanjajo: artileristi bodo duceja! Le kaj se dogaja? V parku je bilo spet vse mirno, kot da se ni nič zgodilo. Le kapetan Aversa je hodil od oddelka do oddelka in vzdrževal zvezo.

Ob pol petih je spet prišel in povedal: »Pravkar je prispel polkovnik Frignani. Kazalo se je, da se je duce nekoliko zamudil. Zapolniti si želijo v ostane: živ ali mrtve!«

Kazalo na uri se je po položevu premikalo. Ob petih je bilo na cesti slišati avto. Vrata v park so se odprla in spet zaprla. Karabinjerji so iz svojih skrivališč avto samo slišali, videli ga pa niso. »Prišel je,« je šlo sepe-taje od moča do moča. Čez nekaj minut so zaslišali, da neko klike: »Borrato! Karabinjerji so poznali to ime. Bil je ducejev sofer. Nekdo ga je odsovil. Potem je spet prišel kapetan Aversa: »Popolna tišina, ostanite, kjer ste in bodite pripravljeni, da takoj intervencije: živoga ali mrtvega!«

Iz vile ni bilo slišati ničesar. Benito Mussolini in kralj sta si sedela nasproti in se pogovarjala.

Ob petih in dvajset minut so se zaslišali koraki. Karabinjerji niso videli ničesar. Potem je nekdo siknil: »Naprej! Rešilni avto je zapeljal pred vhod in čakal s prižiganjem motorjem. Potem se je zaslišalo govorjenje in skriti karabinjerji so razločili besede: »Saj ni treba! Če vam pravim, da je popolnoma nepotrebno!«

Potem so se vrata rešilnega avtomobila zaprla in nekaj glas, verjetno kvestorjevo, je ukazal soferju: »Ven pri zadnjih vratih, razumel? Majordom ti pokaže pot!«

Nekje zadaj v parku so zaškrpala vrata. Opravljeno. »Mirno! Na kamion!« Karabinjerji so opazili, da sedaj manjkata oba kapetana, trije podoficirji in trije civilisti s strojnimi puškami. Duce ni bil več duce. V Italiji se je nekaj spremenilo!

Mesto se ni ničesar vedelo. Ob šestih pa je bilo na Viale Veneto že opaziti nekaj nemir. Sem in tja so nekateri nenadoma vstali iz kavarniških mizic in odšli. Vrata v hotelih so se iz svojih lož začudeno odprala, da je naenkrat veliko ljudi obsedla manija telefoniranja: pri vsakem telefonu, ki je bil dosegljiv, je kdo stal in govoril. Ljudje so začeli odpirati radijske aparate, toda orkester Angelini je igral plesno glasbo. Nekateri so aparate spet zaprli, drugi pa so potrpežljivo ostali ob njih in čakali... Na kaj, ni nihče prav vedel.

Dino Grandi je bil tačas v svojem uradu na Montecitoriu (sedanji parlament). Ko je ob treh jutraj zapiščal palačo Venezia, so mu bili živci do skrajnosti napeti. Ko sta s Federzonijem šla med oddelki spečih črnih srca, sta oba samo čakala, kdaj bosta zaslišala glas generala Galbatiija; potem bi bilo vse končano. Miličniki bi ju bili postavili pred zid. Nič takega se ni zgodilo in Grandi je srečno prišel v svoj urad. Tam mu je šef kabineta povedal, da ga je vso noč po telefonu klical Acquarone.

Ob štirih popoldne se je Grandi sešel z njim v stanovanju markiza Zambonija na Via Giulia. Grandi je povedal, kaj se je zgodilo na Velikem svetu in razlagal, da ima sedaj kralj vse ustavne možnosti, da stori, kar se mu zdi potrebno.

»In kaj bi bilo treba po tvojem stori?« je vprašal Acquarone. »Razpustiti zbornico fašisev in obnoviti poslansko zbornico, ki bi izglasovala zaupnico novi vladi,« je baje odgovoril Grandi.

»In kdo naj bi bil predsednik vlade?« Acquarone je vedel, da je ta že določen: Badoglio.

»Maršal Caviglia je edini oficir, ki ni kompromitiran,« je odvrnil Grandi in potem razložil svojo teorijo, da je treba takoj stopiti v stik z zavezniki in skleniti premirje, ker bodo sicer intervenirali Nemci.

»Kaj še,« je ugovarjal Acquarone. »Kralj in glavni štab mislita, da Nemce lahko preslepimo. Razglasili bomo, da se vojna nadaljuje. Seveda bomo stopili v stik tudi z zavezniki, toda glavna skrb so sedaj fašisti. Kaj bodo storili? Se bo pustil Mussolini odsloviti brez odpora? V Rimu in okolici kar mrgoli do zob oboroženih fašistov...«

Grandi se je nasmehnil: »Saj nimate smisla za realnost.«

Nato Acquarone: »Sicer pa je vsako razpravljanje tako in tako odveč. Badoglio je že določen za predsednika vlade s politimi pooblastili.«

Badoglio je bil nemara najbolj kompromitiran in osvožen oficir v Italiji. Najprej se je spajdal s fašisti in prejemal od njih denar ter časti. Na njegovo zahtevo je dobil Mussolini ravnateljstvo nad vojsko. Prvi je vedel, da namerna Mussolini začeti vojno. Po polomu v Grčiji se je neodgovorno umaknil, stal ob strani, opazoval in čakal... »Kaj pa nameravaš ti?« je Acquarone vprašal Grandija.

»Povej kralju, da sem pripravljen še noč odleteti v Madrid in razločiti britanskemu veleposlaniku, kaj se je pravzaprav zgodilo v Italiji... Sir Samuel Hoare je moj prijatelj.«

Ob 22.45 uri so vse radijske postaje objavile sporočilo o padcu Mussolinija in fašizma. Niti z besedo ni bilo omenjeno zasedanje Velikega fašističnega sveta.

Grandi je zaškrat in zobni. Napisal je kratko sporočilo in zavrel telefon. Oglasila se je uradna agencija Stefani. »Ne, ekselencen Predsednik vlade Badoglio je izrecno prepovedal, da bi omenjali zasedanje Velikega sveta.« Grandi je klical predsedništvo vlade. Generalni direktor Rocca mu je potrdil, kar so mu povedali na agenciji... Bil je izigran!

Radio je torej ob 22.45 uri poročal o dogodku dneva. Ljudje, ki so bili posebno dobro informirani, so že ure in ure čakali pri aparatih. Na programu A so bile Mussotove »Marjanine muhe«, na programu B pa je igral orkester Nello Segurini. Potem kratak premor in opozorilo napovedovalca: »Ostanite pri aparatih...« Končno proglaš kralja Emanuela: sprejet je bil odstop Benita Mussolinija, novo vlado je sestavil Pietro Badoglio. Kralj je prevzel ravnateljstvo nad vojsko. Novi predsednik vlade pa je postal k najstrožji disciplini, napovedal nadaljevanje vojne do popolne zmage in prepovedal kakršnokoli demonstracije ali manifestacije. Minuto pozneje so se že odprla okna rimskih stanovanj: »Mussolini je padel. Konec fašizma — konec vojne,« so kričali ljudje in po ulicah so se že začele formirati skupine ljudi in dajati duška veselju. Straže, ki so morale skrbeti za popolno zatemanje, so bile obupane: vsa okna so bila odprta in razsvetljena, kot da bi že bil mir...

Mussolini ni slišal uradnega sporočila o svojem padcu. Bil je v delovni sobi polkovnika Tabellinija v karabinjerški kasarni v ulici Legnano: soba je bila trenutno njegov novi dom.

Tja je prispel okoli sedme ure zvečer. Sprejeli so ga v ljudo in prijazno: Chirico, Bonatibus in sanitetni major Santillo. Postregli so mu z izdatno večerjo, ki pa se je ni dotaknil.

Ex duce je poskusil zaspati. Ni se mu posrečilo, zato se je hotel ohladiti v kopalnici. Sele tedaj je opazil, da stražijo pred njegovo sobo trije karabinjerji v polni bojni opremi. Eden izmed njih je pokazal prav ganljivo vneto in hitel pred njim v kopalnico, pržljal luč in potem ni zapustil kopalnice, dokler je bil Mussolini v njej...

»Le zakaj tolikšna previdnost? Saj je v kasarni, ki je praktično nedostopna! V njej je najmanj dva tisoč karabinjerjev! Kako le bi se mogel v tako trdnjavo vtihočati atentator?« je razmišljal Mussolini.

Kmalu se mu je posvetilo: »Saj nisem pod zaščito, ampak jetnik pod stražo,« je pomislil, ko se je vrnil v sobo in spet legel. Potem je v mislih začel rekonstruirati vse, kar se je bilo zgodilo.

Čudno! Preden je odšel h kralju, so mu trikrat telefonirali, naj pride v civilni obleki. Le kako, da ni takoj razumel? Kralj ga je izigral. Odstop je ena stvar, zapor pa drugal!

Ura je bila enajst. Mussolini je ugasnil luč; svetloba iz predsobe, kjer so stražili karabinjerji, je pod vrati prodrala v njegovo sobo. Torej zastražen po vseh vojaških pravilih.

Mussolini je razmišljal naprej. Po končanem zasedanju Velikega sveta ga je spremljal domov Carlo Scorza. Molčal je, ko ga je bil vprašal, če misli, da njegova zvezda zahaja.

In potem doma. »Ali si jih dal vsaj zapreti?« je vprašala doma Rachel, ko ji je

razburjeno dejal eden izmed oficirjev. »Prosim, vstopite v rešilni avto.«

»Namesto Mussolinijevega avtomobila je čakal zunaj in znotraj umazan rešilni avto. Nekaj dni poprej je prevzajal ranjence, po bombardiranju...«

»Potem pa vozite za mojim avtomobilom,« je ne preveč odločno ugovarjal Mussolini. »Nel! Morate v rešilni avto. Tako je ukazal kralj!«

»Saj ni treba! Če vam pravim, da je čisto brez potrebe...« Potem je utihnil in ubogal. Mussolini je še naprej razmišljal... Jasnno, padel je v past. Vsi so se zarotili proti njemu: kralj, Badoglio, generali, fašisti, da celo zet, Ciano, ta štiridesetletnik...

Ura je bila ena ponoči 26. julija. Na vrata je potrkal polkovnik Chirico, z njim je bil neki general.

»Ekscelencen, čast mi je predstaviti vam generala Feroneja. Prihaja k vam s pismom maršala Badoglija.«

»Se vas že spominim... v Albaniji sva se srečala,« je dejal Mussolini.

Potem je odprl pismo. Badoglio mu je zagotavljal, da je vse, kar je bilo storjeno, samo zaradi njegove osebne varnosti. »Dobili smo popolnoma zanesljiva poročila, da pripravljajo atentat na vašo ekscelenco... Zato mi je v čast, obvestiti vas, da sem izdal ukaz, naj vas pod zaščito spremijo v kraj, ki si ga boste sami izbrali...« je pisal Badoglio.

Mussolini se je spet zazibal v svoje utvare. Torej le ne gre za pripor, marveč za njegovo osebno varnost. Jasnno! Utrujen je in v Rocca delle Caminate počje, kjer se bo odpočil.

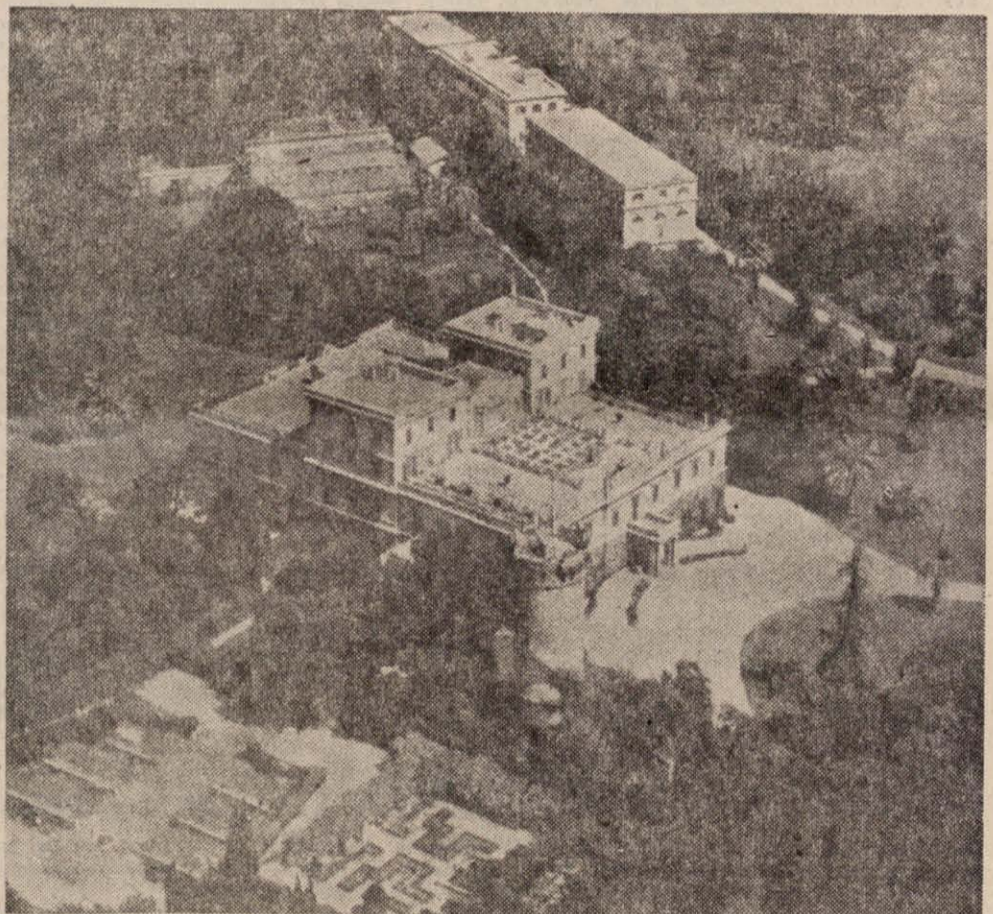
»Fante,« je rekel generalu v tonu, da leta ni bil čisto gotov, ali gre za ukaz ali za prošnjo: »Ker v Rimu nimam svojega doma, bom odpoval v Rocca...« Zelim vam vse dobro in veliko uspeha, prepričan, da boste s častjo in odgovornostjo znali nadaljevati vojno do zmage...«

Tudi v tem, zanj tako tragičnem položaju je bil Mussolini predvsem komedijant. Kazalec na uri je kazal dve, ko je general Ferone s pismom odšel.

Nekako ob isti uri se je vrnil domov Badoglio. Bil je zadovoljen s potekom dogodka. Ob jutri naprej bo veljala njegova beseda...

MESEC STRAHU

V gledališču Eliseo v Rimu je bila 26. julija 1943 — prvi dan svobode — na programu nova komedija: »Zbogom vsemu skupaj. Toda prvi »zbogom« zrušenemu režimu in dvajsetletni preteklosti so dali Rimljani na ulicah in trgih, ki so jih napolnili ljudje. Filmjani so se prepustili slepemu navdušenju.

Pogled z zraka na vilo Savoia, kjer so 25. julija 1943 aretirali Benita Mussolinija

povedal, kaj se je zgodilo. »Še ne. Pa jih bom...« je odgovoril.

Ob pol desetih se je potem odpeljal v palačo Venezia. V svojem kabinetu je sprejel japonskega veleposlanika Hidaka in sporazumela sta se, da bosta obe vladi, italijanska in japonska, pritisnili na Hitlerja, naj skuša skleniti separaten mir s Sovjeti.

Ob enajstih je telefoniral Grandiju. Povedal so mu, da ga ni mogoče najti. »Torej misli zares in bo šel do kralja,« je pomislil.

Pri kosilu mu je dona Rachela svetovala, naj ne hodi h kralju. Kol Kalpurinja pred Cezarjevo smrtjo je tudi ona nekaj slutila.

In potem v vili Savoia! Zdelo se mu je, da je bežno opazil karabinjerje, pa temu ni pripisoval nobenega pomena. Tudi njegov tajnik De Cesare ni bil pozoren na to. Kralj ga je sprejel v maršalski uniformi, on sam pa je bil v civilni obleki, s klubnikom v roki! Kako smešno majhen je kralj v uniformi!

V veliki sprejemnici je bil kraljev adjutant general Puntoni in še neki drug oficir, ki ga ni poznal. Potem sta s kraljem stopila v njegovo delovno sobo.

»Dragi duce! Vse gre narobe v Italiji! Vojska je v moralo na tleh, vojaki se nečejo več bojevati... Alpinci prepevajo neko pesem, ki pravi, da za Mussolinija ne bodo več prelivali krvi, danes jutraj pa sem slišal še za glasovanje v Velikem fašističnem svetu...«

»Velikanstvo, glasovanje v Velikem svetu je čisto brez pomena. S seboj imam zakon o ustanovitvi Velikega fašističnega sveta...« Mussolini je začel navajati člene, ki govore, da ima Veliki svet samo posvetovalni glas.

»Ne, ne, duce,« se je sladko, skoraj očetovsko smehljaj Emanuel. »Glasovanje v Velikem svetu je bilo strašno! Predvsem si ne delajte utvar o tem, da glasovanje ne odraža tega, kar v Italiji mislijo o vns. Najbolj osovračen človek v Italiji ste. Samo en prijatelj vam je ostal, in to sem jaz. Poskrbel bom, da zaščitim vas in vašo drage. Ne morete več ostati na vladi. Oblast bo prevzel Badoglio in nadaljeval vojno. Po šestih mesecih pa bomo videli, kako in kaj...«

Kralj je pospremlil Mussolinija do vrat. »Kje je ducejev avto?« je vprašal Emanuel in navrgel: »Vroče je.«

»Da, vroče je,« je odvrnil Mussolini. Duce in De Cesare sta odšla po stopnicah, da bi sedla v avto. Vtem sta se od nekod vzel dva karabinjerška oficirja in trije civilisti.

»Duce, skrbeti moram za vašo varnost,« je

Zidovi so bili v hipu popisani s parolami: »Smrt duceju!«, »Morilec, pripravi si čulo!«, »Dol z Mussolinijem!«, »Živel kralj, živel Badoglio!«, »Naj živi Matteottij!«: ime socialističnega mučenika je bilo kakor da se je v zavesti ljudi prebudil simbol opozicije, ki se je postavila po robu diktatorju takrat, ko je bil še čas. Na mestu, kjer so fašisti ugrabili Matteottija, so se nenadoma pojavile rože.

Istega dne, nekoliko ob deseti uri, so vrhli s palače Venezia dva velika liktorska snopa, ki sta na tej častitljivi palači dvajset let simbolizirala fašistični režim. Na trg Venezia so se začele zgrinjati množice z vseh strani. Nekateri so prihajali peš, drugi na kamionih, eni z zastavami in kraljevimi ter Badoglijevimi slikami, drugi s transparenti. Med demonstranti je bilo veliko žensk. Kmalu nato so se odprla vrata palače in skozenj so prikočitali velikanski ducejevo glavo, vilito v bron. Na desetine otrok se je pognalo nanjo, jo pljuvalo in jo na vse mogoče načine pretepalo. Potem so jo privezali za tovornjak in jo vlekli po Corsu Umberto: grozice je ropotala po cestnem tlaku. Po Corsu sta se pripeljala dva avtobusa otrok, ki so se vračali s poletnih kolonij. Na spodbudo vzgojiteljev, ki so jih spremljali, so začeli frenetično ploskati in vpti.

Bronasto glavo so tako privlekli na trg Colonna, ki je bil že poln ljudi; v sosednjih ulicah so govorili improvizirani govorniki različnih strank. Potem sta se pripeljala dva tovornjaka z demonstranti; med njimi je bilo nekaj političnih jetnikov iz znanega zapora Regina Coeli, ki so jih bil pravkar spustili.

Po mestu so kolovratile skupine mladih ljudi in na najbolj nenavadne načine dajale duška veselju, da je fašizma konec: razbijali so prometne znake in napisce. Če so zagledali človeka, ki je še vedno imel v gumbnici fašistično značko, so ga pretepli, značko pa je moral pohoditi skot stenico.

Množica je vdira tudi v »novinarski dom« na trgu San Silvestro, kjer je težka senca ministrstva za ljudsko kulturo dušila vsako pravo novinarsko delo in spremenila novinarsko službo v najbolj vulgarno poveljevanje režima.

»Novinarski dom« je bil sedaj vsobvojen. Kar se ni dalo odnesti, so demonstranti zmetali na cesto: telefonske centrale, teleprinterje, pisalne stroje...

NADALJEVANJE PRIHODNJC

Oha sta bila videti upadla in namršena, izčrpana od zaključnih pogajanj, toda zdelo se je, da oznanja jutranje sonce, ki je obsevaljevalo prizor, novo obdobje. To fotografijo so reproducirali v vseh mestih sveta. Ob pogledu nanjo so ljudem stopale solze v oči. Rešeni so bili strahu pred atomsko vojno.

KAJ JE IMEL LENIN PRAV?

Potem pa se je razpoloženje spremenilo. Lyman je spoznal, kako se je moral počutiti Wilson po versajski pogodbi. Človek lahko še tolikokrat javno in zasebno razlaga, pojasnjuje in našteva garancije, ki jih je izbojeval z neštivilnimi težavami, vedno se je našel kdo, ki je govoril, da gre skratko malo za odvrtnost pozornosti ali celo za izdaje. Ratifikacijska debata v senatu je dala ekstremitetam priložnost, da so se izbesneli. Ljudje so se že videli kot popolni reveži, kakor bi bila blaginja Združenih držav odvisna od proizvajanja bomb. Kot bi imeli Marx, Lenin in Hruščev prav.

Bogve, da tudi jaz ne zaupam Kremlju, je pomislil Lyman. Ampak — saj nimamo kaj izgubiti! Če nas vlečejo, bomo to tako spoznali in štiri in dvajset ur pozneje že lahko spet proizvajamo bombe. Nazadnje bodo Američani menda vendar razumeli. Upam, da ne bo predolgo trajalo, da bodo danes ali jutri razumeli.

Med posameznimi etapami svoje kariere, ki ga je nazadnje pripeljala v Belo hišo — kot odvetnik, senator, generalni prokurator, guverner — je dolgo premišljal. Vprašanje: kako ugotoviti, ali bodo volitvi modro izrabili svojo oblast v republiko? Odgovori: predvideti ni mogoče ničesar, toda praksa kaže, da so navsezadnje vedno sledili zakonom zdravega razuma.

Na prvi pogled bi Lymana lahko štel za univerzitetnega profesorja. Pri dva in pedesetih letih njegov dolgi obraz ni bil toliko gubast kot upuščen. Nihče ga ne bi

štel za lepega, pač pa je vzbujal zaupanje. In več politik ne more zahtevati od svojega videza.

Lyman je sedel za veliko pisalno mizo v svoji delovni sobi. Nekaj minut pozneje je Paul Girard odprl vrata kabine, v katerem je delal.

»Tukaj je seznam današnjih sestankov, gospod predsednik.«

Vzel je iz žepa bel karton, 12 x 14 cm, in ga položil na Lymanov pisalnik.

xxx

Scott je pogledal na uro.

»Napočil je čas za cisterno,« je rekel Caseyju. »Spremite me in počakajte trenutke.«

»Cisterna« so imenovali veliko sejno dvorano, kjer so se zbirali šefi glavnega štaba oboroženih sil. Privedek je dobila, ker je v svojih prebivalcih vselej zbujała potrtost. Pentagonški šaljivci so trdili, da je barva oprave »brezupno temorjava«. Rolfoji so bili navadno spuščeni, tako da je bilo ozračje še bolj otožno. Edino sveženj zastav med okni je prinašal vanjo nekaj barvne živahnosti.

Casey je sedel na stol v hodniku. Šefi so drug za drugim prihajali iz svojih pisarnic.

EKONKOM 40 K 212 ZA SOBOTO

Admirala Lawrence Palmerja, poveljnika pomorskih operacij, ni bilo.

Drugi štirje šefi so konferirali dvajset minut. Ko so odšli, je Scott namignil Caseyju, naj vstopi in sede. Casey je sedel na prostor zrakoplovstva, ki ga je pravkar zapustil general Hardesty. Scott je sklenil roke in se napolnil k nemu velikim oken, da bi vzdignil rolo. Casey se je igral z izmik temorjavim pepelnikom, ki je stal pred Hardestyjevim sedežem in nenadoma začutil pod palcem

papirnatu kroglico. Raztreseno jo je otipaval, medtem ko se je Scott vrnil k mizi, sedel in si prižgal novo cigaro.

»Jiggs,« je začel general, »polkovnik Murdock mi je povedal, da ste izvedeli za našo stavo na konjskih dirkah v Preaknessu. Prislil bi vas rad, da bi mi napravili osebno uslugo. Zelo hvaležen bi vam bil, če ne bi o tem govoril z nikom.«

Casey ni mogel popolnoma prikriti presenečenja.

»General, sami veste, da so mi bila vaša osebna sporočila vselej sveta.«

»Upam, da boste tudi glede odgovora generala Barnswella enako diskretni.«

»SEVEDA.«

Scott je vzdignil eno obrv.

»Čin ima svoje privilegije, polkovnik. Vse vam bo jasno, ko boste prejeli prvo zvezdo. Upam, da vam na to ne bo treba več dolgo čakati.«

Ko se je Casey vrnil v svojo pisarnico, se je zavedel, da še vedno tišči v roki papirnatu kroglico, ki jo je vzel v konferenčni sobi. Raztreseno jo je razgrnil, premišljuje o Scottovem namigu, da bo kmalu napredoval. Po pravilniku bi moral čakati še tri leta. Toda prav lahko, da ne bodo delili več veliko zvezd, če bo prišlo do razorožitve. Vsaj stremiljvi polkovniki v njegovi okolici so mislili tako.

Casey je pogledal papirček; bil je list iz bloka, kakršni so ležali na mizi v konferenčni sobi. Nekdo je načelkan nanj nekaj beležk. Casey je spoznal pisavo generala Hardestyja. Stisnil je oči in brez težav dešifriral: »Zračni transport Ekonkom 40 K 212 S sektor Y. Sobota ob sedmih. Chicago. New York. Los Angeles. Utah?«

K 212 je bil najnovejši tip vojaškega reakcijskega letala, dovolj velik za prevoz sto vojakov v polni opremi z lahkim orožjem. Spet se je pojavil skrivnostni Ekonkom. Kaj, za vruga, se dogaja? se je vprašal Casey. Pisava je

bila zagotovo Hardestyjeva. Kdo je potreboval za sobotni alarm tako velike transporte? Casey je čudno nemiren in nekoliko nevoljen potisnil papirček v hladni žep. Kako da tako pomembne operacije niso sporočili tistemu načelniku v štabu, ki mora baje vse vedeti?

Ko je šel dve uri pozneje na malico, je srečal na hodniku Hughja.

»Poslušajte, polkovnik, se spominjate, da ste mi žugali s prestavitvijo? Videti je, da me je slisal sam bog oče. Smo že tam! Pred nekaj minutami sem zvedel: pošiljajo me v Pearl Harbour.«

Nerodno je zaplesal nekaj korakov twista in Caseyju pomežiknil.

»Mimogrede: stavo je odklonil samo Barnswell. Vsi drugi se bodo udeležili dirke v Preaknessu.«

Ne da bi čakal odgovora je z oholo vzdignjeno glavo odšel.

Sredi popoldneva se je Casey srečal še z enim polkovnikom, tokrat infanteristom, ko je ravno zapuščal Scottov kabinet. Moža bi na pragu skoraj trčila.

»Glej ga no, staro barabo!« je vzklilni častnik in premeril Caseyja od glave do pete.

PREKLETI FAŠISTI!

V Caseyevem srcu se je pri priti zbudila stara antipatija do tistega, ki ga je štel za najbolj nesramnega oficirja v vsej armadi: polkovnika Johna R. Brodericka.

»Kje pa ste zdaj, Broderick?«

»To je velika skrivnost, stari. Strogo zaupna. Samo za danes sem prišel v mesto, na raport.«

Z roko je pokazal proti Scottovi pisarnici in se Caseyju zviška nasmehnil.

Ko se je Casey vrnil v svojo delovno sobo, se je začel poigravati s svinčnikom, ki je ležal na pisalni mizi. Broderick je torej šef nekakšne skrivne komande? Ne

nadoma ga je obšel navdih in zavrtel je številčnico svoje ga telefona. Oglasil se je Henderson.

»Mutt? Tukaj Jiggs. Kdaj odpotujete?«

»Čez dve uri. Precej, ko bo komandant opravil pri Scottu.«

»Upam, da se z Johnom Broderickom bolje razumete, kot jaz,« je rekel Casey z malobrižnim glasom. »Jaz se zmerom kar naježim, če ga srečam.«

»Veste, navaditi se je treba nanj,« je odvrnil Henderson. »Je pa odlični poveljnik. Odlični delavec. Fantje ga ne marajo, ubogajo pa na prvi migljaj.«

»Veliko sreče, Mutt. In ko boste prihodnjič prišli, me obvestite.«

Ljubi bog, je pomislil Casey, ko je odločil slušalko. Scott je izbral tega prekletega fašista za vodjo svojega Ekonkoma — kar že to je.

Vzel je iz safea sveženj papirjev in se spravil na delo. Toda ni se mogel zbrati. Dogodki zadnjih dveh dni so ga neprestano raztresali. Nazadnje se je vdal, da ne bo nič naredil, in se začel spravevati, zakaj je tako vzemirjen. Prenticeov namig na alarm. Barnswellova odklonitev, da bi se udeležil Scottove stave. Ta baraba Broderick. Ekonkom. Čakke generala Hardestyja: transport čet v New York, Los Angeles in ... nemara v Utah? Zakaj Utah? In zakaj sploh ta transport? Kaj je sektor Y? Zakaj mu Scott nenadoma nič ne zaupa? Dogodki zadnjih dveh dni so se divje mešali v Caseyjevi glavi. Spet je začutil isto tesnobo kot v nedeljo zjutraj, in nemir, ki mu je branil, da bi zadnje noč kaj spal.

V skrbhe se je napolnil v mesto. Ko je zagledal na volgu servise postaje telefonsko kobilico, je stopil iz avta, vrgel kovanec v režo in zavrtel številko.

»Bela hiša,« se je oglasila telefonistka z glasom, ki je hladnokrvno ugotavljal dejstvo.

Casey je globoko vdihnil, odprl usta, da bi spregovoril, in si nato obotavljal.

»Bela hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»POČAKAJTE, DA SE POMENIM S ŠEFOM!
Casey je vedel, da Girard nima vpogleda v mnoge vojaške podatke, ki so bili njemu dostopni, češ da bi bili zanj brezpomembni. Upal je, da bo njegova fraza zadostila, pa se je zmotil.

»Prosim vas, poslušajte me. Dobro veste, da bi vam vse povedal, če bi mogel. Gre za vprašanje državne varnosti. Vsa vlada je v nevarnosti. Predsednik mora zvedeti za to kolikor mogoče hitro.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»POČAKAJTE, DA SE POMENIM S ŠEFOM!
Casey je vedel, da Girard nima vpogleda v mnoge vojaške podatke, ki so bili njemu dostopni, češ da bi bili zanj brezpomembni. Upal je, da bo njegova fraza zadostila, pa se je zmotil.

»Prosim vas, poslušajte me. Dobro veste, da bi vam vse povedal, če bi mogel. Gre za vprašanje državne varnosti. Vsa vlada je v nevarnosti. Predsednik mora zvedeti za to kolikor mogoče hitro.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

»Kaj hiša?« je ponovila telefonistka z glasom, ki je postal vprašujoč.

»Paula Girarda prosim,« je rekel Casey, ki se mu je medtem vrnil dar govora.

»Kdo kliče?«

»Polkovnik Martin Casey.«

Precej dolgo je moral čakati. Nazadnje je zaslišal na drugi strani žice Girardov glas.

»Paul,« je rekel Casey, »rad bi videl predsednika.«

»Nič hujšega!« je vzklilni Girard norčujoč se.

»Paul, stvar je zelo resna.«

Girard se je pokroviteljsko zasmehal.

»Ze dobro, fant. Prihodnjič, ko pride vaša stari, vam lahko rezerviram nekaj minut.«

»Paul, videti ga moram še danes. Takoj.«

Prvič v teku pogovora je Girardov glas zazvenel poklicno.

»Danes? Jiggs, za kaj vendar gre?«

»Tega vam ta trenutek ne morem povedati.«

»Dajte no! Jiggs, na naših telefonih ni prisluškovalcev.«

»Ne gre za to,« je odvrnil Casey, ki so mu tekle velike potne kaplje po obrazu in telesu, čeprav v tesni celici ni bilo vroče. »Zdaj ne morem povedati, Paul. Gre za ... gre za vprašanje državne varnosti.«

Nekaj minut, ki so se zdele Caseyju dolge vsaj pol ure, je bil Girard tiho. Nazadnje je spregovoril z zelo tehtnim glasom:

»Bi šlo jutri zjutraj? Lahko bi vas najavil ob pol devetih.«

»To bi se reklo, zapraviti dvajset ur,« se je uprl Casey. »Razen tega pridem lahko samo ponoči. Ni mi do tega, da bi me kdo videl.«

»Oh!« je vzklilni Girard. Nato je spregovoril po še eni parzi: »Ne odlagajte slušalke, Jiggs. Počakajte, da se pomenim s šefom, bom videl, kaj lahko storim.«

Casey je odšel obratnik pri srajci, odprl vrata kabine in si prižgal cigareto. Pokadil je je polovico, ko je znova zaslišal Girardov glas.

PONEDELJEK ZVEČER:

Velika svetilka, obešena pred vhodom v Belo hišo, je štrla okoli sebe milo svetlobo.

Polkovnik Casey je naglo stopal proti vhodnim vratom, ki jih je stražil agent v čuvajnici. Na polkrožni poti tjakaj ga je pričakoval Paul Girard.

»Lahko spustite polkovnika noter,« je rekel straži. Vidil je Caseyja po dolgem hodniku do predsednikovega stanovanja. Predsednikova delovna soba je bila v prvem nadstropju. Stopila sta v divalno.

Ko sta Girard in Casey vstopila, je predsednik Lyman bral, odpirajoč velike noge na stolček brez naslanjasa. Temorjav irski setter z žalostnimi očmi je ležal zvit pri predsednikovem naslanjaju. Lyman se je naglo vzdignil in je stopil Caseyju naproti, smehljaje se in moleč mu roko. Pes ga je spremljal in premišljeno ovahaval rob Caseyjevih hlač.

»Dobro večer, polkovnik. Veseli me, da vs vidim znanj uradnega časa.«

»Če ne gre za uradno stvar, ga bom zadavil,« je rekel Girard še med vrati. »Puščam vaju sama.«

»Polkovnik, dovolite, da vam predstavim Trimmerja,« je rekel Lyman, ko so bila vrata zaprta. »To je politični pes. Popolnoma brez prepričanja, zato pa zvest svojim prijateljem.«

»STVAR JE HUŠJA — STRAH ME JE!«

»Slušal sem že o njem,« je rekel Casey. »Dobro večer, Trimmer.«

»Polkovnik, vi še nikoli niste bili tukaj?«

»Ne, gospod predsednik. Bil sem na nekaj javnih sprejemih spodaj. Dvorane so orjake.«

»Prevelike, da bi živel v njih, in premajhne za sprejeme.«

Pokazal je okvir svojega življenja.

»Toda tale delovna soba je kar udobna. Oprava je bila menda strahno slavnostna, dokler je ni dala gospa Kennedyjeva preobčiti rumeno. In ne vem, kje je staknila ta stari stolček.«

Casey je bil kot na žerjavici. Vajen je bil visokih funkcionaljev vključno s predsednikom, toda predsednikovo kramljanje, ki je bilo tako očito namenjeno temu, da bi se sprostil, je zmanjševalo pomembnost njegove misije.

»Bi kaj pili, polkovnik?«

»Prav rad, gospod predsednik.«

Ko sta bila kozarca napolnjena, sta moška sedla v rumene naslanjase na obeh straneh majhne mize. Trimmer je legel spat na preprogo, ne da bi spustil obiskovalca iz oči.

»In zdaj, polkovnik, kaj je s tisto stvarjo glede državne varnosti?« je vprašal Lyman in uprl v Caseyja oči. Casey si je za trenutek obotavljal in obnovil v duhu besede, ki jih je bil pripravil med vožnjo.

»Gospod predsednik, ste kdaj slisali o vojaški enoti, ki se imenuje Ekonkom?«

»No, mislim, da ne. Kaj pa to ime pomeni?«

»Po običajnih krajevah bi sklepal, da pomeni 'Enota za kontrolo komunikacij v nujnem primeru' ali kaj podobnega.«

»Fudri o tem nisem nikoli nič slisal,« je rekel predsednik.

Casey je tvegale še en akok na glavo.</

SHLUMPOVA DIETA

Dieta sama po sebi ni nič posebnega. Proces hujšanja je dokaj preprosta stvar: imeli morate nekak trdne volje in se izogibati stvari, od katerih bi se utegnili zrediti. V prvi vrsti hrane.

Do težav pride zaradi ljudi, ki jih srečavaš. Mislim vse one, ki ti hočejo na vsak način vsiliti svojo dieto. Poskusil sem vse od kraja. Držal sem se stroge diete, blage diete, tekočinske diete, sedemdnevne diete. V hrani sem veča odstopke beljakovin in odzvalni ogljikove hidrate. Živel sem ob samem jogurtu in kvasu. In kaj sem imel od tega? Dva funta več, če se lahko zanesem na tehtnico v kopalnici, kjer sem se davi stehtal.

Izvor komplikacij z dieto je v tem, da nihče več ni zadovoljen s svojo težo. V dobrih starih časih se je kak možakar potrepil po rejnem trebuhu in samopodajljivo brundal: »Sam sem ga vzredil, vse najboljše sem mu nudil, jeni ga bom lahko razstavil na državnem velesedmu.« Tega je sedaj konec. Dandanes se stari in mlado škujara zaradi svoje teže. Polovica ljudi bi rada shujšala, druga bi se rada na vsak način zredila.

Ne razumite me napačno. Meni ni treba začeti z dieto. Toda zadnjič sem bil povabljen na večerjo, ko pa sem si pričel oblačiti večerno obleko, me so ugotovili, da se je to prekleto blago tako sramotno skrčilo, da sem moral zadržati sapo, če sem hotel zapeti gumbe na telovniku. In med večerjo me je gostiteljica večkrat opozorila, da mi oči silijo iz jamic, in me vprašala, kdaj sem si dal zadnjič izmeriti krvni pritisk.

Namesto da bi si delal stroške z nabavo nove obleke, sem rajši sklenil, da se izobim nekaj odvečnih funtov s prednje in z zadnje plati. Posebno z zadnje. To ne bo kaj prida težko, sem si dajal poguma. Nekaj dni bo treba malo paziti, kaj bom dal v usta, to je vsa umetnost.

Povedali so mi, da se je najpametneje odpovedati jedem, ki vsebujejo dosti škroba. Izogibati se je treba peciva, kruha, krompirja, makaronov in slanih stvari. Poslušal sem nekoga, ki se je bahal po radiu, da je nehaj jesti škrob in v enem tednu shujšal za sedem funtov.

Tako sem se pričel izogibati škroba. Odrekel sem se tudi sladkorju in jedel sem vse neslano, ker mi je kolega v pisarni zaupal, da je tudi on prešel na neslano prehrano in v enem tednu shujšal za sedem funtov. Nekci sopotnik na vla-

ku mi je svetoval, naj opustim meso, ker živalske beljakovine baje redijo. »Držite se mlekar-skih proizvodov,« je pridigal, »tote se mleka, sira, jaja.« Toda nekdo blizu njega mu je oprekal, češ da je to vse visokokalorična hrana, in mi polagal na srce, naj rajši poskusim z zelenjavo. Poučil me je, da je treba surovo zelenjavo zmleti in popiti sok.

V diskusijo je posegel tudi nekdo v drugem koncu vagona, ki se ni strinjal z zelenjavno dieto, ker po njegovem grah, fižol, koruza in podobne stvari redijo. Njegov sosed je razvil čisto svojevrstno teorijo: poješ lahko karkoli, samo da ni praženo. Nekdo tretji je bil prepričan, da se jedi ne smejo kuhati, ker se s tem uničujejo vitamini. Tudi sprovednik je povedal svoje mnenje, ki je bilo dokaj zanimivo: ni važno, koliko in kaj jes; odločilno pa je, kdaj jes. »Odrekel sem se zajtrku, kosilu in večerji,« je povedal. »Kaj pravite, koliko sem shujšal v enem samem tednu?« »Sedem funtov!« sem brez težave uganil.

Preden je minil teden dni, sem s svojega jedilnika črtal vse razen nekaj malenkosti, ki zanesljivo niso nevarne, kot peteršilj, povoščen papir, česen in hrustanec. Moj korak je bil mladošen in prožen, pogled zarenč. »Sijajno izgledaš!« so me pohvalili prijatelji. »Ne zmeni se za zlobne jezike. Tih par funtov dodatne teže se ti odlično poda.«

Skrivnost hujšanja je menda v beljakovinah. Vse knjige o dieti so si edine v tem, da pomanjkanje beljakovin zmanjšuje človekovo življenjsko silo, ubija zanimanje do nasprotnege spola in vzbija pesniško strast. Beljakovine baje vsebujejo nekaj, čemur učeno pravijo aminokisljine. Ko ta življenjsko važna snov pride v krvni obtok, telesne celice dobesedno padejo po njej in jo predelajo v tkivo, ki ga prepognejo dvakrat počez in enkrat podolgem in ga nosijo kakor papirnatu klóbuko. Ta nenavadni proces povzroča vse sumljive glasove v črevesju, kadar kdo trpi zaradi slabe prebave.

Doktor Schlump, priznani holivudski dietetik, je ugotovil, da sedemindeset uslužbencev nekoga predmetnega podjetja trpi zaradi pomanjkanja beljakovin, vsled česar vsi po kosilu zaspijo. Rezultat je bil presenetljiv: uslužbenci so se s tako vneto vrgli na delo, da so vsi od kraja zasпали že pred kosilom.

Isti doktor Schlump je naredil še zanimiv

poskus, s katerim je hotel dokazati, da beljakovine poživljajo organizem. Skupino mladih moških je izdatno hranil izključno z beljakovinsko hrano, medtem ko je sam užival le kolerabo in korenje. Drugega dne je bil neizmerno presenečen, ko je ugotovil, da imajo vsi njegovi slušatelji, s katerimi je izvajal poskus, dolge lase in rdeče nohte in govorijo z visokimi, ženskimi glasovi. Nobene pametne razlage ni našel za ta naravni fenomen, dokler ga niso opozorili, da je pomotoma zašel v dekliško spalnico.

Toliko glede znanstvene razlage diete. Toda oglejmo si dieto še s praktične plati. Če ne boste uživali v hrani dovolj rudniških snovi, ki jih organizem nujno potrebuje, boste hirali zaradi podhranjenosti in v ušesih vam bo sumelo. Če pa ne boste uživali drugega kot hrano, bogato na mineralijah, se boste kmalu počutili kakor požirali mečev. Rešitev leži očividno v uravnoteženi hrani: na vilice vzemite olivo, postavite vrh nje grozdno jagodo, vrh grozdne jagode višnje in skušajte vse skupaj pogoltniti, preden se prevrne.

Povem vam pa, da je še najboljši nasvet tale: kadar postavijo na mizo jed, se je nikar ne dotikajte. To je osnovno načelo doktor Schlumpove revolucionarne sedemdnevne diete. Sedemdnevno zato, ker več kot sedem dni ni dočakal nihče, ki jo je poskusil. Zamisel doktor Schlumpa je preprosta: pusti hrano na krožniku in pojej vse okoli nje. Praktično bi se to dalo izraziti takole:

Prvič — jejte le zunanje plasti hrane, kakor krompirjeve olupke, orehove lupine, fižolove luščine, konzervne škatle.

Drugič — jejte le notranje dele, kot so pečke, koščice, spile, kosti.

Tretjič — jejte tisto, na čemur ali v čemer je jed, torej kartonske pladnje, plastične kozarce, papirne vrečke, celofan papir.

Pa še zadnji, rešilni namig. Če odpovejo vse poprej našete metode, lahko še vedno poljubno spreminjamo svojo težo s tem, da pokvarimo tehtnico. Poznam odlično gospo, ki je vsako jutro za malenkost pomaknila tehtnico nazaj in v enem tednu brez napora shujšala za sedem funtov.

PREVEDEL: BOGDAN UDIR
ILUSTRIRAL: JANEZ STARMAN

ROARK BRADFORD EVA IN PAČA

»Pomagaj si,« pravi Hvala. »Naberi si robidnice kolikor hočeš. Tudi breskve. In sliv, ti kot tudi Adam jih imata rada. Le nekaj vama ne bi rad predlagal: jabolčne nasade. Ta vrsta sadja je zelo redka in prihodnje jesen bo gotovo imela dobro ceno.«

No, sprevredili boste sami. Eva ni marala jabolk in tudi Adam ne. Toda nič hitreje ni Hvala stopala po cesti, kot je Eva zagledala veliko gorsko kačo, ki se ji je plazila nasproti.

»Poglej jo, nesnago!« reče Eva in pograbi kamen... Eva je bila čisto v redu, toda bila je ženska. In ni bilo še ženske, ki bi merila naravnost. Zato je zgrešila kačo in zadelo jabolano. In prav prednjo je padlo veliko rdeče jabolko.

»Po meni je!« pravi. »Glej, jabolko!« — Obstala je in ga dolgo časa gledala. »Nisem ga

hotela sklatiti, toda če je samo padlo, ga vendar ne bom vrgla stran.« Zato je vanj ugriznila.

»Ni prav preveč okusno,« reče. »Radovedna sem, če ga bo Adam hotel jesti?« In nesla ga je Adamu, ki je oral, in mu ga ponudila.

»Ne maram jabolk. Zakaj mi vendar ne daš nekaj, kar imam rad?« ji reče Adam.

»Zato, ker ne maraš jabolk. Ničesar ne maraš, kar ti prinesem. Vedno si ustvariš svoje mnenje, še predno ti stvar lahko ugaja,« reče Eva, se razburi in začne jokati.

»Oh, dragica, nikar ne joči,« ji pravi Adam. »Le šalil sem se. Saj imam rad jabolka. Daj mi grizljaj!«

»Ne,« mu zabrusi Eva. »Prav nesramen si. Smatraš me za manjvredno, zato ker sem le in krepak mož. Od zdaj naprej ti ne bom nič več dala.«

»Oh, ljubica, nikar ne govori tako,« reče Adam. »Tako ne moreva dalje. Saj sem se le popigral s teboj. Daj mi ugrizniti jabolko in pogladi ti bom novo obleko.«

Seveda, če mož začne govoriti ženski o novi obleki, prav gotovo uspe. Zatorej si je Eva obrisala solze in Adam je pojedel jabolko in Eva je dobila obleko...

NEV dogodek za vas!

CORONA — šminke za lepoto vaših ustnic
CORONA — šminke v najmodernejših barvah
CORONA — šminke, kombinacija trajne in mastne šminke
CORONA — laki v idealnih barvah ubranih z barvnimi šminke
CORONA — laki trajni, odporni, z lepim bleskom
CORONA — laki odlični okras za vsako ženo

Corona šminke za ustnice
laki za nohte

NEVA ZAGREB

BILL BEHM BISERI ZA MISS JONES

Bila je svetlolasa, skoraj preveč svetlolasa za deželo, v kateri je videti le temnolase, imela je sanjsko lepo postavbo, velike, kot vijolice modre oči in bila je neverjetno elegantna. Gotovo je imela zelo veliko denarja. Živela je v apartmaju v najboljšem madridskem hotelu in hodila na največje sprejeme. Bila je šarmantna, ime ji je bilo Evelyn Jones.

Kadar se je prikazala v klubu, so španske dame, če so le še bile mlade in neporočene, od razburjenja natrgale svoje dragocene čipkaste robčke in se začele pristiljeno smehljati. Bilo jim je pač všeeno, če je miss Jones koketirala s senorom Serro, lastnikom največje draguljarne v Madridu, kajti Victor Serra je bil poročen in je imel sedem otrok, toda kar pokale so od jeze, ko ji je dovil groj de la Ossa, ki je bil lastnik največje črede bikov v Spaniji.

Nekoga dne se je miss Jones pripetljala pred prodajalno sešora Serro, nekaj časa opazovala v izloži razstavljene nakit in nato vstopila.

Sešor Serra ji je prišel naproti, že dolgo si je želel, da bi med njegovimi odjemalkami bila tudi miss Jones.

»Moja draga miss Jones,« jo je pozdravil in pri tem stjal od sreče, kakaj vas je privedlo k meni?«

»V izloži sem videla biserno ogrlico, don Victor,« je dejala miss Jones in mu pokazala roko. »Bi jo lahko pogledala od bližje?«

»Jasno, miss Jones. Bi stopili v moj privatni urad?«

Miss Jones mu je sledila v urad z velikansko blagajno in sešor Serra ji je ponudil sedež.

Medtem je uslužbenec vzel ogrlico iz izlože in jo prinesel; sešor Serra jo je položil pred svojo obiskovalko.

Miss Jones je vzela ogrlico v roko.

»Da, zelo lepa je, toda ne vem, če je ravno tisto, kar isčem. Rada bi nekaj prav izrednega.«

»Hm, potem vam lahko pokažem nekaj nenavadnega. Cena pa... hma. Ni nadaljeval, pač pa je iz blagajne vzel etuj iz rdečega usnja in pred miss Jones položil čudovito ogrlico iz ogromnih biserov. Na sredini so bili trije skoraj črni biseri, za zaponko pa je bil izredno velik rubin.

»Oh, da,« je vzkliknila miss Jones, »stale mi je všeč.«

»To je najlepše, kar imam,« se je postavil sešor Serra.

»In koliko stane?« Globok pogled modrih oči je juveljura vzmernil.

»Za vas, miss Jones, posebna cena. Preračunano — 3800 dolarjev.«

Zamišljeno je dejala: »Ne ždi se mi predrago, don Victor, toda morala bi premisлити. Smem vzeti ogrlico s seboj?«

Sešor Serra se je delček sekunde obotavljal, ampak saj je bilo nesmiselno biti nezupljiv. Miss Jones je bila na dobrem glasu. »Seveda, miss Evelyn!« je odgovoril.

Zahvalil se mu je nasmešek. Ogrlica je izginita v veliki torbi. Potem se je z ljubkim gibom glave poslovila.

Tri dni kasneje je sešor Serra med pošto našel obvestilo Direction General de Investigaciones, ki ga je z vso resnostjo prebral. Prižgal si je cigareto in prebral vdrug:

»Strogo zaupno! Kot smo zvedeli od Interpol, je v Parizu na delu goljuf, ki uporablja naslednji trik: Kot najodličnejši odjemalec se oglasi v kakih velikih juvelirskih prodajalnih ob sobotah tik preden zapro, kupi dragocen nakit in plača s čekom, ki ga je mogoče vnovčiti šele v ponedeljek. V nedeljo dopolnje pa nakit ponudi juvelirjevemu konkurentu za polovično ceno. Ta nekaj zasumi, pokliče prvga juvelirja in oba ugibata, če je ček ponarejen, obvestita policijo in moža aretirajo. Le-ta izjavi naslednje: Opozarjam vas, v ponedeljek moram biti v Milanu, da sklenem važno kupčijo. Če pa ne prispem pravočasno, utrpim škodo 100.000 dolarjev, česar boste krivi vi. Policija možu seveda ne verjame, čeprav dejansko ima vozn listek, s katerim pa očitno hoče pobegniti. V ponedeljek pa se izkaže, da je ček veljaven. Mož morajo zapustiti. Sledi odškodnina in juvelir mora kupcu izplačati nekajkratno vrednost nakita.«

Sele sedaj so ugotovili, da so bili namišljeni partnerji iz Milana goljufovski sodelavci. Policija obvešča, da se je jalot preselil v Spanijo, da bi stvoj trik preizkusil tudi tu. S tem vas opozarjamo na goljufa.«

Sešor Serra je zmajal z glavo. Čudna zgodba. Do kakšnih idej pridejo ti jaloti! In nenadoma se je domislil, da je biserno ogrlico dal miss Jones brez vsakršnega jamstva.

S tresočimi rokami je sgrabil za telefon in zavrel številko njenega hotela. Kamen se mu je odvalil s srca, ko je zaslišal njen glas.

»Moja draga miss Jones, oprostite mi, da vas motim, želim sem le izvedeti, kako vam je všeč ogrlica. Ne, da bi vas hotel sišiti, da se odločite...«

»Razumem, sešor,« je zelo hladno odgovorila miss Jones. »Takoj vam pošljem nakit nazaj.«

Potem je v slušalki skrnilo. Miss Jones je odložila slušalko in sešor Serra si je pulil lase. No,

to si je skuhal: lepa kupčija mu je zaradi nezaupanja šla po vodi. Kar razjokal bi se.

Medtem ko se je zaskrbljeno sprehajal po svojem uradu, je prišel hotelski uslužbenec in mu v zapечатem zavojčku prinesel čudovito ogrlico.

Kdo neki se spozna na ženske? Zagonetne in samovoljne so.

Naslednje soboto zvečer, ko je sešor Serra že nameraval zapreti, se je izkazala miss Jones, lepa in elegantna kot vedno, vesela, kakor da se ne bi nič zgodilo.

»Imate še ogrlico, don Victor?«

»Jasno, miss Evelyn,« je začel sešor Serra.

»Bi jo morda lahko videla še enkrat? Bila mi je pač zelo všeč.«

Sešor Serra je pohitel v urad in sledila mu je. Brž je odprl blagajno in iz nje vzel usnjeni etuj.

»Čudovita stvarca,« je zamišljeno menila miss Jones, stopila pred veliko ogledalo in si položila ogrlico okrog vratu. »Kupila jo bom.«

Sešor Serra se je nemo priklonil, da si miss Jones ne bo vnovič premislila.

»3000 dolarjev ste rekli, don Victor?« je zvito vprašala.

»3800,« je zadržano ponovil juvelir.

Miss Jones je stopila bliže in ga s svojimi modrimi očmi tako zapeljivo pogledala, da mu je postalo kar nerodno.

»Malo popusta bi mi lahko dali, don Victor,« ga je skušala.

Sešor Serra je bil na to navajen in zato je že prej postavil višjo ceno, da ni bilo izgube.

»3500,« je odgovoril.

»Je to zadnja ponudba?« se je smehljala.

»To je izredno, miss Jones,« je rekel in položil roko na prsi. »Za tako ceno je to darilo, saj komaj poravnam stroške.«

»Dobro,« je menila miss Jones. »Najpsala bom ček.«

Iz torbice je vzela ček New York City Bank. Serra mu je izpolnila ček za 3500 dolarjev in ga izročila juvelirju.

Sešor Serra ni podvomil niti za trenutek, da čeka ne bi bilo mogoče vnovčiti, čeprav je bilo za danes prepozno, saj so bile banke že zaprte.

Miss Jones se je prijazno poslovila. Pospremil jo je in se oddahnil, ko je zaprl vrata za njo. Četrte ure kasneje se je z družino peljal na weekend.

»Oprostite, da vas motim, moj dragi don Victor. Kolikor vem, ste vi imeli ogrlico z dvema črnima biseroma na sredini, z rubinom kot zaponko. Je tako?«

»Imel sem jo, don Manuel,« je odvrnil Serra.

»Zal mi je, ampak večerj sem jo prodal miss Jones.«

»Zaradi tega vas ravno kličem. Miss Jones je pri meni. Sed v moji delovni sobi in ne ve za moj poziv, toda pomudila mi je ogrlica.«

Bolestna slutnja je spreletela sešora Serro. Takoj je v duhu zagledal pismo policije. Čudna zgodba! Misli so mu vročno begale. Da bi miss Jones...?

»Koliko pa zahteva zanjo?«

»Saj to je tisto! Vem, da je nakit vreden najmanj 3000 dolarjev. Zahtevala je 2000. To je vendar nenavadno.«

Sešor Serra se je zbral. Haha! Ta plavalasa stvarca je torej goljufala! Njega pač ni moč tako hitro ugnati, ji bo že pokazal!

»Don Manuel, zdi se mi, da se v tej stvari spoznam,« je triumfalno odgovoril. »Policija me je že počula.«

»Kaj menite s tem, don Victor?«

»Jutri kam dom vse pošastil. Brez skrbi lahko nakit kupite. Kupite ga na moj račun.«

»Dobro, izplačam ji lahko v gotovini, če želi. Torej menite...«

»Ne bojte se, don Manuel, prevzamem jamstvo. Kupite ogrlico, v ponedeljek se pogovoriva.«

Sešor Serra je zadovoljno odložil slušalko. Ujel jo je in mrežal. Le še policijo bo moral obvestiti.

V nedeljo proti poldnevju je sešor Serra sedel v krogu svoje številne družine, ko je zasovnil telefon. Klicaj je groj de la Ossa.

PREVEDEL: M. SELAN

IZREKI

Nobena druga stvar na svetu me ne prevzame tako kot delo: cele ure lahko sedim in ga opazujem. (Jerome K. Jerome)

Cloveška družba je sestavljena iz dveh velikih razredov: iz takih, ki imajo več jedi kot apetita in takih, ki imajo več apetita kot jedi. (Chamfort)

Na svetu so vedno tudi žene, ki se ubijajo iz ljubavi. Toda to so vedno iste. (Etienne Rey)

Pred poroko bo mož celo noč bedel in premišljeval o eni sami besedici, ki ste mu jo rekli. Po poroki pa bo zaspal, še preden boste končali stavek. (Helen Rowland)

Preden sem se poročil, sem imel šest otrok, kako vzgojiti otroke. Sedaj pa imam šest otrok in nobene teorije. (John W. Rochester)

Mladost je čudovita stvar. Kakšen zločin, da jo dajemo otrokom, ki jo zapravljajo. (G. B. Shaw)

V dobro urejenem svetu bi morala biti omogočeno možem, da zamenjajo eno štiri-desetletno ženo za dve dvajsetletni ženi. (D. Jerrild)

Pogrebi so kar prijetni; človek ima lahko kisel obraz, pa ljudje mislijo, da je žalosten. (Jules Renard)

Edini človek, ki zasluži denar s tem, da sledi poteku konjskih dirk, je tisti, ki to dela s smetišnico in metlo. (Elbert Hubbard)

Za vsako roko

P226 SOLIDNO
MALOPRODAJNA CENA
295

P219 PRAKTIČNO
MALOPRODAJNA CENA
560

P221 KVALITETNO
MALOPRODAJNA CENA
800

Mehanotecnika - Izola

radijski jezikovni tečaj

TWENTY-FOUR SPECIAL VERBS
NADALJEVALNI TEČAJ ANGLEŠČINE

No. 2. Interrogative and Negative (continued).
11. program: 25. X. 1963 ob 19.05.
1. program: 26. X. 1963 ob 6.20 (ponovitev).

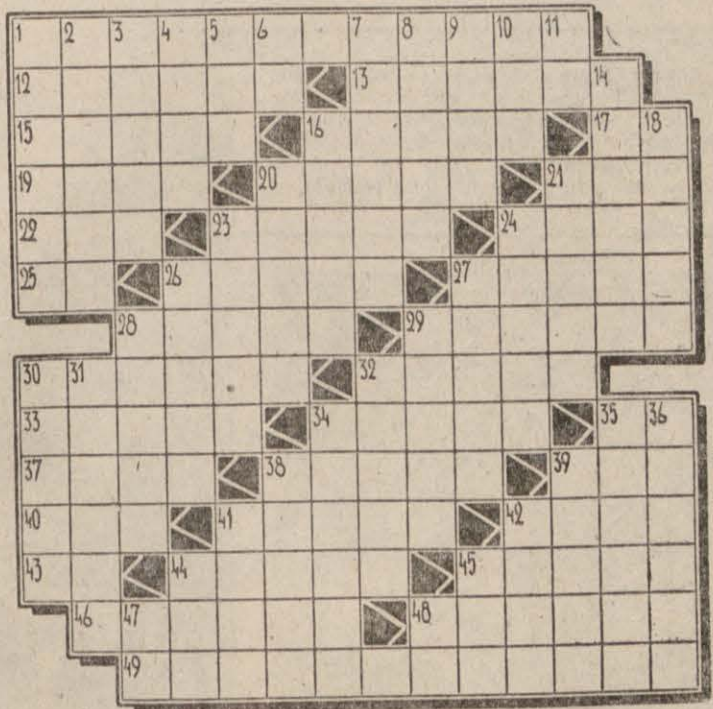
He is? Is he? We ought. Ought we? — Do, does, did, I write. I do write. He writes. He does write. They wrote. They did write. — I do write. Do I write? He writes. He does write. Does he write? We wrote. We did write. Did we write? — He is. He isn't. We ought. We oughtn't. — I like. I do like. I do not like. I don't like. He likes. He does like. He does not like. He doesn't like. He liked. He did like. He did not like. He didn't like. They went. They did go. They did not go. They didn't go. — Mr. Smith can speak French. Can Mr. S. speak French? — Mr. Green speaks Italian. Does Mr. G. speak Italian? — My brother has five children. He hasn't five children. — My brother likes children. He doesn't like children. — Children ought to go to bed late. Children oughtn't to go to bed late. — Children like to stay up late. Do children like to stay up late?

CALLING ALL BEGINNERS
ZAČETNI TEČAJ ANGLEŠČINE

II. program: 21. X. 1963 ob 19.05.
I. program: 22. X. 1963 ob 6.20 (ponovitev).

This is a room. That is a wall. A window, a door, a lamp. This is a pen, and this is a pencil. This is a book, and this is a paper. That is a box. — A bell — bells, a dog — dogs; doors, aeroplanes. — A box — boxes. That is a bell. Those are bells. That — those. This — these. These are matches. These're matches (bells, dogs). — What are these? What are those?

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. polotok na severu Evrope, 12. odrezki, kuponi, 13. ljubljanski park, 15. zvezna država v ZDA, 16. ruševje, 17. različna soglasnika, 19. konec življenja, 20. glavno mesto francoskega departmaja Nord, 21. pirovanje, svahtovanje, 22. ime ameriške filmske igralkice Novak, 23. jedilna buča, 24. utemeljitelj budizma, 25. vzklík, 26. zimsko vozilo, 27. starinsko mesto pri Splitu, 28. finska parna kopalnica, 29. prestolnica Makedonije, kd jo je razdeljal katastrofalni potres, 30. pred leti umrli angleški laburistični voditelj, 32. izloček ustnih žlez, 33. igra s kartami, 34. francoski politik, v letih 1952 in 1955 ministrski predsednik (Edgar), 35. enaki črki, 37. navdušenje, poet, 38. kraj pri Bledu, 39. zbor, 40. reka v Angliji, 41. slovenski skladatelj (opera »Črne maske«), 42. veliko pristanišče ob severnem Jadranu, 43. števniki, 44. plačilno sredstvo, 45. prijeten vonj, 46. športni viditelj, 48. kvasač, gobežalo, 49. nauk o kamnih in kamenju.

NAVPIČNO: 1. težaven položaj, kriza, 2. kemična prvina, 3. preplah, klic k pripravljenosti, 4. del prsta, 5. spodnji del posode, 6. enaka samoglasnika, 7. umetnikova delavnica, 8. velika reka na Poljskem, 9. zimski pojav na drevmu, 10. ameriško moško ime, 11. kemični znak za aluminij, 14. redka kovina, 16. slap Savinje pod Okretšljem, 18. ime humorista Mišinskega, 20. znameniti švedski naravoslovec (Karl), 21. zobni živec, 23. obvezna dajatev, 24. popularni ameriški pevec (Pat), 26. sprejemnica, 27. otroško vozilo, 28. plat, 29. kraj na Hrvaškem ob Kornani.

»Očka, kaj je to takt.«
»Takt, srček moj, je tisto, kar starejšemu moškemu prepoveduje, da bi spominjal damo rožnatih lic, temnih las, kako sta se nekoč v otroških letih skupaj igrala.«

»Upam, da me bo Peter, ko se poročita, še bolj ljubil kot doslej.«
»Misliš?« uprša prijateljica.
»Da. Na poročene zenske je bil vedno nor.«

Neka pevka je s hreščetim glasom morila občinstvo v dvorani s pesmijo: »Da sem jaz ptičica...«
Tedaj se je iz vrst poslušalcev zaslišal glas: »In da imam jaz puško...«

Učiteljica pojasnjuje otrokom, kaj je počitek in zakaj je tako potreben. Pa vpraša Markca:
»Kaj dela tvoj očka, ko pride utrujen z dela domov?«
Markec: »Najprej nadre mamo, nato pa še mene.«

Mlada žena je pregovorila svojega starejšega in zelo skopega soproga, da je po gledališču stopil z njo se v bar. Ko sta se odpravljala iz zabavišča, je pristopila k ženi neka stalna obiskovalka nočnih lokalov in ji zasepetala:
»Ti, bodi previdna! Stari je znan, umazan skopuh.«

Mlada ženka je postavila pred moža kosilo, ki ga je prvič sama skuhala.
»Vidiš, Mirko, pri tem kosilu mi ni prav nihče pomagal.«
»Prav je, da ne vališ krivde na druge.«

»Sam vrag ve, zakaj moja žena potrebuje toliko denarja. Pije ne, malo je, oblačni se skoraj nič, z ženskami ji pa tudi ni treba zapravljati!«

Profesor prebira jedilni list in na roči začudenemu natakarju — porci jo slovničnih napak.
»Ovrostite,« zajecija natakar, »stoga pa pri nas umamo.«
»Zakaj jih pa potem pišete na jedilni list?« zagodrnja profesor.

Metka nagaja in babica jo skuša z lepim poučiti.
»Metkica, ubogaj, saj veš, da je Rdečo kapico požrl volk, ker ni ubogala svoje mamic.«
»In babico tudi!« se odreže mala Metka.

REŠITEV UGANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

ITALIJANSKA KRIŽANKA (črta pomeni črna polje). — Vodoravno: 1. izpopolnjevanje, 2. Natrobi — epigram, 3. sprjevalo — Ramo, 4. tros — Slovan, 5. Rim — firma — UNINA, 6. USA — osnova — oo — 7. mena — kasta — Msta, 8. Egipt — fort — trn, 9. nalion — Edvard (Grieg) — ro — 11. 10. t — Aare — Rosinart, 11. Am — Vestalka — Boal, 12. Ciznazo — ust — 13. Ili — damast — akt — 14. jastog — prestava, 15. anigram — Trianon.

BERITE PO KOSILU

Jaka: »Ali si imel včeraj kaj sreče na lovu?«
Miha: »Sedem rac sem ustrelil.«
Jaka: »Ali so bile divje?«
Miha: »Race ne, pač pa kmet, ker so bile njegove.«

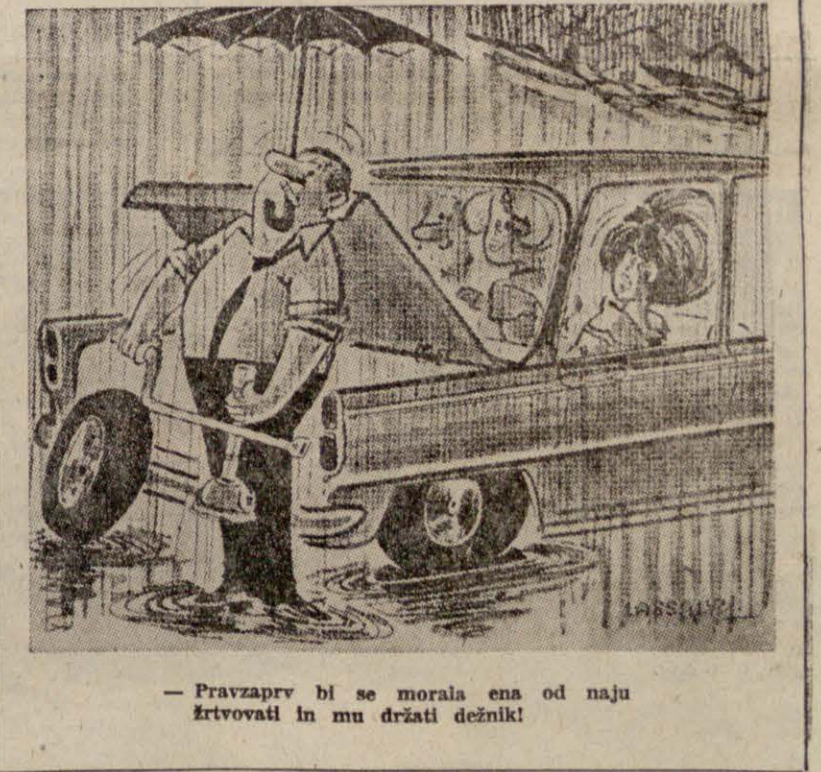
Mlada ženska sta se sprli za neko malenkost. Nobena od njiju ni hotela popustiti. Poklicali sta nekoga starejšega moža, da bi zadenjo razčistil in razsodil, katera ima prav.
»Mlajša naj popusti, je odločil.
»Dobro, jaz popustim!« sta vzklíknila obe hkrati.
Ona: »V časopisu sem brala, da izpregovoril človek na dan okrog ti-sošč beseda.«
On: »No, tidiš, saj sem vedno trdil, da si nad povprečjem!«

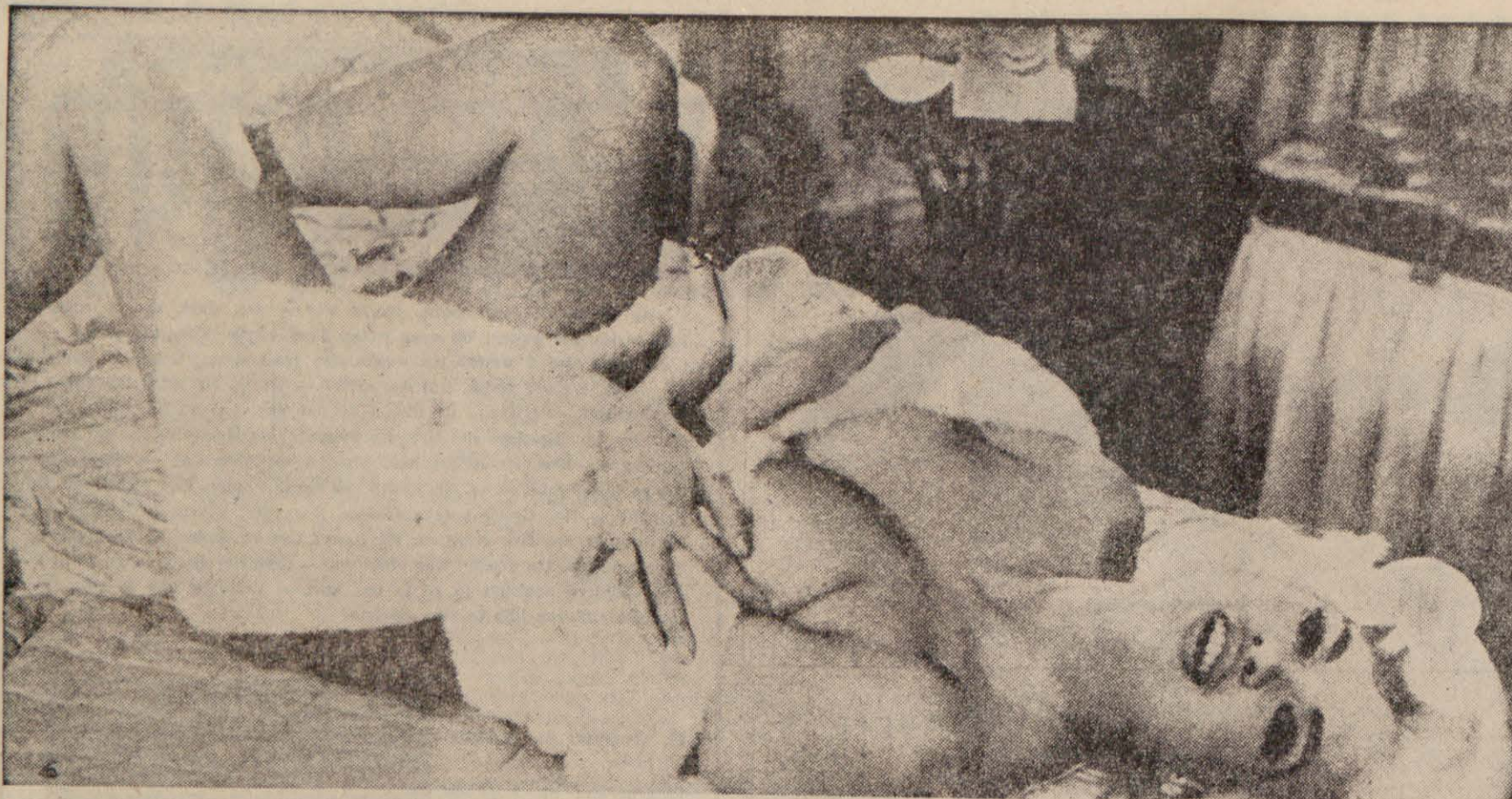
pustolovščine cisca kida

— Fifi, še enkrat si dosegel svoje!

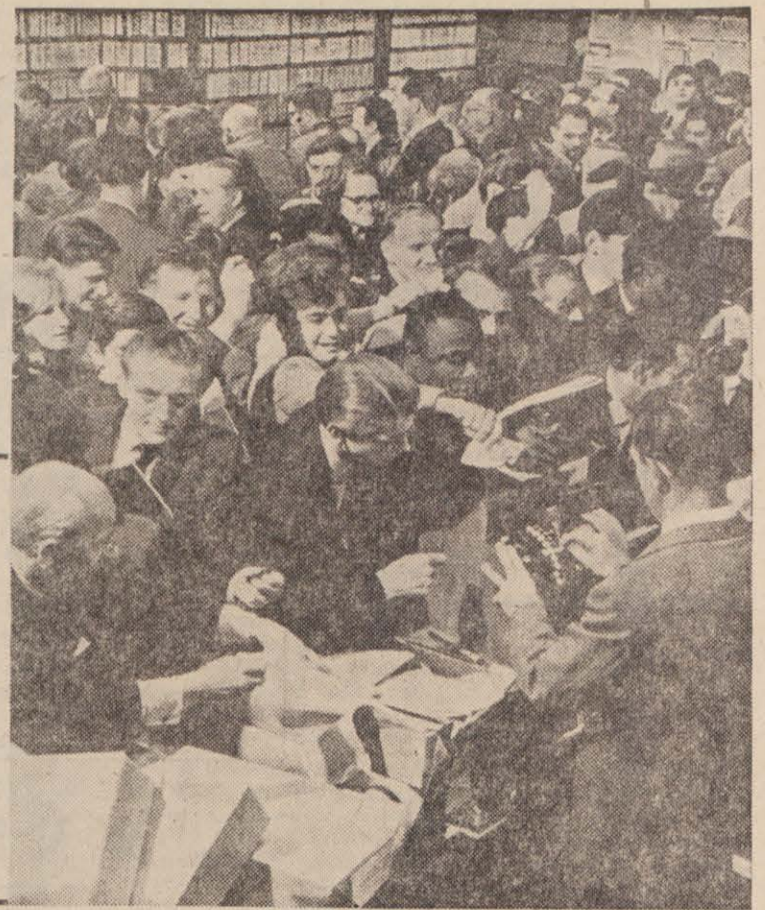
— Ne vem, ali je to povzročil morsk zrak ali pa kaj drugega, toda vse kaže, da se mu je zboljšal vid!

— Izdaja in daka Casopisno podjetje »DELO« v Ljubljani. — Glavni urednik Milan Pogačnik. Odgovorni urednik Zoran Jerin. Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva 1/11, p. p. 150-111. — Telefon 23-522 do 23-528. Prodajni oddelki: Ljubljana, Titova 1, telefon 21-832. Narodna; celoletna 1.440 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Oglašni oddelki: Ljubljana, Titova 1, telefon 21-834. — Številka tiro računa NB 600-117-167. — Rokopisov se vračamo.

PRI NAS smo se odločili, da je najprimernejši naslov filma, ki ga Jayne Mansfield snema v Dubrovniku, »Pes žre psa«. Po poročilih iz Dubrovnika je igralka, ki je tam z možem in tremi otroki, nadvse skromna in zadržana. Preseneča, toda že marsikaj smo doživeli...

TAKO je bilo v Londonu, ko so pričeli prodajati javnosti namenjeno verzijo poročila lorda Denninga o aferi Profumo. Čeprav je bilo že nekaj po polnoči, kar je za povprečne Londončane zelo pozno, je pred tiskarno čakalo kar štiri tisoč ljudi. Naval v prodajnem prostoru je bil seveda temu številu primeren.

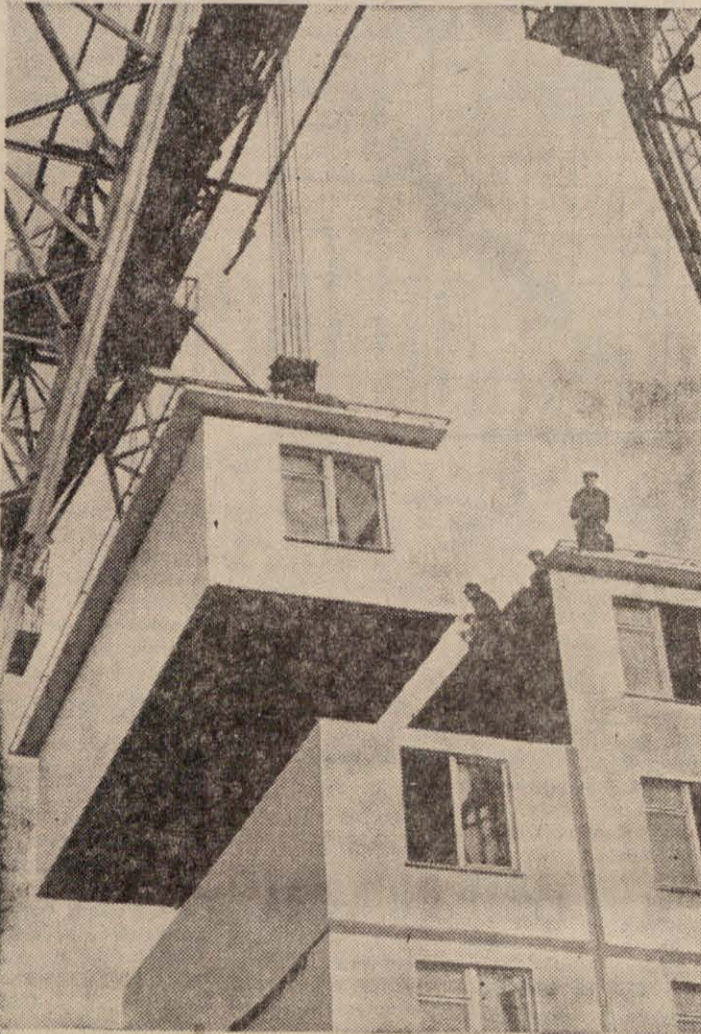
MOČNO in nenahno deževje, ki mu je pomagala še močan veter, je poskrbelo, da so prišli pod vodo tudi tisti redki kopni deli Benetk. Na slovitim Markovem trgu so tako namerili kar štirideset centimetrov debelo vodno plast. Benetčani in turisti seveda niso bili kaj posebno navdušeni, toda kljub temu se jih je našlo nekaj, ki so poplavo izrabili za zabavo. Tako tudi deček z naše fotografije, ki si je privoščil po Markovem trgu »sprehoda« v gumijastem čolnu.

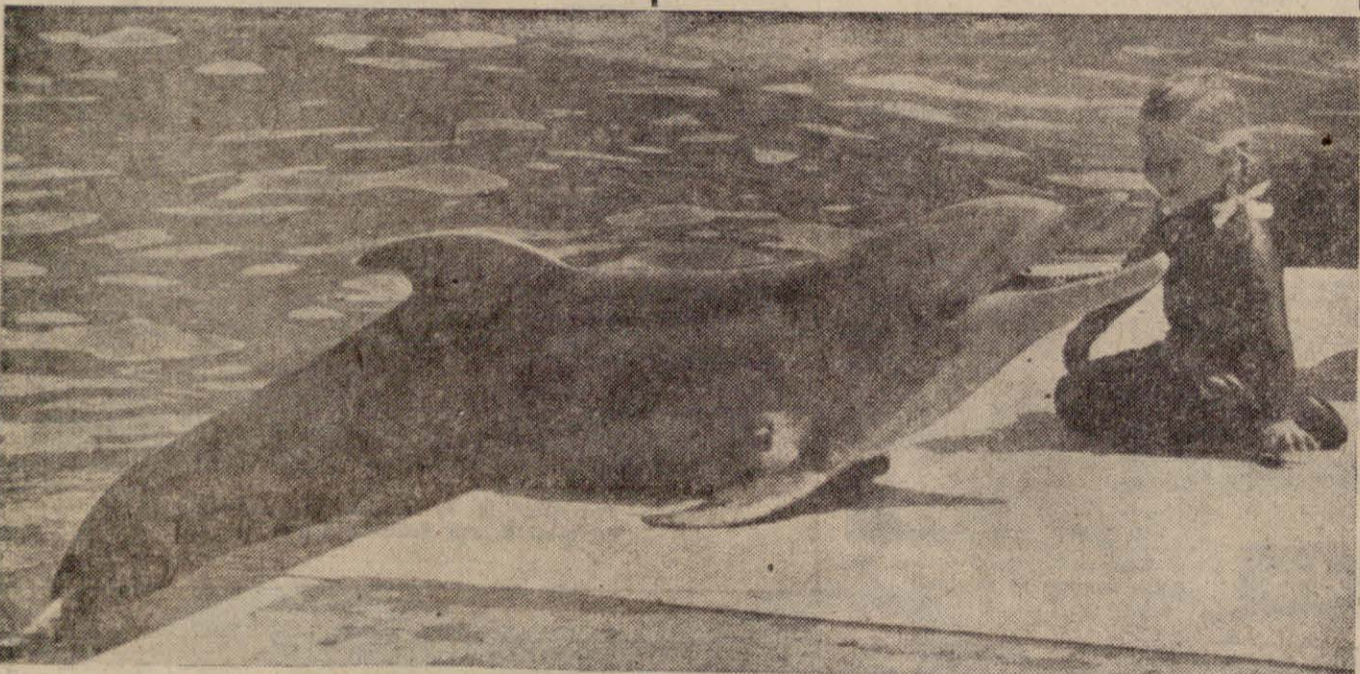
GOBA, ki jo je v ameriški zvezni državi Wisconsin, natančneje, nedaleč od mesta Oconomowoc, našla Roberta Marquardt, naj bi bila največja na svetu. Obseg klobuka je kar poldrugi meter.

POSEBNA TOČKA »vodnega cirkusa« s Floride je tudi »ljubezen med delinom in morsko deklico«. No, gre bolj za prijateljstvo pa tudi morska deklica je samo v potapljaško obleko obleden petletni otrok. Toda točka ima veliko uspeha, zlasti še, ker prijateljstvo delfina pogosto privabi na suho.

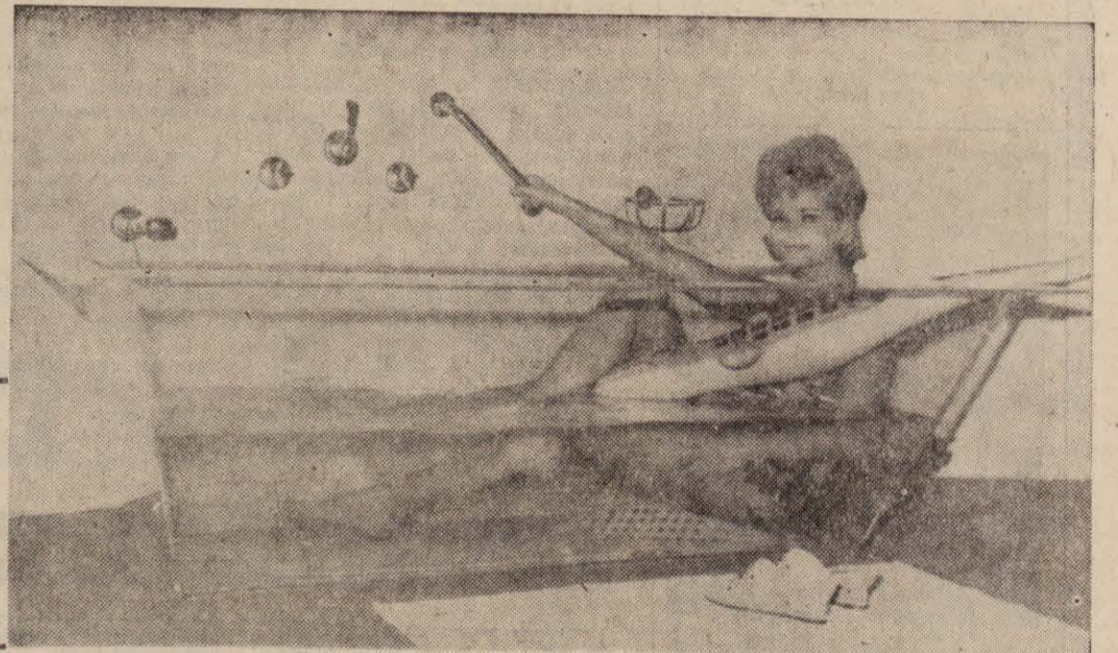
TUDI NA KITAJSKEM tradicije precej uspešno kljubujejo novim časom. Po stoletja starem običaju se mladoporočena odpravita na poročno potovanje z zaprtim vozom na dve kolesi. Tako je tudi zdaj, le da so lesena kolesa zamenjali z gumijastimi, namesto zmajev in drugih podob pa zavese krasijo beli golobi (miru?).

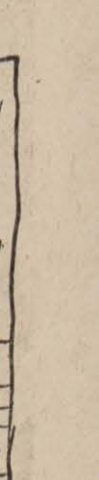
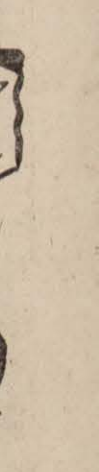
TAKO gradijo montažne hiše v Sovjetski zvezi. Posamezni elementi, ki jih velik žerjav postavi na njihovo mesto, obsegajo kar po dve že delno opremljeni sobi. V elementih so že vgrajena okna, vrata, grelne naprave in električna instalacija.

NA ŽENSKI razstavi v Hamburgu so razstavili tudi to novost: prozorno kopalno kad iz plastične mase. Človek bi rekel, da so jo namenili bolj moškim kot ženskam.

BOLAZKA
RIBE IN RICE
MILKI
MUSTER

19/1/68